

Regeringens proposition

1983/84: 112

om det militära försvarets fortsatta utveckling, m. m.;

beslutad den 15 mars 1984.

Regeringen förelägger riksdagen vad som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll för de åtgärder och de ändamål som framgår av föredragandens hemställan.

På regeringens vägnar

INGVAR CARLSSON

ANDERS THUNBORG

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås riktlinjer för det militära försvarets fortsatta utveckling samt planeringsram för perioden 1984/85–1988/89 och utgiftsram för budgetåret 1984/85. Vidare lämnas slutliga förslag om anslagen till armén, marinen, flygvapnet, operativ ledning och reglering av prisstegringar för det militära försvaret samt till flygtekniska försöksanstalten.

Regeringens förslag baserar sig på en bred parlamentarisk uppgörelse mellan de partier som är företrädna i riksdagens försvarsutskott. Uppgårelsen innebär att krigsorganisationen kan vidmakthållas enligt den inriktning som gavs i 1982 års försvarsbeslut, bortsett från den avveckling av en Drakendivision som riksdagen beslutade om våren 1983. Uppgårelsen innebär vidare att utgiftsramen för det militära försvaret ökas med 600 milj. kr. fr. o. m. budgetåret 1984/85. Dessutom kommer försvarsprisindex under återstoden av innevarande försvarsbeslutsperiod att kompletteras med hänsyn till växelkurs- och prisutvecklingen för de inköp som görs utomlands.

Tillskottet till utgiftsramen kommer att finansieras bl. a. genom en höjning av bensinskatten. Chefen för finansdepartementet kommer att förelägga regeringen förslag i frågan.

FÖRSVARSDEPARTEMENTET

Utdrag
 PROTOKOLL
 vid regeringssammanträde
 1984-03-15

Närvarande: statsrådet I. Carlsson, ordförande, och statsråden Lundkvist, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Andersson, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Holmberg, Hellström, Thunborg, Wickbom

Föredragande: statsrådet Thunborg

Proposition om det militära försvarets fortsatta utveckling, m. m.

1 Inledning

Vid anmälan till 1984 års budgetproposition (prop. 1983/84: 100 bil. 6) förordade jag att regeringens förslag om det militära försvarets fortsatta utveckling, ekonomiska resurser för det militära försvaret m. m. och vissa anslag skulle föreläggas riksdagen i en särskild proposition under våren 1984. Regeringen beslutade i enlighet med mina förslag.

Jag anhåller att nu få ta upp dessa frågor.

Storleken av preliminärt beräknade belopp och slutligt begärda anslag framgår av följande sammanställning.

Anslag	Belopp	
	Prel. beräknat	Slutligt begärt
B. Arméförband		
Arméförband:		
1. Ledning och förbandsverksamhet	5 200 000 000	5 200 000 000
2. Materielanskaffning	1 230 000 000	1 310 000 000
3. Anskaffning av anläggningar	415 000 000	415 000 000
4. Forskning och utveckling	260 000 000	300 000 000
	7 105 000 000	7 225 000 000
C. Marinförband		
Marinförband:		
1. Ledning och förbandsverksamhet	1 630 000 000	1 645 000 000
2. Materielanskaffning	1 040 000 000	1 140 000 000
3. Anskaffning av anläggningar	135 000 000	136 000 000
4. Forskning och utveckling	100 000 000	110 000 000
	2 905 000 000	3 031 000 000

Anslag	Belopp	
	Prel. beräknat	Slutligt begärt
D. Flygvapenförband		
Flygvapenförband:		
1. Ledning och förbandsverksamhet	2 775 000 000	2 775 900 000
2. Materielanskaffning	2 200 000 000	2 521 528 000
3. Anskaffning av anläggningar	200 000 000	220 000 000
4. Forskning och utveckling	1 300 000 000	1 308 000 000
	6 475 000 000	6 825 428 000
E. Operativ ledning m. m.		
Operativ ledning m. m.:		
1. Ledning och förbandsverksamhet	590 000 000	588 600 000
2. Materielanskaffning	115 000 000	122 000 000
3. Anskaffning av anläggningar	110 000 000	108 000 000
	815 000 000	818 600 000
F. Gemensamma myndigheter m. m.		
19. Reglering av prisstegringar för det militära försvaret	1 650 000 000	1 650 000 000
K. Övriga ändamål		
1. Flygtekniska försöksanstalten	2 550 000	9 400 000

Inkl. vad som i budgetpropositionen (prop. 1983/84: 100 bil. 6) har föreslagits för littera F. Gemensamma myndigheter m. m. uppgår summan av de rambundna anslagen för det militära försvaret till 21 185 720 000 kr. I beloppet ingår ett prisregleringsanslag om 1 650 000 000 kr.

För flygtekniska försöksanstalten förordas ett anslag av 9 400 000 kr.

Tillsammans med de anslag som har begärts i budgetpropositionen uppgår anslagen under fjärde huvudtiteln till 23 025 868 000 kr.

2 Det militära försvarets fortsatta utveckling

2.1 Inledning

I juni 1983 uppdrogs åt en särskild utredare¹ att se över flygvapnets likviditet m. m. I november 1983 överlämnade utredaren promemorian Översyn av flygvapnets likviditet m. m. I december 1983 inlämnade överbefälhavaren sin slutliga programplan för perioden 1984/85–1988/89 (ÖB 84–89). Jag har delvis redogjort för planen i 1984 års budgetproposition (prop. 1983/84: 100 bil 6 s. 36–38). I det följande redogör jag först för promemorian om flygvapnets likviditet. Därefter redovisas den allmänna inriktningen, krigsorganisationens utveckling och den ekonomiska avvägningen, besparingsprogrammet, fredsorganisationens utveckling samt personalfrågor i ÖB 84–89. Slutligen redovisar jag mina ställningstaganden till det militära försvarets fortsatta utveckling.

2.2 Utredningen om flygvapnets likviditet m. m.

Anledningen till uppdraget att utreda flygvapnets likviditet var att en planerad upphandling av jaktrobotar till JA 37-systemet inte kunde genomföras på grund av likviditetsproblem. Utredaren fick bl. a. i uppgift att utreda orsakerna till dessa. Han skulle dessutom vid behov lämna förslag till sådana förändringar i försvarets planerings- och ekonomisystem eller dess tillämpning som var ägnade att minska riskerna för liknande händelser i framtiden.

Utredaren har försökt beräkna effekterna för försvarets köpkraft av de växelkursförändringar som har inträffat efter februari 1981, som var det prisläge i vilket 1982 års försvarsbeslut fattades. Jag återkommer till dessa beräkningar när jag behandlar frågan om ekonomiska resurser för försvaret (s. 43 f.). Utredaren konstaterade vidare att förändringar i kostnaderna för det aktuella anskaffningsobjektet knappast har haft någon betydelse för det beslut som fattades under våren 1983 om att t. v. uppskjuta anskaffningen. Han hävdade också att den kraftigt ökade överplaneringen för budgetåret 1982/83 som förutsattes i programplanen för perioden 1983/84–1987/88 hade fördröjt erforderlig analys och eventuell omprövning av verksamheten. Avslutningsvis lämnade utredaren vissa förslag till förbättringar i planeringssystemet och dess tillämpning.

Promemorian har remissbehandlats. Remissinstanserna är övervägande positiva till utredarens analys och slutsatser. På flertalet punkter instämmer myndigheterna också i huvudsak i de förslag som har lämnats av utredaren. Dessa förslag kommer liksom vad som i övrigt sägs i utredningspromemorian samt myndigheternas yttranden att beaktas i den utred-

¹ Generaldirektören Gunnar Petri.

ning om försvarsmaktens centrala ledning som regeringen i december 1983 har gett överbefälhavaren i uppdrag att utföra.

2.3 Överbefälhavaren m. fl.

2.3.1 Krigsorganisationens utveckling m. m.

Överbefälhavaren anför inledningsvis att ett angrepp mot Sverige skall fordra så stora resurser och uppoffringar samt ta så lång tid att de fördelar som står att vinna med angreppet rimligen inte är värda insatserna.

Strävan skall vara att i det längsta förhindra en angripare att få fast fot på svensk mark samt hindra honom att utnyttja vårt land eller delar därav för sina syften. Den samlade försvarsinsatsen skall syfta till att slå angriparen. Motstånd skall kunna bjudas i varje del av landet.

Överbefälhavaren anför att angriparen vid en kustinvasion skall kunna mötas och åsamkas kännbara förluster redan under tilltransporterna över havet och genom luften och att våra stridskrafter koncentrerat skall kunna sättas in i landstigningsområdet.

Överbefälhavaren anger att angriparen vid en invasion över landgränsen tidigt skall mötas och fördröjas. Även här skall vi koncentrerat kunna sätta in stridskrafter för att bryta angriparens anfallskraft.

Om en angripare likväl lyckas komma in i landet skall det fortsatta försvaret enligt överbefälhavaren inriktas mot att göra hans operationer så tidsödande och förlustbringande som möjligt. Angriparens möjligheter att förstärka och underhålla sina stridskrafter skall kunna försvåras och hans operationsfrihet begränsas samtidigt som hans möjligheter att utnyttja taget område för sina syften försvåras.

Överbefälhavaren anser att respekten för det svenska territoriets integritet måste grundläggas redan i fred och kontinuerligt upprätthållas.

Vid krig i vårt närområde, varunder Sverige är neutralt, måste vårt militära försvar enligt överbefälhavaren ha en sådan styrka och sammansättning att ingen finner det förenligt med sina intressen att utnyttja svenskt territorium. Vi skall därvid kunna upptäcka och avvisa kränkningar av svenskt territorium, skydda vår sjö- och flygtrafik och den trafik som vi enligt folkrätten som neutral stat är skyldiga att medge.

Överbefälhavaren anför vidare att totalförsvarets olika delar skall samverka och understödja varandra i syfte att nå största möjliga samlade verkan.

Beträffande de krav på förbättringar i beredskapssystemet som har angetts i 1982 års försvarsbeslut redovisar överbefälhavaren en lång rad konkreta åtgärder som vidtas för att öka både vår insats- och mobiliseringsberedskap. Överbefälhavaren konstaterar därutöver att grunden för

vårt beredskapssystem är att våra krigsförband kan mobiliseras snabbt och säkert samt att de kan lösa sin huvuduppgift direkt efter mobilisering.

Överbefälhavaren anser att beredskapssystemet därvid bör utformas så att det gör det möjligt med snabba höjningar av insats- och mobiliseringsberedskapen med såväl fredsorganisationen som hela eller delar av krigsorganisationen.

Fredsorganisationens resurser bör enligt överbefälhavaren kunna förstärkas genom att hela eller delar av förband inkallas till repetitionsutbildning.

Överbefälhavaren anför att stridskrafter med hög effekt före mobilisering skall kunna försvåra en angriparens flygbekämpning, luftlandsättnings- och överskeppningsföretag samt gränsövergång. För att nå detta syfte bör fredsorganisationen innehålla eller snabbt kunna organisera stridsberedda förband.

De ekonomiska begränsningar som överbefälhavaren har angett i sin programplan har lett till att han sett sig nödsakad att i betydande grad minska målen för krigsorganisationen i förhållande till vad som angavs i 1982 års försvarsbeslut. Vid val mellan olika stridskrafter och system har överbefälhavaren prioriterat de modernaste förbanden och investeringar i system som ger operativ styrka i den långsiktiga beredskapen. Äldre förband och system samt sådana som i den tidigare planeringen förutsattes få en längre användningstid måste till del utgå betydligt tidigare än beräknat. Detta gäller främst de tre divisioner utrustade med flygplan J35 som tidigare avsågs behållas till mitten av 1990-talet.

Utbildningen inom försvarsmakten bör enligt överbefälhavaren bedrivas så att krigsförbanden kan lösa sina huvuduppgifter enligt krigsplanläggningen direkt efter mobilisering. Det ansträngda ekonomiska läget framtvingar emellertid ambitionssänkningar inom förbandsproduktionen. Detta kan innebära ytterligare differentiering av repetitionsutbildningen. Ökad vikt bör emellertid läggas vid utbildningen av värnpliktigt befäl.

Beträffande arméstridskrafterna anför överbefälhavaren att de i samverkan med andra stridskrafter skall kunna genomföra främst anfalls- och avvärjningsstrid i gräns- och kustområdena. De skall vidare kunna föra en uthållig fördröjningsstrid. Enligt överbefälhavaren ökar betydelsen av ett rörligt offensivt uppträdande. Förband under utbildning bör i ökad omfattning medverka i incidentberedskapen.

Överbefälhavaren anser att särskild vikt under utbildningen bör läggas vid samträning i krigsorganiserade brigader och bataljoner, förmåga till strid mot mekaniserade förband och luftlandsättningsförband samt skydd i vid bemärkelse. Luftvärnsfunktionen bör moderniseras.

Antalet förband som är särskilt utbildade och utrustade för strid i norra Sverige bör enligt överbefälhavaren ökas. Åtgärder bör också vidtas för att förbättra beredskapen i norra Sverige och möjligheterna att snabbt tillföra

stridskrafter från övriga delar av landet. Andelen mekaniserade förband bör ökas något, medan lokalförsvarsförbanden bör minskas något i antal.

Överbefälhavaren anger att moderniseringen av elva infanteribrigader (IB 77) bör avslutas. Rörligheten bör förbättras genom fortsatt tillförsel av bandvagn 206. Sex infanteribrigader (IB 66 M) bör modifieras. De resterande två infanteribrigaderna (IB 66 R) går ur organisationen. För att förbättra terrängrörligheten vid IB 66 M, främst i övre Norrland, bör organiseras transportförband med bandvagn 202, vars modernisering uppskjutits.

En IB 77 bör omorganiseras till en femte norrlandsbrigad. Detta möjliggörs genom att bandvagnar som har avsetts för övre Norrland nu organisatoriskt tillförs en IB 77. Då frigörs dessutom ett stort antal terrängbilar för andra angelägna behov inom krigsorganisationen. Detta förfarande innebär att den i IB 77 ingående eldkraften kan utnyttjas vid strid i vägfattig terräng samtidigt som det är det mest kostnadseffektiva sättet att utnyttja tillgängliga bandvagnar. Totalt sett uppkommer ingen merkostnad.

Fyra pansarbrigader, pansarförbanden i övre Norrland och på Gotland samt den mekaniserade brigaden i östra Mellansverige bör behållas. Dessa förband bör tillföras pansarskyddat luftvärn. Pansarvärnsförmågan bör förbättras i mindre utsträckning än tidigare planerat. Utvecklingen av ett nytt lätt stridsfordon för personaltransporter och pansarvärnsuppgifter har uppskjutits och kostnadsramen har minskats avsevärt.

Arméflygets krigsorganisation bör utökas till två bataljoner först efter programplaneperioden.

Förband för indirekt eld kommer att moderniseras, vilket även gäller för fältarbets-, sambands- och underhållsfunktionerna.

Marinstridskrafterna skall enligt överbefälhavaren i samverkan med andra stridskrafter kunna bekämpa en angripares sjötransporter och sjöstridskrafter samt försvara viktiga skärgårdsområden och lossningshamnar. De skall skydda vår kustsjöfart och övriga förflyttningar till sjöss samt medverka i övervakning och incidentberedskap. Förbanden skall genom hög tillgänglighet redan i fred snabbt kunna sättas in i olika områden.

Ytattackförbanden bör ha förmåga till strid på långa avstånd och i telestörd miljö. Förbanden bör vidare ha förmåga att lägga ut mineringar. Tillkommande enheter bör kunna bedriva ubåtsjakt.

Anskaffningen av de två robotbåtarna (kustkorvetterna) typ Stockholm bör fullföljas. Fyra robotbåtar (kustkorvetter) 90 bör beställas. Fartygen ges ubåtsjaktkapacitet. Ytterligare exemplar av robot 15 anskaffas.

Minröjningsförbanden förnyas successivt. Antalet ubåtsjakthelikoptrar ökar och helikopterorganisationen i fred anpassas till kraven på insatsberedskap.

Ubåtsskyddsförmågan i fred och under neutralitet förbättras. Detta innebär framför allt att övervakningen förstärks genom anskaffning av ett lätt flygplanssystem, fasta undervattensbevakningssystem, hydrofonboj-

system och vedettbåtförband. Vår förmåga att ingripa förbättras genom anskaffning av incidentvapen, tidigare lagd anskaffning av minröjningsfartyg och genom att fartygsburen ubåtsjakt återskapas med planerad anskaffning av robotbåtar (kustkorvetter).

Samtliga marina helikoptrar av typ 4 ges komplett vapenutrustning för ubåtsjakt. Fyra helikoptrar av typ 4 ur flygvapnet byggs om till ubåtsjakt-helikoptrar. Dessa överförs till marinen senast år 1989. Åtgärder för att förlänga användningstiden för helikopter 4 påbörjas. Basresurserna görs rörliga.

Ubåtsförbanden kommer efter moderniseringen av typ Sjöormen och anskaffningen av typ Västergötland att alltjämt omfatta tolv ubåtar. Under perioden utvecklas ubåt 90.

Förnyelsen av min- och torpedmaterielen bör reduceras. Minröjningsflottiljerna bör omorganiseras och reduceras till åtta. Sex minröjningsfartyg typ Landsort levereras under programplaneperioden och anskaffning av sex nya minutläggare påbörjas.

Kustartilleriförbandens eldkraft och rörlighet bör ökas. Tre tunga rörliga kustartilleribataljoner bör organiseras. Uppsättningen av totalt sex amfibiebataljoner bör påbörjas mot slutet av perioden genom omorganisation av spärr- och kustjägarförband samt anskaffning av modern materiel.

Flygstridskrafterna bör enligt överbefälhavaren i samverkan med andra stridskrafter kunna bekämpa en angripares tilltransporter genom luften, över havet och över landgränsen. Flygstridskrafterna bör koncentrerat kunna möta angriparens flygbekämpning. En invasion mot vårt land skall inte kunna genomföras förrän efter omfattande strider i luften och förbekämpning.

Förbanden bör genom hög tillgänglighet redan i fred snabbt kunna sättas in i olika områden. De bör medverka i övervakning och incidentberedskap, varvid en till beredskapssituationen anpassad flygräddningstjänst skall finnas.

JA 37-systemets införande i krigsorganisationen bör prioriteras. Flygstridskrafternas förmåga till snabb koncentration i aktuella operationsriktningar skall vidareutvecklas genom fortsatt utbyggnad av banor i flygbas-systemet i övre Norrland. Planerad basutbyggnad i övrigt samt basmaterielanskaffning uppskjuts och reduceras. Stridslednings- och luftbevakningssystemet moderniseras i långsam takt.

Inriktningen att inom landet utveckla och anskaffa ett för jakt-, attack- och spaningsuppgifter allsidigt användbart flygsystem, JAS 39, skall i det längsta behållas. Utveckling och anskaffning av en första delserie av JAS 39-systemet har påbörjats. Den första JAS 39-divisionen skall krigsorganiseras budgetåret 1992/93.

Anskaffningen av flygplan JA 37 fullföljs. Moderna jaktrobotar anskaffas. Delar av denna robotanskaffning har uppskjutits. En nedläggning av J 35-systemet blir av rent ekonomiska skäl nödvändig tidigare än vad som

planerats. Planeringsinriktningen är f. n. att den elfte jaktdivisionen avvecklas senast den 31 december 1985, den tionde senast den 30 juni 1988 och den nionde senast den 30 juni 1991.

Antalet medeltunga attackflygdivisioner utrustade med flygplan AJ 37 reduceras med början under andra femårsperioden i samband med att flygplan JAS 39 tillförs. Den tidigare inplanerade förbättringen av flygplan AJ 37:s beväpning för markmål genomförs inte. De lätta attackflygdivisionerna utrustade med flygplan SK 60 utgår successivt.

En förlängning av användningstiden för helikopter 4 är inplanerad liksom anskaffning av fyra nya helikoptrar för flygräddning. Anskaffning av ett nytt skolflygplanssystem som ersättning för flygplan SK 60 uppskjuts till sin huvuddel till efter den andra femårsperioden.

Radarkompanier för luftbevakning och stridsledning på hög höjd tillförs successivt krigsorganisationen men den fortifikatoriska utbyggnaden har uppskjutits. Omsättningen av materiel och förband inom stridsledningssystemet genomförs i betydligt långsammare takt än vad som tidigare planerats. Anskaffning av ett flygburet radarsystem uppskjuts till efter den andra femårsperioden.

Det operativa ledningssystemet skall medge en samordnad och koncentrerad insats av stridskrafterna och övriga resurser under beredskap och krig.

Sex militärområdesstaber med tillhörande materiel- och verkstadsförvaltningar behålls t. v., men frågan om antalet militärområden utreds.

Förmågan att tidigt påbörja ledning förbättras endast mycket långsamt. Detta gäller även för uthålligheten i ledningssystemet. Datorstöd införs i begränsad omfattning.

Sammanfattningsvis utvecklas krigsorganisationen enligt överbefälhavarens planering i enlighet med vad som framgår av följande tabell.

Förband/enheter	1983/84	1988/89	1991/92	1993/94
Infanteribrigader 77	11	10	10	10
Infanteribrigader 66	8	8	6	6
Norrlandsbrigader	4	5	5	5
Pansarbrigader	4	4	4	4
Mekaniserade brigader	1	1	1	1
Fältförband i övrigt	ca 100	ca 115	ca 115	ca 115
Cykelskyttebataljoner	ca 90	ca 85	ca 85	ca 85
Ytattackflottiljer	2	2	2	2
Torpedbåt-/robotbåt-/patrullbåtdivisioner (självständiga)	3	3	3	3
Helikopterdivisioner	4	4	4	4
Ubåtar	12	12	12	12
Minröjningsflottiljer	11	8	8	8
Minfartygsflottiljer	7	6	6	6
Kustartilleribataljoner	30	29	29	28
Jaktflygdivisioner 37	3	8	8	8
Spaningsflygdivisioner	6	6	6	6

Förband/enheter	1983/84	1988/89	1991/92	1993/94
Medeltunga attackflygdivisioner	5,5	5,5	5,5	4
Flygdivisioner JAS 39	—	—	—	2
Jaktflygdivisioner 35	9	1	0	0
Lätta attackflygdivisioner	4	2	1	1
Stril- och basbataljoner	ca 50	ca 40	ca 40	ca 40

2.3.2 Besparingsprogrammet

Budgetåret 1982/83

Överbefälhavaren konstaterar i sin årsredovisning att besparingsmålen har uppnåtts med bred marginal både när det gäller ekonomi och personal. Vissa av de vidtagna åtgärderna är emellertid av engångskaraktär och kommer inte att få någon bestående besparingseffekt.

Överbefälhavaren anför vidare att den militära personalen har minskat mer än planerat medan det motsatta förhållandet gäller för den civila personalen. Med hänsyn till krigsorganisationens behov av militär personal kan detta inte godtas. Särskilda åtgärder måste vidtas för att säkerställa en nödvändig minskning av den civila personalen. Överbefälhavaren begär därför att tidigare föreslagna personaladministrativa åtgärder bör vidtas för att underlätta en sådan utveckling.

De ekonomiska besparingsmålen och utfallet för budgetåret 1982/83 sammanfattar överbefälhavaren enligt nedanstående sammanställning (milj. kr.).

Huvudprogram	Mål	Utfall
Arméförband	95	190
Marinförband	-3	7
Flygvapenförband	85	146
Operativ ledning m. m.	8	20
Gemensamma myndigheter	26	24
Summa	211	387

Av överbefälhavarens årsredovisning framgår vidare att personalminskningsmålen inte har kunnat nås inom varje huvudprogram men att den sammanlagda personalminskningen inom försvarsmakten är ca 300 personer mer än vad som planerats. Denna kraftiga personalminskning väntas enligt överbefälhavaren brytas nästa år när rekryteringen i den nya befälsordningen slår igenom.

Det har varit svårt att för budgetåret 1982/83 på ett likartat sätt följa upp, analysera och redovisa de resultat som uppnåtts inom besparingsprogrammet. Myndigheternas redovisningar skiljer sig åt. Därför återges i detta sammanhang även delar av försvarsgrenschefernas årsredovisningar samt

försvarets rationaliseringsinstitutets bedömning av besparingsprogrammet såsom den kommit till uttryck i försvarets rationaliseringsplan.

Chefen för armén anför att målet för rationaliseringsverksamheten budgetåret 1982/83 uppgick till 128 milj. kr. Av detta belopp skulle 56 milj. kr. uppnås genom besparingar i form av ej utförda investeringar vid förband och skolor som läggs ned eller flyttas i enlighet med 1982 års försvarsbeslut. Chefen för armén anför vidare att underlaget för att analysera rationaliseringsutfallet under budgetåret har varit av varierande kvalitet. Detta har medfört att det f. n. inte går att ange annat än att storleken av rationaliseringarna ligger mellan 104 och 212 milj. kr. Chefen för armén bedömer emellertid att det uppsatta sparmålet har nåtts. Detta har dock delvis skett genom en begränsad användning av ammunition, genom att mindre resurser än planerat har avdelats för fastighetsunderhåll samt genom ett lågt personalutfall främst i fråga om militär personal på grund av begränsad rekrytering i den nya befälsordningen.

Chefen för marinen anför i sin årsredovisning att svårigheter föreligger att särskilja de besparingar som är hänförliga till 1982 års försvarsbeslut bland alla de rationaliseringsprojekt och organisationsförändringar som i övrigt pågår inom marinen. Chefen för marinen anser dock att både det uppsatta sparmålet om 13 milj. kr. för huvudproduktionsområdet Ledning och förbandsverksamhet och personalminskningsmålet för den civila personalen har nåtts.

Chefen för flygvapnet anför i sin årsredovisning att målet för kostnadsminskningar under budgetåret 1982/83 var 93 milj. kr. och att kostnadsminskningar har genomförts motsvarande ca 120 milj. kr.

Försvarets rationaliseringsinstitut anför i försvarets rationaliseringsplan att besparingsmålen förefaller ha nåtts under budgetåret 1982/83. Institutet påpekar dock att det finns tendenser inom personalområdet som är oroande. Minskningen av civil personal har t. ex. en lägre takt än planerat. På kort sikt har de från besparingssynpunkt negativa effekterna av detta, utom inom marinen, kompenseras genom att förhållandevis större minskningar har uppnåtts i fråga om militär personal.

Institutet konstaterar att ingrepp i byggnadsverksamheten kan vara ett tecken på att andra åtgärder än de planerade får ersätta personalminskningar. Därmed kan osäkerhet uppstå om hur den s. k. primärproduktionen påverkas. Risk finns för smygande effektminskningar som kan påverka bl. a. krigsorganisationen.

Enligt institutet är vidare vissa investeringar i byggnader och informationssystem nödvändiga för en del rationaliseringsåtgärder med framtida effekt.

Rationaliseringsplaneringen för tioårsperioden

Överbefälhavaren redovisar i sin programplan för perioden 1984/85–1988/89 kostnadsminskningsmål för de olika huvudprogrammen (prisläge

februari 1983; milj. kr.) enligt följande sammanställning att uppnås under tioårsperioden 1982/83–1991/92.

	Huvudprogram					Summa 1–5
	1	2	3	4	5	
Kostnadsminskningsmål	2 572	765	3 071	481	1 802	8 691
Reserv tio procent	256	75	307	48	—	686
Summa planerad kostnadsminskning	2 828	840	3 378	529	1 802	9 377
<i>Varuv</i>						
strukturella förändringar	1 031	591 ¹	1 169	—	—	2 791 ¹
övriga rationaliseringar	1 405	453 ¹	2 001	529	1 802	6 190 ¹
ej lokaliserad rationalisering	392	—	208	—	—	600

¹ Sammanlagt 204 milj. kr. har dubbelräknats. Detta belopp skall avräknas.

Av sammanställningen framgår att det finns en godtagbar planerings-säkerhet för samtliga huvudprogram utom för huvudprogrammen 1. Arméförband och 3. Flygvapenförband.

Beträffande de olika huvudprogrammen anför överbefälhavaren följande.

- För arméns del finns en brist i planeringen för perioden efter budgetåret 1986/87 om ca 400 milj. kr. och ca 660 personår som ännu inte har lokaliserats. Överbefälhavaren har påbörjat en undersökning av vilka åtgärder som måste vidtas inom armén för att täcka bristerna.
- För marinen har inplanerats ytterligare fredsorganisatoriska åtgärder främst i Göteborg, dels för att ge säkerhet i planeringen, dels för att täcka nya krav inom ubåtsskydd och beredskap. Planeringen innebär en snabbare avveckling av civil personal än vad som tidigare förutsatts. Denna avveckling kommer såvitt nu kan bedömas att delvis behöva ske genom uppsägning. Den organisatoriska säkerheten att nå nu uppställda personalminskningsmål bedöms vara god. För att tillgodose kraven på förbättrat ubåtsskydd har ett utökat behov med 100 yrkesofficerare lagts till grund för planeringen medan de ursprungliga totala personalminskningsmålen ligger fast. De ekonomiska sparmålen bedöms kunna uppnås.
- För flygvapnets del har åtgärder om drygt 200 milj. kr. och ca 230 personår ännu inte lokaliserats. Det är f. n. osäkert om delar av rationaliseringsplanen innebär bestående besparingar. En ytterligare överarbetning av planen krävs för att identifiera återstående personalminskningar och besparingar.

- För huvudprogrammet Operativ ledning m. m. krävs en översyn av olika åtgärder för att uppnå angivna personalminskningsmål och därmed besparingsmålen. Rationaliseringsplanen omarbetas därför inför nästa års programplan.
- För huvudprogrammet Gemensamma myndigheter m. m. fullföljs de personalminskningar som har föreskrivits. Personalminskningarna får inte innebära att den totala resursåtgången ökas genom konsultutnyttjande eller andra kostnadskrävande åtgärder. Genom samordning mellan myndigheter kan ytterligare personalminskningar komma att ske under senare delen av 1980-talet.

Försvarets rationaliseringsinstitut anför i sin rationaliseringsplan bl. a. att det är på gränsen att gällande besparingsmål kan uppnås med de förutsättningar som föreligger. För att uppnå målen krävs enligt institutet en hård styrning och en fast åtgärdsplanering, utveckling av ledningssystemet samt lokalisering av nya besparingsområden. Institutet vill inte utesluta att man kan tvingas planera in ytterligare åtgärder av strukturell natur.

2.3.3 Fredsorganisationens utveckling

Överbefälhavarens inriktning av fredsorganisationens utveckling utgår från 1982 års försvarsbeslut. Vissa organisatoriska förändringar genomförs tidigare än vad som angavs i försvarsbeslutet.

Inom armén kan det enligt överbefälhavaren finnas ett överskott på utbildningskapacitet och därmed skäl för fredsorganisatoriska förändringar i närtid. Överbefälhavaren avser att i nästa programplan lämna underlag för beslut om förändringar. Beslut erfordras senast under våren 1985 för att snabba kostnadsreduceringar skall erhållas.

För marinen föreslår överbefälhavaren en fredsorganisatorisk utveckling på västkusten som något avviker från försvarsbeslutet. De planerade besparingarna genom den ytterligare reduceringen på västkusten förutsätter enligt överbefälhavaren beslut senast våren 1984.

Huvuddragen i planeringen är

- att grundutbildningsbataljonen vid Älvsborgs kustartilleriregemente (KA 4) avvecklas och att utbildning av ett spärrkompani behålls,
- att Nya varvet lämnas,
- att s. k. bakre underhåll och större översyner för kustflottans enheter överflyttas till Sydkustens (ÖrIB S) och/eller Ostkustens (ÖrIB O) örlogsbaser,
- att personalen minskas ytterligare och
- att de militära delarna av Sävteetablisementet avvecklas, varvid en ny lokalisering söks för andra helikopterdivisionen, som omorganiseras.

Åtgärderna beräknas enligt överbefälhavaren vara genomförda den 30 juni 1986.

Inom flygvapnet krävs av ekonomiska skäl att Drakensystemet avveck-

las snabbare än enligt hittills gällande planering och att en flottiljadministration på sikt läggs ned. Överbefälhavarens planeringsinriktning är bl. a. att en division med flygplan J35 läggs ned år 1985.

2.3.4 Personalfrågor

Överbefälhavaren anger i sin slutliga programplan för det militära försvaret för perioden 1984/85–1988/89 bl. a. att hans principiella inriktning av personalpolitiken framgår av det personalpolitiska programmet.

Regeringen har utfärdat förordningen (1983: 276) om verksamheten inom försvarsmakten. Med anledning härav kommer överbefälhavaren att revidera det personalpolitiska programmet och utarbeta föreskrifter för en samordnad personalpolitik inom försvarsmakten. Arbetet beräknas vara genomfört sommaren 1984.

Inplanerade kostnadsminskningar måste enligt överbefälhavaren bl. a. tas ut genom personalreduceringar. För att uppnå dessa under personalpolitiskt godtagbara former är det enligt hans mening bl. a. nödvändigt att skapa så gynnsamma omplacerings- och avgångsbetingelser som möjligt.

Överbefälhavaren pekar vidare på att andelen äldre militär personal kommer att öka inom försvarsmakten. Rekryteringen av yrkesofficerare måste därför begränsas under en övergångsperiod. Avgångarna av äldre personal måste stimuleras för att på sikt skapa en balanserad personalstruktur.

När det gäller den civila personalen menar överbefälhavaren att större krav kommer att ställas på personalens yrkesskicklighet och utvecklingsmöjligheter och att dessa krav skall tillgodoses i personalplaneringen och vid beslut om anställning. Överbefälhavaren behandlar också personaladministrativa åtgärder och understryker vikten av insatser bl. a. när det gäller personalrörligheten inom ramen för de av honom föreslagna åtgärderna och det preliminära trygghetsavtalet. Enligt överbefälhavaren är trots avtalet ett antal frågor alltså olösta, t. ex. utökade arbetsgivarbefogenheter och ökade resurser för datorstöd för hantering av regelsystemet och rutiner för det personaladministrativa området.

Slutligen anser överbefälhavaren att personalens medbestämmande bör utvecklas och inriktas mot ett utökat deltagande i verksamhetsplaneringen.

2.4 Föredragandens överväganden

2.4.1 Inledning

Till grund för det militära försvarets fortsatta utveckling ligger 1982 års försvarsbeslut (prop. 1981/82: 102 bil. 2, FöU 18, rskr 374) med den inriktning som statsmakterna gav detta beslut under våren 1983 (prop.

1982/83: 100 bil. 6, FöU 9, rskr 271). Riksdagen har därtill beslutat om särskilda åtgärder för att förbättra vår ubåtsskyddsförmåga samt beviljat medel för åtgärderna (prop. 1983/84: 25 bil. 2, FöU 9, rskr 118). De grundläggande försvars- och säkerhetspolitiska målen samt den allmänna inriktningen av det militära försvaret har även behandlats i 1984 års budgetproposition (prop. 1983/84: 100 bil. 6). Dessa mål och denna inriktning gäller alltså alljämt.

Som tidigare framgått har överbefälhavaren i sin slutliga programplan för perioden 1984/85–1988/89 tvingats till en betydande omplanering i förhållande till den planering som låg till grund för försvarsbeslutet. Dessa förändringar skulle i många fall få allvarliga konsekvenser för krigsorganisationens fortsatta utveckling. Till stor del är behovet av omplanering en följd av att försvarets köpkraft har minskat kraftigt genom den ogynnsamma utvecklingen av växelkursen på dollar mellan planeringsprislagena februari 1981 – som låg till grund för 1982 års försvarsbeslut – och februari 1983.

I 1984 års budgetproposition anmälde jag att jag bedömde de redovisade konsekvenserna som så omfattande att det var nödvändigt att grundligt analysera den uppkomna situationen inför ett beslut om det militära försvarets fortsatta utveckling. En sådan analys har genomförts under hösten och vintern i anslutning till överläggningar mellan företrädare för de partier som är representerade i försvarsutskottet.

Med utgångspunkt i det arbete som sålunda har bedrivits och de överläggningar som förts har jag för min del kommit fram till att det militära försvaret bör utvecklas med den inriktning som jag redovisar i det följande.

2.4.2 Krigsorganisationens utveckling m. m.

Inledningsvis vill jag framhålla att en del av de omplaneringsåtgärder som överbefälhavaren i nuvarande ekonomiska läge har funnit sig nödsakad att föreslå skulle få så allvarliga konsekvenser för krigsorganisationen att de inte kan anses godtagbara. Därtill kommer det – om inte särskilda åtgärder vidtas – att krävas avsevärda ingrepp i närtid för att reda upp den besvärliga likviditetssituation som försvaret och särskilt flygvapnet f. n. befinner sig i. Även dessa ingrepp skulle allvarligt inverka på krigsorganisationens utveckling.

Försvarets ekonomiska problem är inte tillfälliga och av en sådan relativt begränsad omfattning att de kan lösas enbart genom omplanering inom befintliga resurser eller genom ökad rationalisering inom fredsorganisationen. Det skulle också enligt min mening vara oklokt att skjuta problemen framför sig. Det gäller i stället att säkerställa en långsiktig balans i försvarets planering på en ekonomisk nivå som är statsfinansiellt försvarbar även i nästa försvarsbeslut. Det krävs därför ett omedelbart medelstillskott under löpande försvarsbeslutsperiod. Först därmed går det att åstad-

komma den stabilitet som är en förutsättning för en på längre sikt tillfredsställande utveckling av krigsorganisationen i stort med den inriktning av 1982 års försvarsbeslut som gavs av riksdagen år 1983. Jag återkommer i det följande till frågan om ytterligare medel.

Det är särskilt inom flygstridskrafterna åtgärder krävs för att säkerställa en långsiktigt balanserad utveckling och då främst av luftförsvarsfunktionen. Därutöver är det viktigt för krigsorganisationens långsiktiga utveckling att vi slår vakt om vår förmåga till teknisk förnyelse inom samtliga huvudprogram.

Inom luftförsvaret bör på kort sikt i första hand Viggensystemet prioriteras och produktionen av återstående JA 37-divisioner säkerställas. I det längre perspektivet är det framför allt angeläget att genomföra utvecklingen och anskaffningen av JAS 39 Gripen. Härigenom koncentreras våra resurser till de flygsystem som i första hand medverkar till en förnyelse av vårt luftförsvaret.

Med hänsyn till luftförsvarets betydelse bör vidare handlingsfrihet upprätthållas inför 1987 års försvarsbeslut för att kunna behålla tre J 35-divisioner in på 1990-talet.

Enligt min mening är det av stor betydelse för effekten i vårt luftförsvaret att våra jaktförband snarast tillförs modern beväpning. En tidigare planerad beställning av jaktrobotar har till följd av flygvapnets akuta likviditetskris måst uppskjutas. Jag anser emellertid att moderna jaktrobotar bör beställas snarast möjligt. Vidare kan jag inte godta den omplanering av betalningsmedel för Gripens vapensystem som överbefälhavaren har föreslagit utan förordar en återgång till planeringen i programplanen för perioden 1983/84–1987/88 vad gäller dessa.

En förutsättning för vår luftförsvarsförmåga är ett fungerande stridslednings- och luftbevakningssystem. Detta är viktigt dels med hänsyn till kraven på insats och ledning av våra egna flygstridskrafter m. m. dels med hänsyn till totalförsvarets behov av förvarning. Enligt min mening kan det därför inte accepteras att stridslednings- och luftbevakningssystemets utbyggnad avsevärt fördröjs och att redan anskaffade radarstationer inte snarast görs operativt användbara. Medel bör därför avdelas för anskaffning och fortifikatorisk utbyggnad av såväl låg- som höghöjdsspaningsstationer. Jag förordar vidare att den fortsatta utvecklingen av stridslednings- och luftbevakningssystemet, bl. a. av flygburen radar bör ske enligt de principer som antogs i 1982 års försvarsbeslut. Ett flygburet radarsystem skulle förbättra vår förmåga att övervaka omgivande luftrum och havsområden, bl. a. för att erhålla utsträckt förvarning om eventuella kryssningsrobotar.

Jag förordar vidare att förnödenheter till flygvapnets beredskapslager successivt återanskaffas under innevarande försvarsbeslutsperiod.

Den militärtekniska utvecklingen går mycket snabbt. Det är av stor vikt att följa med i den utveckling som sker och att skapa gynnsamma förutsätt-

ningar för våra stridskrafter. De måste till exempel kunna verka i en miljö som är störd genom telekrigföring. Därför är det nödvändigt att besitta en kompetens inom landet som gör det möjligt att minska verkningarna av fientlig telekrigföring. Vi bör också förfoga över egna televapen. Jag förordar därför att resurser satsas på inhemsk utveckling för senare produktion av televapen och att antalet televapenförband återförs i planeringen till inriktningen enligt 1982 års försvarsbeslut.

På motsvarande sätt medför den tekniska utvecklingen att sjöminkrigföringen bör tillmätas stor betydelse. Enligt min mening bör därför anskaffningen av minsystem för ubåtsskydd samt av mingördlar till våra ubåtar återföras i planeringen till inriktningen enligt 1982 års försvarsbeslut.

I tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 (prop. 1983/84: 25 bil. 2 s. 7, FöU 9, rskr 118) redovisade jag hur resurserna för ubåtsskydd successivt förstärks. De av riksdagen beslutade åtgärderna kommer att genomföras utan dröjsmål och med den prioritering av skydd av geografiska områden som överbefälhavaren har föreslagit. Mot bakgrund av aktuella händelser bör enligt min mening ubåtsskyddet förstärkas ytterligare. Jag förordar sålunda en tilläggsanskaffning av fasta och rörliga övervakningssystem som kan ge effekt på kort sikt samt att anskaffningen av s. k. kustkorvetter tidigareläggs. Prioriterad repetitionsutbildning inom marinen skall inte heller behöva eftersättas under budgetåret 1984/85.

Jag avser att inom kort föreslå regeringen att ge överbefälhavaren anvisningar om att utarbeta en samlad systemplan för den fortsatta utbyggnaden av ubåtsskyddet.

Jag avser vidare föreslå regeringen att ge överbefälhavaren anvisningar för programplan för perioden 1985/86–1989/90 och anslagsframställningar för budgetåret 1985/86. Enligt min mening bör planeringen för hela perioden genomföras inom den planeringsram som jag förordar i det följande. Därvid klarläggs den ekonomiska handlingsfrihet som eftersträvas inför det försvarsbeslut som avses fattas år 1987.

I övrigt kan jag t. v. i allt väsentligt godta överbefälhavarens inriktning av krigsorganisationens utveckling. Utvecklingen efter budgetåret 1991/92 har emellertid inte behandlats av statsmakterna i 1982 års försvarsbeslut eller i 1983 års riksdagsbeslut. Ställning till utvecklingen i denna del bör enligt min mening inte tas före nästa försvarsbeslut.

Vid fördelningen av medel till de olika anslagen i det följande har jag tagit hänsyn till den inriktning som jag nyss har angett och till de olika anslagens beroende av förändringar i växelkurserna.

2.4.3 Besparingsprogrammet

I 1984 års budgetproposition (prop. 1983/84: 100 bil. 6 s. 40) angav jag att jag avsåg att återkomma med en analys av hur besparingsarbetet har gått under det första budgetåret av den period som 1982 års försvarsbeslut

omfattar. I propositionen redovisades dock hur personalminskningsmålet inom huvudprogram 5 Gemensamma myndigheter m. m. har uppnåtts samt den fortsatta planeringen för personalutvecklingen inom detta huvudprogram.

Budgetåret 1982/83

Enligt överbefälhavarens årsredovisning har det uppsatta totala besparingsmålet för budgetåret 1982/83 nåtts med god marginal. Försvarsgrenschefernas bedömningar av hur stora besparingar som egentligen har gjorts under det första budgetåret i försvarsbeslutsperioden skiljer sig något från överbefälhavarens.

Såvitt jag nu kan bedöma är de besparingar som har gjorts under budgetåret 1982/83 förenliga med de mål som angetts. Överbefälhavaren har emellertid anmält att besparingar i vissa fall har gjorts som kan få långsiktiga negativa effekter, t. ex. inom fastighetsunderhållet. Detta har varit nödvändigt för att nå besparingsmålen när förväntade personalminskningar har uteblivit. I andra fall har besparingar skett genom minskad ammunitionsförbrukning och sänkt flygtidsuttag. Detta kan ha inneburit att utbildningsresultaten försämrats på ett sätt som inte förutsatts i besparingsprogrammet.

Med hänsyn till myndigheternas svårigheter att definiera måluppfyllelsen måste enligt min mening bättre metoder för analys och uppföljning av besparingsprogrammet utarbetas och användas. Bl. a. måste det kunna klarläggas vad som är bestående besparingar resp. engångsbesparingar samt icke planerade ambitionsminskningar. Det ingår i överbefälhavarens uppgifter att utveckla sådana analys- och uppföljningsmetoder samt att samordna sitt eget, försvarsgrenschefernas och de fackansvariga myndigheternas analysarbete.

Budgetåren 1983/84–1991/92

Vad gäller planeringen för det fortsatta besparingsarbetet konstaterar jag att målen för den första femårsperioden fram t. o. m. budgetåret 1986/87 ser ut att kunna uppnås genom definierade rationaliseringsprojekt inom samtliga huvudprogram. I detta sammanhang vill jag understryka vad försvarets rationaliseringsinstitut har anfört om behovet av att fortlöpande analysera möjliga besparingsprojekt syftande till att säkerställa att uppsatta besparingsmål kan nås.

För perioden fr. o. m. budgetåret 1987/88 t. o. m. budgetåret 1991/92 saknas dock f. n. åtgärder inom armén för ca 400 milj. kr. Även inom flygvapnet saknas enligt min mening inplanerade besparingar.

För att täcka dessa brister i besparingsprogrammet har överbefälhavaren anvisat vissa handlingsmöjligheter i sin slutliga programplan för perioden 1984/85–1988/89.

Jag delar överbefälhavarens uppfattning att åtgärder måste vidtas för att säkerställa att de ekonomiska besparingsmålen kan uppnås. Jag återkommer till detta i det följande när jag behandlar fredsorganisationens utveckling.

2.4.4 Fredsorganisationens utveckling

Överbefälhavarens inriktning av fredsorganisationens utveckling utgår från 1982 års försvarsbeslut. Planeringen innebär att vissa av riksdagen beslutade organisatoriska förändringar genomförs tidigare än vad som angavs i försvarsbeslutet. Sålunda

- samlokaliseras Skånska dragonregementet (P 2) och Skånska trängregementet (T 4) i Hässleholm år 1986,
- flyttas Livregementets husarer (K 3) från Skövde till Karlsborg år 1984,
- läggs Svea trängregemente (T 1) ned år 1985,
- slås Sydkustens örlogsbas och Karlskrona örlogsskolor samman till en myndighet år 1984,
- flyttas sjökrigsskolan från Näsbyark till Berga år 1987,
- läggs flygvapnets Södertörnsskolor (F 18) i Tullinge ned år 1986.

För marinens del har överbefälhavaren planerat besparingsåtgärder av tillräcklig omfattning. I förhållande till tidigare planering och riksdagsbeslut har vissa förändringar gjorts, främst i Göteborgsområdet. Bl. a. avvecklas grundutbildningsbataljonen vid Västkustens militärkommando med Älvsborgs kustartilleriregemente (MKV/KA 4). Viss grundutbildning av värnpliktiga skall dock även i fortsättningen genomföras där. Likaledes planeras att verksamheten vid Nya varvet skall avvecklas.

Jag anser att den av överbefälhavaren redovisade planeringen beträffande tidigareläggning av vissa organisationsändringar är lämplig och kan utgöra grund för det fortsatta arbetet. Jag finner vidare att de planerade reduceringarna vid MKV/KA 4 främst är en utvidgning av de förändringar som beslutades av riksdagen vid 1981/82 års riksmöte (prop. 1981/82: 102 bil. 2, FöU 18, rskr 374) och förordar att de genomförs så snabbt som möjligt. Avveckling av delar av grundutbildningsbataljonen får dock ej påverka vår förmåga till ubåtsskydd på västkusten.

En förutsättning för vissa av dessa tidigareläggningar är att nuvarande byggprocess delvis kan förenklas. Utan att ge avkall på rimlig säkerhet i beslutsunderlagen för investeringar i byggnader, avser jag därför att om så erfordras och där så kan ske medge avsteg från nuvarande rutiner.

Jag har i det föregående berört den ekonomiska situationen för det militära försvaret samt redovisat min syn på krigsorganisationens utveckling och på förutsättningarna för att genomföra de besparingar i fredsorganisationen som angavs i försvarsbeslutet.

I det följande kommer jag att lägga fram förslag om att tillföra det militära försvaret ytterligare ekonomiska resurser. Trots detta är det enligt

min mening nödvändigt att överväga nya förändringar i fredsorganisationen utöver dem som redan angetts i försvarsbeslutet för att besparingsmålen under perioden 1987/88–1991/92 skall kunna nås. Enligt min uppfattning är det inte möjligt att avvakta 1987 års försvarsbeslut, eftersom de fredsorganisatoriska förändringar som där kan komma att beslutas knappast hinner att ge några större besparingseffekter förrän efter budgetåret 1991/92.

Jag redovisade i 1984 års budgetproposition (prop. 1983/84: 100 bil. 6 s. 16) att betänkandet (Ds Fö 1983: 5) Strukturförändringar och samordning var under remissbehandling. Remissbehandlingen är nu avslutad. Jag kommer i andra sammanhang att för regeringen redovisa mina ställningstaganden till de olika förslagen i betänkandet. Redan nu vill jag emellertid anmäla att inga avgörande invändningar har rests mot övervägandena där. Såvitt jag nu kan bedöma bör förslagen kunna resultera i beslut som ger påtagliga besparingar inom försvarets gemensamma myndigheter men först vid 1990-talets början. Även om dessa besparingar skulle räknas med är de ändå inte tillräckliga för att målet under den andra av de femårsperioder som behandlades i 1982 års försvarsbeslut skall kunna nås. Ytterligare åtgärder måste alltså aktualiseras.

För arméns del har överbefälhavaren redovisat att besparingsåtgärder om ca 400 milj. kr. behövs utöver de planerade för att armén skall kunna nå sina besparingsmål. Han avser att lämna underlag så att beslut om ytterligare fredsorganisatoriska förändringar kan fattas under våren 1985. Jag delar överbefälhavarens uppfattning om behovet av ytterligare besparingar inom armén och ytterligare fredsorganisatoriska förändringar. Enligt min mening underutnyttjas utbildningskapaciteten i arméns fredsorganisation med ca 2 000 platser.

För flygvapnets del har jag i det föregående redovisat att jag anser att det finns en planeringsmässig brist beträffande rationaliseringsåtgärderna. Överbefälhavaren har vidare redovisat att en flottiljadministration inom flygvapnet på sikt måste läggas ned. Tidpunkten för detta är beroende av krigsorganisationens utveckling och får prövas i den fortsatta planeringen.

Vissa av de åtgärder som jag har angett torde vara av sådan omfattning eller innebära sådana strukturella fredsorganisatoriska förändringar att det ankommer på riksdagen att ta slutlig ställning till dessa. Riksdagsbeslut kan komma att erfordras redan under våren 1985. Frågan om hur erforderligt underlag för dessa beslut skall tas fram bör diskuteras i den parlamentariskt förankrade arbetsgrupp som jag nämnde i 1984 års budgetproposition (prop. 1983/84: 100 bil. 6 s. 39).

Jag vill i detta sammanhang redovisa vissa övriga frågor som berör fredsorganisationen.

I 1980 års budgetproposition (prop. 1979/80: 100) anförde föredragande statsrådet att marininstaben borde ges en organisation som underlättade en ökad samordning inom marinen. Mot denna bakgrund borde flottans och

kustartilleriets produktionsledning hållas samman i en enhet. Med hänsyn till pågående utredningar om samordning inom marinen kunde en sådan sammanslagning komma att behöva läggas senare än förändringarna av stabernas organisation i övrigt. Det borde ankomma på regeringen att reglera denna fråga. Riksdagen (FöU 1979/80: 13, rskr 316) godkände vad föredragande statsrådet hade förordat. Regeringen har därefter beslutat om en ny organisation för marinstaben, som tillämpas fr.o.m. den 1 oktober 1983. Den nya organisationen innebär att staben består av bl. a. en produktionsledningssektion och två fristående förbandsinspektioner.

I 1983 års budgetproposition (prop. 1982/83: 100 bil. 6) har min företrädare tagit upp frågan om att sammanföra försvarsstaben och försvarsgrensstaberna till en gemensam myndighet. Han uttalade därvid förståelse för att förslag om ny organisation bör anstå till dess den nu pågående omorganisationen av de centrala staberna har utvärderats. Min företrädare anförde vidare att han avsåg föreslå regeringen att låta utreda frågan om en sammanslagning av de centrala staberna till en myndighet men att dessförinnan vunna erfarenheter från den pågående omorganisationen av de centrala staberna och från motsvarande omorganisationer i våra grannländer borde utvärderas. Riksdagen hade intet att erinra häremot.

Försvarets ledningsutredning har i sina betänkanden (SOU 1976: 64) Försvarsmaktens centrala ledning och (SOU 1978: 77) Högre regional ledning belyst ledningsorganisationen i våra grannländer. Redovisningen är till viss del fortfarande aktuell. Av våra grannländer har det i närtid i Norge och Danmark genomförts större förändringar på den högsta ledningsnivån. Jag har låtit inhämta erfarenheter från dessa länder. Den redovisning som jag har erhållit visar att erfarenheterna inte är entydiga.

Jag vill här också erinra om att riksdagens beslut om försvarsmaktens centrala ledning m. m. (prop. 1977/78: 63, FöU 9, rskr 174) bl. a. innebar att överbefälhavarens programsamordnande roll skulle stärkas. Vidare har under år 1983 i en av mig föranstaltad utredning om planerings- och likviditetssituationen inom flygvapnet anförts som en av slutsatserna att det finns motiv för att överbefälhavarens ansvar för planerings- och uppföljningsverksamheten markeras. Mot bakgrund av detta har regeringen i december 1983 uppdragit åt överbefälhavaren att redovisa sådana förändringar i organisation och arbetsformer inom och mellan de centrala staberna som bör vidtas för att stärka överbefälhavarens programsamordnande roll.

Överbefälhavarens översyn kan leda till behov av ytterligare förändringar av den nuvarande stabsorganisationen. Någon utredning om en gemensam organisation är därför inte aktuell f. n. Jag avser att fortlöpande informera riksdagen i frågan.

Riksdagen beslutade i november 1980 (prop. 1980/81: 6, TU 2, rskr 36) om riktlinjer för utbildningen av piloter för den civila luftfartens behov. Avsikten med utbildningen är att flygvapnet skall få behålla sina piloter samtidigt som behovet av svenska piloter tillgodoses främst för flygbolaget Scandinavian Airlines System (SAS).

Med hänsyn till riksdagens beslut tillkallades en särskild kommitté med uppgift att svara för den närmare planläggningen av en civil pilotutbildning. Kommittén redovisade sitt uppdrag i betänkandet (Ds K 1982: 4) Statlig trafikflygarhögskola.

Statens förhandlingsnämnd har därefter på regeringens uppdrag träffat ett samarbetsavtal mellan svenska staten och SAS avseende en civil trafikflygarutbildning.

Regeringen uppdrog i april 1983 åt chefen för flygvapnet att genomföra grundutbildning av trafikflygare för den civila luftfarten i enlighet med ovannämnda avtal.

Regeringen har nyligen beslutat att en trafikflygarhögskola skall inrättas vid krigsflygskolan i Ljungbyhed. Skolan startar sin verksamhet den 1 april 1984.

2.4.5 Personalfrågor

Inledning

Frågor rörande den värnpliktiga personalen har behandlats i budgetpropositionen (1983/84: 100 bil. 6). Jag tar här upp vissa frågor beträffande anställd personal.

Personalpolitik

Vid sin anmälan av propositionen om säkerhets- och försvarspolitikerna samt totalförsvarets fortsatta utveckling (prop. 1981/82: 102 bil. 2) redovisade dåvarande departementschefen sin syn på de konsekvenser för den anställda personalen som ett genomförande av hans förslag rörande försvarets fredsorganisation kunde innebära samt behandlade även i övrigt utvecklingen inom det personaladministrativa området. Riksdagen hade intet att erinra mot vad som därvid anfördes (FöU 18, rskr 374). I 1983 års budgetproposition (1982/83: 100 bil. 6) anmälde min företrädare att han i allt väsentligt delade dessa synpunkter.

Försvarsmakten har sedan slutet av 1960-talet genomgått väsentliga förändringar i fredsorganisationen. Förband har lagts ned eller flyttats. Myndigheter har omorganiserats, omlokaliseras eller förändrats på olika sätt. Vid skilda tillfällen har mina företrädare behandlat personalens villkor i samband med detta genomgripande förändringsarbete och gjort uttalanden om vilken personalpolitik som skall gälla för genomförandet av förändringarna. Vidare har såväl mina företrädare som jag själv i skilda beslut gjort ett antal principuttalanden i personalpolitiska frågor. Försvarets personalpolitik måste enligt min mening i framtiden samordnas mer än hittills.

Jag vill i detta sammanhang hänvisa till vad chefen för civildepartementet har uttalat i 1984 års budgetproposition (prop. 1983/84: 100 bil. 15). Han anför där bl. a. att målen för statens arbetsgivarpolitik under återstoden av

1980-talet är att bidra till en effektiv statsförvaltning, att medverka till samhällsekonomisk balans och till ett demokratiskt arbetsliv. Ytterligare personalpolitiska stimulansåtgärder behöver också utvecklas. En utgångspunkt i detta sammanhang är bl. a. den statsanställdes engagemang. Ökad personalrörlighet är en annan metod att öka kompetensen och bidra till förnyelse i ett ekonomiskt läge då större nyrekryteringar inte är möjliga. Åtgärder som stimulerar produktivitet och effektivitet bör därvid eftersträvas.

Jag vill i detta sammanhang erinra om de möjligheter som systemet med lokala löneförhandlingar ger att med lönepolitiska medel stimulera utvecklingen i önskvärd riktning.

Sysselsättningen, arbetets värde och innehåll samt utvecklingen av de personella resurserna är enligt min mening betydelsefulla frågor som för 1980-talet och 1990-talet bedöms komma att utgöra en väsentlig del i debatten om försvarets effektivitet samt medföra ökade krav på ett aktivt personalpolitiskt utvecklingsarbete. Mot bakgrund av de besparingsmål som riksdagen har lagt fast är det nu angeläget att personalpolitiken inriktas mot att underlätta den nödvändiga personalminskningen. Dock vill jag slå fast att personalen är – och kommer att förbli – den värdefullaste resursen.

Genom en medveten och målinriktad satsning på personalåtgärder skapas enligt min mening en utvecklingspotential och en beredskap för att möta de krav som kommer att ställas på försvaret och dess personal på 1980- och 1990-talen.

En övergripande personalpolitik skulle enligt min mening utgöra ett värdefullt instrument för ett fortsatt praktiskt arbete med utveckling av de personella resurserna. Jag avser därför att inom ramen för det personalpolitiska arbete som pågår i samhället i övrigt låta utarbeta en övergripande personalpolitik inom främst områdena personalutveckling, personalrörlighet, arbetsmiljö samt samverkansformer.

Medvetandet i hela organisationen om besparingsmålen och inriktningen av besparingsarbetet måste öka. Insatser bör göras för att utveckla personalens medbestämmande. Enligt min bedömning kan det t. ex. ske genom att personalen mer aktivt medverkar i planeringsprocessen. I verksamhetsplaneringen kan personalen fortlöpande erhålla information om verksamheten och påverka sin situation innan beslut skall fattas efter förhandling.

Enligt min mening är det viktigt att personalpolitiken utformas så att den kan utgöra en ram för pågående arbete med lokalt anpassade åtgärder på olika nivåer under regeringen. Jag anser det vara av utomordentlig vikt att personalpolitiken utarbetas i nära samverkan med företrädare för personalen.

Personal- och ekonomiadministration

1982 års kommitté om försvarets gemensamma myndigheter m. m. (Hpg 5-kommittén) har övervägt möjligheterna dels till strukturförändringar och ytterligare kostnadsreduceringar inom försvarets s. k. gemensamma myndigheter (huvudprogram 5), dels till ökad samordning med övriga statliga myndigheter.

Kommittén har i september 1983 överlämnat betänkandet (Ds Fö 1983: 5) Strukturförändringar och samordning med förslag bl. a. att uppgiftsfördelningen mellan försvarsstaben och försvarets civilförvaltning renodlas så att försvarsstaben får alla uppgifter av övergripande natur på det personal- och ekonomiadministrativa området medan civilförvaltningens roll inriktas på verkställande uppgifter samt att en huvudstudie skall göras avseende det personal- och ekonomiadministrativa området.

Kommitténs förslag har remissbehandlats och flertalet instanser har tillstyrkt eller inte haft något att erinra mot att en huvudstudie genomförs på här aktuellt område. Överbefälhavaren anser i likhet med utredningen att överbefälhavaren skall tilldelas uppgifter av övergripande natur och försvarets civilförvaltning tilldelas uppgifter av verkställande natur. Civilförvaltningen anser det angeläget att studien i första hand inriktas på hur arbetsgivarfunktionen bör fördelas mellan bl. a. statens arbetsgivarverk och myndigheter inom försvarsmakten. Inom det personaladministrativa området kan enligt civilförvaltningen arbetsgivarrollen i stort fördelas så att överbefälhavaren anger mål och inriktning medan det faktiska hantlandet av ärenden, tvister, kollektivavtal, förhandlingar m. m. åläggs civilförvaltningen.

Enligt min mening är klara och avgränsade arbetsgivarbefogenheter en förutsättning för arbetet inom det personalpolitiska området. Rollfördelningen mellan angivna myndigheter måste klargöras och renodlas. Ansvarsfördelningen mellan överbefälhavaren och civilförvaltningen m. fl. statliga myndigheter med personalpolitiska uppgifter måste övervägas särskilt. Det är av stor betydelse att personal- och ekonomiadministrationen inom försvarsdepartementets område är organiserad på ett lämpligt sätt. Hpg 5-kommittén har också konstaterat att det är möjligt att göra personalbesparingar inom dessa funktioner.

Jag instämmer i bedömningen att besparingar kan göras genom personalminskningar men vill också understryka att effektivitetsökningar kan åstadkommas i verksamheten genom en väl fungerande personal- och ekonomiadministration. I den mångskiftande verksamhet som bedrivs inom försvarsdepartementets verksamhetsområde är det viktigt att arbetsuppgifterna kan lösas av den som är mest lämpad härför liksom det också är ett berättigat krav att personalen får med hänsyn till sin kompetens lämpliga arbetsuppgifter. Den personalpolitik som jag avser att låta utarbeta måste sedan den fastställts ständigt följas upp och hållas levande inom hela organisationen och på alla nivåer.

Regeringen har tidigare bemyndigat mig att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att se över den personal- och ekonomiadministrativa verksamheten inom försvaret m. m.

Överbefälhavarens förslag till personaladministrativa åtgärder

Överbefälhavaren har i mars 1982 lämnat förslag om ett antal åtgärder inom det personaladministrativa området ägnade att underlätta såväl genomförandet av de beslut som fattats om försvarsmaktens fredsorganisation som situationen för den personal som berörs av dessa beslut.

Såsom min företrädare har angett i proposition (1982/83: 100 bil. 6) var han inte beredd att ta ställning till de föreslagna åtgärderna förrän pågående förhandlingar om ett nytt trygghetsavtal slutförts. I anslutning till 1983 års avtalsrörelse har statens arbetsgivarverk och de statsanställdas huvudorganisationer slutit ett preliminärt trygghetsavtal. I propositionen 1983/84: 42 redovisas det huvudsakliga innehållet i avtalet.

Genomförandet av beslutade organisationsförändringar motiverar att ökad uppmärksamhet ägnas åt personaladministration i vid bemärkelse.

Enligt min mening reglerar det preliminära trygghetsavtalet i allt väsentligt flertalet av de av överbefälhavaren föreslagna åtgärderna. Den personal- och ekonomiadministrativa verksamheten inom försvaret m. m. bör, som jag har angett tidigare, utredas särskilt.

Jag anser dock, med hänsyn till de besparingsmål som riksdagen har lagt fast, att ytterligare åtgärder kan behöva vidtas som underlättar bl. a. den nödvändiga personalminskningen.

Övriga personalpolitiska frågor

I såväl 1980 års (prop. 1979/80: 100 bil. 7) som 1981 års budgetproposition (prop. 1980/81: 100 bil. 7) och i propositionen om säkerhets- och försvarspolitik samt totalförsvarets fortsatta utveckling (prop. 1981/82: 102 bil. 2) har dåvarande departementscheferna tagit upp betydelsen av att den civila personalen inom försvarsmakten ges goda utvecklingsmöjligheter och anmält att överbefälhavaren studerar hur denna personal skall kunna ges en ökad vidareutbildning.

Överbefälhavaren har redovisat sina förslag om vidareutbildning av civil personal. Han har vidare fattat beslut om inriktningen av chefsutbildningen m. m. för krigs- och fredsorganisationens behov i den nya befälsordningen, utbildning vid militärhögskolan och särskild chefsutbildning.

Liksom mina företrädare anser jag att även den civila personalen skall ha möjlighet att utveckla de kunskaper och färdigheter de har och att skaffa sig nya. Jag vill också betrakta insatser av denna art som bidragande till en ökad jämställdhet mellan könen i enlighet med lagen (1979: 1118) om jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet. I tilläggsdirektiv (Dir. 1983: 71) till befälsbehovsutredningen har jag bl. a. uttryckt att i samband med att yrkesofficerarnas uppgifter definieras på olika nivåer i fredsorgani-

sationen också civila anspråk på utveckling inom vissa yrkesområden uppmärksammas. Utredningen bör göra en samlad prövning av dessa frågor.

Överbefälhavaren anger i sin programplan att den militära personalen minskar. Detta får negativa konsekvenser för såväl krigs- som fredsorganisationen. Han anför också att avgångarna bland äldre militär personal skall stimuleras för att ge utrymme för en ökad rekrytering. För egen del anser jag att frågor rörande en balanserad personalstruktur bör behandlas av befälsbehovsutredningen.

Jag vill slutligen i detta sammanhang nämna att försök med utbildning av kvinnor i driftvärn har genomförts vid ett tiotal myndigheter under budgetåren 1979/80–1981/82. Rikshemvärnschefen – som har administrerat utbildningen – har anmält att erfarenheterna av försöken varit goda och föreslår att möjligheterna att engagera kvinnor i driftvärn permanentas. Jag delar den uppfattningen och regeringen har den 16 februari 1984 genom en ändring i hemvärnskungörelsen (1970: 304) nu öppnat möjligheterna för utbildning och antagning av kvinnor i driftvärn.

Den andliga vården inom försvarsmakten

Med anledning av en motion i ämnet år 1975 begärde riksdagen en översyn av själavården inom försvarsmakten (FöU 1975/76: 7, rskr 24). Genom skrivelse år 1978 (FöU 1978/79: 3, rskr 10) anmälde riksdagen vidare att översynen också borde avse frågor avseende huvudmannaskapet.

Med anledning härav tillkallades en särskild utredare (FÖ 1980: 01) som år 1982 överlämnade betänkandet (SOU 1982: 59) Militär själavård. Betänkandet har remissbehandlats. Med hänsyn till remissutfallet har jag funnit att utredningens förslag inte utan ytterligare bearbetning kan läggas till grund för beslut. Jag avser därför inom kort föreslå regeringen att betänkandet, remissvaren och den inom försvarsdepartementet upprättade remissammanställningen överlämnas till 1982 års kyrkokommitté (Kn 1982: 02) för att beaktas vid det fortsatta utredningsarbetet.

2.5 Hemställen

Jag hemställer att regeringen bereder riksdagen tillfälle

att ta del av vad jag har anfört i fråga om krigsorganisationens utveckling m. m., besparingsprogrammet, fredsorganisationens utveckling och personalfrågor.

3 JAS-projektet

3.1 Bakgrund

I enlighet med riksdagens beslut den 4 juni 1982 (prop. 1981/82: 102 bil. 2, FöU 18, rskr 374) om riktlinjer för utveckling och anskaffning av JAS-systemet skall regeringen årligen i anslutning till budgetpropositionen orientera riksdagen om läget inom JAS-projektet. Ett antal projektvärderingar skall genomföras vid vissa tillfällen under den tid som utvecklingen av JAS-projektet pågår. Dessa projektvärderingar skall omfatta dels en teknisk och ekonomisk granskning av projektet, dels en operativ och taktisk kontroll av projektets status.

Den första projektvärderingen har genomförts och överbefälhavaren har i februari 1984 med underlag från chefen för flygvapnet och försvarets materielverk lämnat en rapport till regeringen om denna.

3.2 De ekonomiska förutsättningarna för projektet

Genom riksdagens beslut om riktlinjer för JAS-projektet (prop. 1982/83: 119, FöU 9, rskr 271) har planeringen av projektet fram till år 2000 inriktats mot en ram om 24,9 miljarder kr. i prisläget februari 1981. Till grund för propositionen och riksdagens beslut låg en ekonomisk analys av JAS-projektet. Eftersom projektet i allt väsentligt följer samma regler för priskompensation som övrig materiel inom försvarsmakten blir planeringsramen i prisläget februari 1983 31,2 miljarder kr. Överbefälhavaren redovisar i sin rapport att kostnaderna för JAS-projektet fram till år 2000 beräknas uppgå till 34 miljarder kr. i prisläget februari 1983. Han har därvid utgått från innehållet i systemplan 2 för projektet. Denna plan grundar sig på en planeringsram för projektet som i prisläget februari 1981 är 800 milj. kr. större än den ram som riksdagen fastställde. I rapporten till regeringen redovisar överbefälhavaren därför exempel på åtgärder som kan vidtas för att anpassa projektet till den fastställda ramen. Exempel på sådana åtgärder är minskad leveranstakt, slopande av skolversionen av flygplan JAS eller anpassning och reduceringar av JAS-flygplanets beväpning. Överbefälhavaren framhåller att beslut om val av åtgärd inte behöver fattas nu utan bör anstå till en senare tidpunkt. Jag delar denna uppfattning.

Överbefälhavaren anför vidare att planeringen för JAS-projektet i likhet med övrig planering utgår från en dollarkurs om 7: 42 kr. t. o. m. budgetåret 1988/89 och därefter 7: 00 kr. Jag vill erinra om att de bedömningar om valutaberoendet inom JAS-projektet som gjordes när avtalet tecknades

bl. a. byggde på vissa antaganden om fördelningen mellan olika utländska leverantörer. Under våren och hösten 1983 har ett stort antal underleverantörskontrakt tecknats. Av leverantörsvälen framgår att en större andel av leveranserna till projektet än vad som förutsågs har förlagts till länder i Europa. Dessa ändrade förutsättningar kommer att påverka de ekonomiska antaganden som planeringen bygger på och bör beaktas i den fortsatta planeringen. Jag kan emellertid redan nu konstatera att den ökande europeiska andelen på sikt kan komma att minska dollarkursens påverkan på projektet.

Överbefälhavaren framhåller i sin rapport att minskningen av försvarets köpkraft har varit mycket kraftig. Vidare anser han att målsättningen för JAS39-systemet inte kan förverkligas inom den tilldelade ekonomiska ramen med nuvarande planeringsförutsättningar beträffande dollarkurs m. m. Jag kan konstatera att överbefälhavaren vid denna bedömning inte har kunnat ta hänsyn till den ökning av planeringsramen för det militära försvaret som jag kommer att förorda i det följande (s. 43 f.).

Överbefälhavaren konstaterar att skillnaden mellan den fastställda planeringsramen och kostnadsramen för JAS-projektet är ca 2,8 miljarder kr. fram till år 2000 i den långsiktiga ekonomiska planeringen för projektet och med angivna förutsättningar. Från detta belopp skall dras ca 1 miljard kr. för att anpassa projektet till den av riksdagen fastställda ramen. Den återstående skillnaden om 1,8 miljarder kr. beror i huvudsak på nuvarande valutaläge. Några fördyringar inom projektet på grund av krav på modifieringar eller genom tekniska problem har inte uppstått. Mot bakgrund av projektets långsiktighet samt den osäkerhet som föreligger i utvecklingen av främst växelkurserna anser jag inte att beslut behöver fattas nu för att erhålla överensstämmelse mellan planeringsramen och de beräknade kostnaderna. På kort sikt är valutapåverkan inte av större omfattning än att den kan behandlas inom ramen för den årsvisa planeringen och enligt de principer som gäller för övriga materielobjekt. Jag kan således avslutningsvis konstatera att de förutsättningar som anmälades i propositionen om riktlinjer för JAS-projektet alltså gäller.

3.3 Teknisk värdering av projektet

I överbefälhavarens rapport redovisar försvarets materielverk den tekniska värderingen av projektet.

Försvarets materielverks värdering bygger på underlag från Industrigruppen JAS (IG JAS) samt på rapporter från direktleverantörerna. Försvarets materielverk konstaterar sammanfattningsvis att de tekniska förutsättningarna finns för att uppnå målen för projektet. Vissa tekniska och tidsmässiga problem har uppmärksamrats. Dessa bedöms dock vara av normal omfattning i det tidsskede som projektet f. n. befinner sig i. Förse-

ningarna inom projektet varierar för vissa delsystem mellan två och sex månader. IGJAS har redovisat ett program för att återta förseningen som enligt materielverket torde vara realistiskt och som innebär att projektet skall vara återfört till den ursprungliga tidsplanen under år 1985. Förseningarna har medfört att ca 150 milj. kr. i utbetalningar har uppskjutits till efter budgetåret 1983/84. Dessa medel kommer att utbetalas i takt med att projektet anpassas till den ursprungliga tidsplanen.

En modell i full skala av grundflygplanet har byggts. I denna modell provas nu hur olika delsystem kan installeras.

Volvo Flygmotors arbete med motorn (RM 12) följer den uppgjorda tidsplanen. De särskilda svenska kraven på bl.a. förbättrade prestanda och ökad säkerhet mot kollisioner med fåglar har under året kommit närmare sin slutliga lösning. En prototyp av den svenska versionen av motorn planeras bli färdig under år 1984.

Mot bakgrund av det presenterade underlaget kan jag sålunda konstatera att projektet i stort sett följer den uppgjorda tidsplanen, om än med vissa förseningar. Det är dock väsentligt att IGJAS ökar sina ansträngningar att återta de förseningar som har uppstått i projektet. Det är också väsentligt att staber och myndigheter med gemensamma krafter genomför sin del av arbetet så att det underlag som krävs för de fortsatta besluten är väl genomarbetat.

3.4 Vissa industripolitiska aspekter på projektet

Jag vill avslutningsvis kort beröra dels de industripolitiska åtaganden som IGJAS har lämnat, dels de löften om affärer för svensk industri som de valda underleverantörerna har gett. I en rapport till chefen för industridepartementet om verksamheten under år 1983 har IGJAS anfört att arbetet löper planenligt. Beslut har fattats som på sikt innebär 855 nya arbetstillfällen, varav 107 i Norrbotten. Under år 1983 tillkom 325 nya arbetstillfällen på grund av JAS-projektet. Jag förutsätter att ansträngningarna på detta område fortsätter.

IGJAS har vidare lovat att medverka till att affärer kommer till stånd med de utländska företag som har kontrakterats som underleverantörer till JAS-projektet. För att underlätta detta har ett särskilt industrikontor – JAS skapats som finansieras av statens industriverk, Sveriges exportråd och IGJAS. De redovisade resultaten visar att arbetet har kommit i gång. Framför allt har General Electric utvecklat en hög aktivitet. Ett antal kontrakt har tecknats med svensk industri som på sikt kan innebära ytterligare arbetstillfällen, men mycket arbete återstår. Det är enligt min mening väsentligt att ökade ansträngningar görs för att ta hand om de affärsmöjligheter som underleverantörer har ställt i utsikt och som nästan undantagslöst motsvarar hundra procent av deras andel i JAS-projektet. Jag vill

understryka att regeringen lägger mycket stor vikt vid att utfästelserna från såväl utländsk som svensk industri infrias. Det ankommer således på IGJAS att verka för att dessa affärsförbindelser verkligen kommer till stånd.

3.5 Hemställan

Jag hemställer att regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag har anfört om JAS-projektet.

4 Vissa beredskapsfrågor

4.1 Det nuvarande beredskapssystemet för försvarsmakten

Grunden för vårt beredskapssystem är en väl fungerande underrättelse-tjänst som ger underlag så att vi ständigt kan anpassa styrkan i vår beredskap till förändringar i det säkerhetspolitiska läget. Därutöver måste säkerställas att våra krigsförband har förmåga att snabbt genomföra mobilisering och direkt efter mobiliseringen lösa avsedda uppgifter.

Det åligger överbefälhavaren att med fredsorganisationens resurser upprätthålla en till läget i vår omvärld anpassad insats-, mobiliserings- och ledningsberedskap. Om de resurser överbefälhavaren förfogar över framstår som otillräckliga, kan regeringen besluta om ytterligare beredskapshöjande åtgärder. Sådana åtgärder kan vara beredskapsinkallelser av förband, utnyttjande av hemvärn samt partiell eller allmän mobilisering.

Med de resurser försvarsmakten disponerar i fredstid upprätthålls ständig beredskap att snabbt kunna lösa försvarsuppgifter. Denna beredskap – den s. k. insatsberedskapen – omfattar såväl incidentberedskap som beredskap att möta angrepp innan vi har hunnit genomföra mobilisering.

Syftet med incidentberedskapen är att upptäcka och avvisa kränkningar av svenskt territorium samt att ingripa vid andra överträdelser av våra tillträdesbestämmelser. I incidentberedskapen deltar förutom försvarsmakten sjöfartsverket, luftfartsverket, tullens kustbevakning och polisen. För ingripanden finns regelmässigt särskilda beredskapsresurser avdelade inom försvarsmakten.

Vår beredskap att möta ett överraskande angrepp upprätthålls – förutom av hemvärdet – i första hand med de förband inom årsklassen som nått en sådan utbildningsnivå att de kan lösa bevaknings- och stridsuppgifter. Inom flygvapnet, där en stor del av personalen är fast anställd och där fredsorganisationen i stort är uppbyggd som krigsorganisationen, är beredskapen hög. Samma förhållanden råder under en stor del av året inom marinen.

Arméns tillgång till beredskapsförband uppvisar betydande variationer såväl över året som regionalt och lokalt. Införandet av särskilda beredskapsplutoner har avhjälpt de mest påtagliga bristerna men vissa perioder med begränsad tillgång till beredskapstrupp finns fortfarande.

Överbefälhavaren genomför inom ramen för sina befogenheter ett antal åtgärder för att ytterligare förbättra grundberedskapen och möjligheterna att inom fredsorganisationen anpassa beredskapen till det säkerhetspolitiska lägets utveckling.

Exempel på sådana åtgärder är

- att krigsförbandsövningar i ökad utsträckning förläggs till sådana perioder och områden där det föreligger brist på utbildade förband.

- att kapaciteten ökas för flygtransport av förband,
- att särskilda beredskapsförband utbildas för att spärra, blockera och försvara gränsvägar, inlopp, hamnar och flygfält,
- att antalet rustade stamstridsfartyg ökas,
- att kontrollerbara mineringar läggs ut i ökad omfattning i fred,
- att flygbassystemet ges ökad uthållighet,
- att övningsverksamheten med flygvapenförband i övre Norrland ökas och
- att åtgärder vidtas för att minska mobiliseringstiderna vid vissa förband.

4.2 Överbefälhavarens framställning

I syfte att säkerställa tillgången på förband med tidig operativ effekt, vilka kan utnyttjas av överbefälhavaren utan att regeringen särskilt beslutar därom har överbefälhavaren hos regeringen begärt

- att han får rätt att – när yttre händelser påkallar det – inkalla förband ur det allmänna hemvärnets under begränsad tid (högst 3 dygn) för försvars-, skydds- och bevakningsuppgifter och för ingripande vid kränkningar av vårt territorium,
- att han får rätt att teckna beredskapskontrakt med frivilliga och vid behov inkalla dessa till viktiga funktioner i staber och förband under maximalt två perioder om vardera tio dygn per år,
- att han får rätt att inkalla repetitionsutbildningsförband under juli månad, när läget i vår omvärld så kräver och
- att han – utöver den nuvarande rätten att färdighålla – också ges rätt att, med hänsyn till läget i vår omvärld, inkalla högst 2 100 värnpliktiga till högst 30 dagars beredskapsövning.

Framställningen innebär att överbefälhavaren skulle ges möjlighet att flexibelt utnyttja förband i likhet med vad som skedde under händelserna i Polen åren 1981–1982 utan att regeringen först måste besluta därom.

4.3 Utredningen om tillträdesskydd

I hemvärnskungörelsen (1970:304) regleras under vilka förutsättningar en hemvärnsman är tjänstgöringsskyldig. Sådan skyldighet inträder när det råder hemvärnsberedskap vid beredskapstillstånd eller krig. Regeringen kan dessutom, när hänsyn till landets försvar eller säkerhet påkallar det, förordna om hemvärnsberedskap utan att det råder beredskapstillstånd.

Grunderna för verksamheten har i allt väsentligt varit oförändrade sedan hemvärnets kom till. Den utveckling som sedan dess har ägt rum vad gäller möjligheterna att inleda ett angrepp mot vårt land har emellertid påverkat även hemvärnets. Det gäller kanske framför allt de uppgifter som numera har lagts på förband ur det allmänna hemvärnets. Det omedelbara försvaret av hembygden är fortfarande en betydelsefull uppgift för det allmänna hemvärnets, men dess i dag viktigaste uppgifter är att dels genom bevakning

av militära skyddsföremål m. m. medverka till att en mobilisering kan genomföras snabbt och säkert, dels att vid ett överraskande angrepp försvara viktiga platser.

Utredningen om tillträdesskydd har i delbetänkandet (Ds 1983:11) Tjänstgöring i fred för hemvärnets tagit upp frågan om hemvärnets medverkan under mobiliseringsskeden och skeden av skärpt försvarsberedskap.

Det förslag till lösning som utredningen har stannat för innebär att överbefälhavaren ges rätt att förordna om hemvärnsberedskap dels vid mobilisering, dels när fredsorganisationens resurser inte längre räcker till för att upprätthålla den nödvändiga beredskapen. Det är en vittgående befogenhet som på detta sätt skulle meddelas överbefälhavaren. De situationer i vilka det kan bli aktuellt för överbefälhavaren att utnyttja sin befogenhet att förordna om hemvärnsberedskap är dock så allvarliga att det enligt utredningen är motiverat att hemvärnets blir tjänstgöringsskyldigt. På annat sätt går det inte att skapa en garanti för att den hemvärnspersonal som överbefälhavaren förutsätter att han kan ianspråka verkligen är gripbar.

Utredningen föreslår också att regeringen gör det möjligt för överbefälhavaren att i vissa särskilda situationer utnyttja hemvärnets för bevakningsändamål och för ingripanden enligt instruktion för försvarsmakten vid kränkningar under fred och neutralitet (IKFN) utan att förhållandena är så allvarliga att det kan bli tal om att förordna om hemvärnsberedskap. Hemvärnets medverkan bör därvid bygga på ett frivilligt åtagande från den enskilde hemvärnsmannens sida.

4.4 Föredragandens överväganden

Enligt min mening måste det först inträffa någon allvarlig politisk förändring i Europa innan en konflikt övergår till ett militärt angrepp. Vi kan sålunda räkna med en politisk förvarning innan ett angrepp kan riktas mot vårt land. Detta motsäger inte att särskild hänsyn bör tas till det faktum att den tekniska utvecklingen har medfört att angrepp kan sättas in mot oss med kortare varsel än tidigare. Sålunda ökar enligt min mening kraven på en väl fungerande underrättelsetjänst, på att det militära försvaret kan mobiliseras snabbt och säkert samt på att det är i stridsdugligt skick direkt efter mobilisering. Det krävs också ökad förmåga till stridsinsatser med fredsorganisationens resurser för att vår beredskap skall inge respekt och förtroende i omvärlden samt för att vår förmåga att genomföra en mobilisering med tillräcklig snabbhet även då stridshandlingar riktas mot oss skall vara trovärdig.

Överbefälhavaren har i sin programplan redovisat de riktlinjer enligt vilka det militära försvarets beredskap stärks inom fredsorganisationens ram och inom ramen för överbefälhavarens nuvarande befogenheter. Jag

konstaterar att överbefälhavarens planering väl överensstämmer med intentionerna i det senaste försvarsbeslutet.

Överbefälhavaren pekar även på vissa svagheter i det nuvarande beredskapssystemet, vilka enligt överbefälhavaren inte kan ges en tillfredsställande lösning, om han inte ges ökade befogenheter.

Överbefälhavaren har föreslagit att regeringen skall delegera rätten att under högst tre dygn utnyttja förband ur det allmänna hemvärnet för försvars-, skydds- och bevakningsuppgifter samt, efter frivilligt åtagande, för ingripande i samband med incidenter.

Det delbetänkande som lämnats av utredningen om tillträdesskydd har remissbehandlats och fortsatt beredning av ärendet pågår inom regeringskansliet. Jag är därför inte beredd att här slutgiltigt ange vilka förändringar i fråga om hemvärnspersonalens utnyttjande som jag kommer att föreslå regeringen. Det ankommer på regeringen att besluta i denna fråga.

Överbefälhavaren har föreslagit regeringen att införa sådana förändringar i förordningen (FFS 1978: 44) om frivillig tjänstgöring vid försvarsmakten att han får rätt att teckna beredskapskontrakt med frivilliga. Kontrakten skall enligt förslaget medföra skyldighet att vid behov tjänstgöra högst två perioder om vardera högst tio dygn per år. Tjänstgöringsskyldighet föreslås därutöver föreligga några dygn per år för utbildning och övning. Därutöver skall enligt förslaget anmälningsskyldighet kunna föreläggas under högst 30 dygn per år vid bortovaro längre tid än 24 timmar från ordinarie bostad.

Avsikten med denna typ av kontrakt är att ge överbefälhavaren en möjlighet att för beredskapsändamål disponera vissa viktiga befattningshavare som inte finns tillgängliga inom fredsorganisationen. Exempel på områden där avtal är aktuella är underrättelse-, sambands- och transportledningstjänst på central och regional nivå, beredskapstjänst samt inom förband med tidig operativ effekt främst inom kust- och gränsförsvaret.

I första hand skall kontrakt tecknas med personal som är krigsplacerad i aktuella befattningar. I andra hand kommer personal över 47 års ålder att kontrakteras. Totalt omfattar överbefälhavarens förslag 4 000–7 000 kontrakt.

Jag vill i detta sammanhang informera riksdagen om min inställning till förslaget om beredskapskontrakt.

Förslaget innebär en avsevärd förbättring av möjligheterna att utan beredskapsinkallelser snabbt förbättra främst ledningskapaciteten på central och regional nivå samt att med viss nyckelpersonal avsevärt förbättra initialeffekten vid försvarsanläggningar med särskild betydelse för försvar mot överraskande angrepp.

Det förhållandet att kontrakten bygger på ett frivilligt åtagande medför att vår personella beredskap på ett selektivt sätt kan stärkas utan att gällande pliktlagar behöver utnyttjas.

Jag kommer därför att föreslå regeringen sådana författningsändringar att förslaget om beredskapskontrakt kan genomföras.

Överbefälhavaren har också föreslagit att han skall få rätt att inkalla repetitionsutbildningsförband under juli månad när läget i vår omvärld så kräver.

Repetitionsutbildning bör normalt inte genomföras under juli månad, främst av familjesociala skäl. Personal i repetitionsutbildningsförband måste av hänsyn till den enskilde inkallas så långt i förväg att tidsförhållandena vid beredningen av regeringsbeslutet inte i avgörande grad påverkar den sammanlagda tiden för att genomföra en beredskapshöjning. Jag är därför inte beredd att tillstyrka förslaget att till överbefälhavaren delegera rätten att inkalla repetitionsutbildningsförband i juli månad eller att inkalla värnpliktiga till beredskapsövning.

I direktiven till den kommitté (Fö 1983: 01) som f. n. ser över värnpliktsutbildningen har jag angivit att grund- och repetitionsutbildningen skall utformas så att olika slags förband i högre grad än nu blir tillgängliga för incident- och insatsberedskap under hela året. Härigenom räknar jag med att de problem med lokala och temporära brister på beredskapsförband som överbefälhavaren anmält skall kunna lösas.

4.5 Hemställan

Jag hemställer att regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag har anfört om vissa beredskapsfrågor.

5 Vissa frågor rörande försvarsindustrin

5.1 Överbefälhavaren

Överbefälhavaren framhåller i sin slutliga programplan för det militära försvaret för perioden 1984/85 – 1988/89 att förmågan att inom landet utveckla, tillverka och underhålla försvarsmateriel har stor betydelse för vår säkerhetspolitiska trovärdighet och för försvarsmaktens utformning och utnyttjande. Tillgången till en kvalificerad svensk försvarsindustri gör det möjligt att utforma förband och system med särskild hänsyn till våra försvarsbetingelser. Trots stark utländsk konkurrens har beställningsvolymen till övervägande del kontrakterats hos svensk industri.

Överbefälhavaren bedömer att försvarets nuvarande ekonomiska resurser kommer att medföra att utrymmet för nya materielbeställningar minskar kraftigt. Materielens livslängd ökar och därmed förlängs tiden för användningen. Detta påverkar i sin tur förnyelsen av materielen. För svensk industri blir det därför svårt att behålla bredden i produktionen av försvarsmateriel. Tillverkningsserierna blir kortare och längre tid förflyter mellan anskaffningstillfällena. Den minskade beställningsvolymen och brist på kontinuitet i beläggningen skapar också problem ur kompetens- och effektivitetssynpunkt. Konkurrenssituationen för svensk industri försämras därmed.

Den internationella handeln med teknik har ökat i omfattning. Denna handel har i ökande grad kommit att integreras med utrikes- och säkerhetspolitiken och omges med olika restriktioner. Beträffande vissa komponenter och delsystem kommer vi i högre grad att bli beroende av den internationella marknaden. Att kunna värdera möjligheterna till och betydelsen av framtida tekniköverföring – tekniskt, ekonomiskt, säkerhetspolitiskt – innebär därför delvis nya och ökade krav på såväl försvarssektorns myndigheter som på industrin.

I de fall där inhemsk kapacitet för utveckling och produktion av försvarsmateriel är särskilt angelägen har planeringen, med beaktande av försvarsmaktens behov, därför så långt möjligt tidsmässigt anpassats till företagens aktuella beläggningssituation. Sålunda har t. ex. beställningar till varvsindustrin tidigarelagts, leveranstakten för artillerigranater minskats för att bättre passa industrins behov av kontinuerlig produktion och leveranser av bandvagnar förändrats för att medge export.

Överbefälhavaren har behandlat vissa försvarsindustriområden, bl. a. robot- och elektronikindustrin. Robotindustrin har fått beställningar för att säkerställa att viss kompetens behålls. Den reducerade utvecklingsverksamhet som har planerats in i programplanen för perioden 1984/85–1988/89 innebär dock att nedgången blir mer omfattande och sannolikt

kommer att leda till att den svenska kapaciteten att utveckla robotar specialiseras. Överbefälhavaren anger att förmågan att i landet utveckla robotsystem för t. ex. luftförsvaret och för bekämpning av sjömål kan komma att försvinna under 1980-talet. Överbefälhavaren kommer i särskild ordning att till regeringen redovisa sin syn på den fortsatta robotanskaffningen. Den minskade anskaffningen av elektronik- och telemateriel får för merparten av företagen med bred inriktning inte några stora konsekvenser. Kompetensen att utveckla militärt användbar elektronik är i likhet med motsvarande kompetens inom robotområdet på väg mot en nivå där endast ett fåtal specialområden kan utvecklas.

Enligt överbefälhavaren har vissa insatser gjorts för att behålla en fortsatt och jämn produktionskapacitet inom krut- och sprängämnesindustrierna. Kraven på produktionen i krig och fred kommer att granskas närmare. Överbefälhavaren anser att nuvarande planering kan innebära en omställning för ammunitionsindustrin i framtiden.

Även om vissa industrisektorer beläggningssituation till del har kunnat beaktas i planeringen, kan enligt överbefälhavaren en jämn och kontinuerlig beläggning inte garanteras. Försvarsindustrins överlevnadsmöjligheter blir vid en minskad beställningsvolym i hög grad beroende av dess förmåga att anpassa sig till försvarets behov, exportförutsättningar och civila behov.

Överbefälhavaren understryker vidare att upphandlingsförordningens krav på konkurrens och affärsmässighet i anskaffningen alljämt bör gälla. Detta ger incitament till den svenska försvarsindustrin att utveckla effektivitet och konkurrensförmåga.

5.2 Föredragandens överväganden

Till grund för inriktningen av den svenska försvarsindustrin ligger 1982 års försvarsbeslut (prop. 1981/82:102 bil. 2, FöU 18, rskr 374) med den inriktning som statsmakterna gav detta beslut under våren 1983 (prop. 1982/83:100 bil. 6, FöU 9, rskr 271).

För vår säkerhetspolitiska trovärdighet och för försvarsmaktens utformning är det enligt min mening väsentligt att Sverige kan bedriva forskning samt ha industriell kapacitet för att inom landet utveckla, tillverka och underhålla försvarsmateriel. Svensk försvarsindustri har således betydelse för våra strävanden att värna om neutralitet och territoriell integritet. En egen försvarsindustri ger oss också möjligheter att välja en svensk försvarsprofil, där vi kan utveckla vapensystem som är anpassade till våra särskilda behov och förhållanden. En inhemsk försvarsindustri ger oss vidare möjligheter att inom vissa områden utveckla och tillverka försvarsmateriel under beredskap och krig. All upphandling av försvarsmateriel måste bedömas utifrån dessa perspektiv.

Jag delar i huvudsak överbefälhavarens syn på försvarsindustrins fortsatta utveckling och vill därutöver beröra vissa frågor.

Det är väsentligt att i planeringen beakta konsekvenserna för industrin. Regeringen har därför gett överbefälhavaren anvisningar att ta fram underlag inför kommande försvarsbeslut.

De flesta systemen i försvaret är beroende av elektronik. Utvecklingen inom elektronikområdet medför krav på såväl skydd som aktiv förmåga hos flera av våra system. För vissa system är elektronikandelen hög och den successiva tekniska förnyelsen avgörande för en godtagbar systemfunktion. Detta är särskilt framträdande för t. ex. sambands-, stridslednings-, radar- och robotsystem samt för telekrigföringsmateriel. Elektroniken ger också möjligheter till anpassning med hänsyn till våra speciella förhållanden. Jag anser mot denna bakgrund att det är nödvändigt att svensk elektronikindustri också i framtiden har kompetens för att utveckla och tillverka viktigare försvarsmateriel och kan göra det i konkurrens med utlandet. Enligt min mening bör möjligheterna för svensk industri att delta i större upphandlingar noga övervägas.

Jag anser vidare att det är viktigt att inom landet behålla förmågan att utveckla kvalificerade robotar eller delsystem till robotar, t. ex. målsökare och styrsystem som är anpassade för våra speciella förhållanden. Kostnaderna för utveckling och anskaffning av robotsystem är dock så höga att det kan bli nödvändigt att överväga dels en ökad specialisering vid val av robotar och funktioner inom robotsystemen, dels ett ökat industriellt samarbete inom detta område. Vid utveckling av robotsystem bör vidare likartade behov så långt möjligt samordnas i robotfamiljer. Det bör ankomma på regeringen att inrikta utvecklingen av framtida robotsystem på sådant sätt att erforderlig kompetens säkerställs.

Jag vill i sammanhanget erinra om att riksdagen på regeringens förslag (prop. 1983/84: 8, NU II, rskr 130) nyligen har beslutat om ett femårigt nationellt mikroelektronikprogram. Häri ges riktlinjer för insatser inom utbildning, grund- och målinriktad forskning samt för teknikupphandling av industriellt utvecklingsarbete. Detta program finansieras såväl med statliga medel som med insatser från den svenska elektronikindustrin. Det nationella mikroelektronikprogrammet förväntas bl. a. öka bredden och stärka konkurrensförmågan hos informationsteknologiindustrin i landet. Försvaret har intresse av att inrikta delar av forskning och teknikupphandling inom det totala programmet.

Jag vill också erinra om att industriministern i propositionen (1983/84: 135) om industriell tillväxt och förnyelse har anmält att han avser föreslå regeringen att en särskild arbetsgrupp bildas inom industridepartementet bl. a. för att stimulera tillkomsten av olika gemensamma upphandlingsprojekt. För en effektiv insats krävs att extra resurser avdelas för denna verksamhet. Industriministern förordar därför att särskilda medel ställs till arbetsgruppens förfogande. Efter det att arbetsgruppen har formulerat ett konkret teknikupphandlingsprojekt skall detta kunna drivas vidare i myndigheternas ordinarie arbete.

Även jag anser att frågan om samordning av den offentliga upphandlingen av ny teknik är viktig. Med alltmer begränsade ekonomiska resurser är det nödvändigt att undersöka om det i ökad utsträckning går att få till stånd ett samarbete mellan staten, kommuner, landsting och näringsliv vid upphandling av ny teknik. Detta bör totalt sett och på lång sikt leda till minskade kostnader för samhället.

I propositionen om säkerhets- och försvarspolitiken samt totalförsvarets fortsatta utveckling (prop. 1981/82: 102 bil. 2) behandlades frågan om kompensationsaffärer vid upphandlingar av försvarsmateriel i utlandet. Härvid anfördes bl. a. att Sverige normalt inte bör uppställa formella krav på kompensationsaffärer av karaktären bytesaffärer med syfte att helt eller delvis kompensera import från ett visst land med export till samma land. Vid större upphandlingar i utlandet bör i stället övervägas möjligheterna till industriellt samarbete m. m. Riksdagen hade inte något att erinra mot detta (FöU 9, rskr 271). Regeringen har med anledning härav gett vissa föreskrifter angående industriell samverkan vid upphandling av försvarsmateriel från utlandet. Detta kan enligt min mening skapa förutsättningar för ett långsiktigt industriellt samarbete till fördel för både den civila industrin och försvarsindustrin.

De förändringar av de ekonomiska förutsättningarna för försvaret som överbefälhavaren redovisar i sin programplan för perioden 1984/85–1989/90 medför betydande konsekvenser för försvarsindustrin. En arbetsgrupp med representanter för försvars-, arbetsmarknads- och industridepartementen har försökt klarlägga dessa konsekvenser för perioden 1984/85–1986/87.

Studien visar att sysselsättningen skulle minska med 5 000–6 500 personår, om dessa förutsättningar i sin helhet skulle tillåtas påverka densamma. Huvuddelen av sysselsättningsbortfallet faller härvid på tillverkningsindustrin, men även byggnadssektorn och den lokala servicesektorn blir berörda. Den beräknade effekten motsvarar ca 2,7 % av antalet sysselsatta inom tillverkningsindustrin. För den egentliga försvarsindustrin skulle de förändrade planeringsförutsättningarna motsvara en minskning av antalet sysselsatta med 12–17 %.

I studien har hänsyn inte kunnat tas till de åtgärder som berörda industrier kan väntas vidta med anledning av de ändrade förutsättningarna för försvaret, såsom ökad export, ökad civil produktion m. m.

Det medelstillskott som jag förordar i det följande (s. 43 f.) och den inriktning av materielanskaffningen som jag har förordat i det föregående (s. 15 f.) kommer därutöver att dämpa konsekvenserna för sysselsättningen.

Vissa orter är emellertid för sysselsättningen inom tillverkningsindustrin i särskilt stor utsträckning beroende av beställningar från försvaret, vilket kan kräva särskilda industri- eller arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Studien kan tjäna som en utgångspunkt för överväganden om sådana åtgärder.

5.3 Hemställan

Jag hemställer att regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag har anfört om försvarsindustrin.

6 Rörlig kredit för driften vid försvarsmaktens verkstäder, m. m.

Vid ersättningsanskaffning och försörjning med övningsammuniton, speciallivsmedel, drivmedel och bränsle samt reservmateriel inom försvarsmakten redovisas inkomster och utgifter vid sidan av statsbudgeten över särskilda konton i försvarets kontoplan, s. k. avräkningskonton. Försvarets materielverk har likviditetsansvar för kontona. På motsvarande sätt redovisas driften av försvarets verkstäder. Vissa oklarheter har konstaterats i de nuvarande reglerna för redovisning. Dessa har därför setts över inom regeringskansliet i samverkan med berörda myndigheter. Jag avser att senare lämna förslag till regeringen om nya redovisningsföreskrifter.

De nya föreskrifterna syftar i korthet till att skapa gemensamma redovisningsprinciper för försvarsgrenarna. Avgränsningen mellan anslagsfinansiering och finansiering genom inkomster skall bli klarare. Detsamma gäller reglerna för hur medel får föras mellan anslag och avräkningskonton. Principerna för prissättning och lagervärdering har också setts över.

Genom de nya reglerna förbättras regeringens och de programansvariga myndigheternas överblick och insyn i verksamheten. Den ekonomiska redovisningen blir mera rättvisande än tidigare och effektivitetsbedömningen underlättas. En ökad affärsmässighet och en bättre kapitalanvändning främjas också, framför allt när det gäller driften av försvarsmaktens verkstäder. Verkstädernas rörelsekapital förutsätts enligt de nya redovisningsreglerna till en del bestå av en rörlig kredit i riksgäldskontoret. Denna bör t. v. vara 20 milj. kr., vilket motsvarar ca 2,5% av verkstädernas omslutning under budgetåret 1982/83. Jag förordar att riksdagens godkännande av den rörliga krediten inhämtas. Krediten bör disponeras av försvarets materielverk.

Hemställan

Jag hemställer att regeringen

1. föreslår riksdagen att godkänna att en rörlig kredit i riksgäldskontoret om 20 000 000 kr. ställs till försvarets materielverks förfogande,
 2. bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag har anfört om nya redovisningsregler för anskaffning av vissa förnödenheter och för driften vid försvarsmaktens verkstäder.
-

7 Ekonomiska resurser för det militära försvaret

7.1 Planeringsram för perioden 1984/85–1988/89

7.1.1 Överbefälhavaren

I den programplan som överbefälhavaren lämnade in hösten 1982, ÖB 83-88, konstaterade han att intentionerna i 1982 års försvarsbeslut i huvudsak kunde fullföljas. Programplanen förutsatte därvid en ekonomisk stabilitet och säkerhet i prisregleringssystemet samt att kostnadsreducingar i storleksordningen 8 000 milj. kr. kunde erhållas inom olika delar av det militära försvaret.

I sin slutliga programplan för perioden 1984/85–1988/89, ÖB 84–89, anmäler överbefälhavaren att de ekonomiska förutsättningarna för att fullfölja försvarsbeslutet radikalt har försämrats under det år som gått. Detta beror enligt överbefälhavarens mening delvis på att de ekonomiska resurserna för det militära försvaret har reducerats mot bakgrund av det statsfinansiella läget. Härutöver anför överbefälhavaren att försvarets köpkraft har minskat dramatiskt, i huvudsak beroende på en hög internationell växelkurs i kombination med devalveringarna hösten 1981 och hösten 1982.

Inom främst flygvapnet har långtgående bindningar försvårat möjligheterna till en snabb anpassning till en minskad köpkraft. Inom samtliga huvudprogram har dessutom flera materielobjekt blivit dyrare än vad som förutsågs i förra årets programplan.

I planeringen har överbefälhavarens strävan varit att så långt möjligt behålla inriktningen för organisationsbestämmande materiel för att därmed i det längsta undvika åtgärder som tidigt medför oreparabla konsekvenser. Köpkraftminskningen är emellertid så kraftig att allvarliga ingrepp i krigsorganisationen har framtvingsats. Mycket betydelsefulla vapensystem måste gå ur krigsorganisationen tidigare än vad som planerades i förra årets programplan.

Om inte priskompensationsfrågan kan få en mycket snabb lösning eller ett väsentligt ekonomiskt tillskott kan göras, måste enligt överbefälhavarens uppfattning drastiska åtgärder vidtas för att möjliggöra en programplan inom den anbefallda ekonomiska ramen. För att säkerställa en rationell användning av tilldelade medel är det helt nödvändigt att nu fastlägga stabila långsiktiga planeringsförutsättningar. Försvarsmakten kan i längden inte arbeta med en planering vars ekonomiska grunder i avgörande grad förändras från år till år.

Överbefälhavaren föreslår därför att försvarsmaktens planering för budgetåren 1984/85–1988/89 får utgå från en ekonomisk förutsättning som innebär att minst intentionerna i 1983 års riksdagsbeslut kan genomföras

samt att därutöver en förstärkning av vår ubåtsskyddsförmåga beaktas. I programplanen har överbefälhavaren redovisat vilka medel som erfordras för en sådan planeringsinriktning. Härför krävs en kompensation som i stort motsvarar 1 000 milj. kr. per år. För det första budgetåret är behovet dock större.

För att ge stadga i planeringen erfordras omgående en översyn och komplettering av prisregleringssystemet så att hänsyn även på längre sikt kan tas till valutaförändringar.

Överbefälhavaren har i det föregående redovisat vilka faktorer som lett fram till nuvarande situation. Det har därvid framgått att en viktig faktor utgörs av den mycket höga dollarkursen. Utöver statsmakternas beslut om devalvering har dollarn stigit med betydande belopp. Detta är ett förhållande som varken statsmakterna eller försvaret kunnat påverka eller förutse. Om en fullständig kompensation inte kan genomföras nu, anser överbefälhavaren att försvarets ekonomi i ett första steg bör förbättras genom att beslut tas om kompensation för dollarkursens uppgång. Totalt sett rör sig detta om drygt 2 500 milj. kr. för programplaneperioden och innevarande år. Med en sådan kompensation skulle flera allvarliga konsekvenser kunna undvikas.

Överbefälhavaren har i sin programplan för perioden 1984/85–1988/89 beräknat den militära ramen för vart och ett av budgetåren 1984/85, 1985/86 och 1986/87 till 18 934 milj. kr. i prisläget februari 1983. Han har därvid enligt regeringens anvisningar räknat om ramen med försvarsprisindex (+ 5,3 %) från prisläget februari 1982.

Därutöver har överbefälhavaren redovisat den verksamhet och de materielobjekt som skulle behöva inplaneras för att återföra planeringen till det innehåll som förutsattes i 1982 års försvarsbeslut med den inriktning som gavs i 1983 års riksdagsbeslut. Med anledning av försvarets försämrade köpkraft och mot bakgrund av de brister som överbefälhavaren sålunda har konstaterat i förhållande till tidigare planering har han – utöver de i regeringens anvisningar angivna medelsramarna – begärt följande belopp (milj. kr.) för att nå innehållet i 1983 års riksdagsbeslut.

1984/85	1985/86	1986/87	Summa 1984/87
1 490	ca 1 000	ca 1 000	ca 3 500

7.1.2 Föredragandens överväganden

Som jag har anfört i det föregående (s. 15) har försvarets köpkraft kraftigt minskats till följd av växelkursförändringar efter februari 1981, som var det prisläge som 1982 års försvarsbeslut angavs i. Den minskning av den svenska kronans köpkraft som inträffar till följd av genomförda

devalveringar kan försvaret i princip antas kompenseras för genom sitt prisregleringssystem, om än med en viss eftersläpning. Detta beror bl. a. på att detta system till stor del är baserat på nettoprisindex som också påverkas av eventuella devalveringar. Den minskning av planeringsramen med 200 milj. kr. som beslutades av riksdagen år 1983 motiverades bl. a. av att försvaret genom sitt prisregleringssystem – i likhet med övriga delar av den offentliga förvaltningen – inte skulle få full kompensation för den devalvering som genomfördes i oktober 1982. Relativa växelkursförändringar, dvs. förändringar i utländska valutors värde i förhållande till varandra, kan emellertid få även långsiktiga såväl positiva som negativa konsekvenser för det svenska försvarets köpkraft. Utvecklingen under senare år har i detta avseende särskilt präglats av en markant uppgång för dollarkursen, vilket har varit till nackdel för försvaret, eftersom detta är mera beroende av dollarn för sin import än vad samhället i övrigt är. Den priskompensation som försvaret erhåller i enlighet med försvarsprisindex har därför inte varit tillräcklig för att kompensera för den köpkraftsförlust som försvaret åsamkats till följd av dollarkursens kraftiga uppgång.

Det beslut som riksdagen fattade år 1983 beträffande det militära försvarets fortsatta utveckling avsåg dels verksamhetens innehåll, dels den ekonomiska ram inom vilken detta innehåll skulle förverkligas. Enligt min mening kan det inte vara rimligt att stora förändringar på den internationella valutamarknaden skall få betydande konsekvenser för försvarets faktiska utveckling. Det kan inte heller vara rimligt att man i försvarets planering skall förutse och avdela reserver för minskande köpkraft till följd av sådana exceptionella växelkursförändringar som ju till sin natur inte gärna kan förutses.

Jag avser strax återkomma till frågan om beräkningsmetoder och till den justering som jag vill förorda beträffande den ekonomiska ramen för budgetåret 1984/85. Jag vill emellertid dessförinnan understryka att försvaret givetvis, liksom andra köpare, bör anpassa sina inköp med hänsyn till förändringar i priser och växelkurser. I viss utsträckning torde exempelvis verkningarna på försvarets köpkraft av en stigande dollarkurs kunna begränsas genom att en växande del av importen styrs till andra länder än USA och/eller genom att betalningar sker i andra valutor än dollar. Bl. a. när det gäller utvecklingen av Gripensystemet har en sådan tendens redan börjat skönjas. Även svenska leverantörer kan komma i fråga i ökad utsträckning.

Växelkursförändringarnas inverkan på försvarets köpkraft har beräknats av flera av varandra oberoende bedömare. Som jag tidigare nämnt har en särskild utredningsman uppskattat den långsiktiga effekten av växelkursförändringar mellan februari 1981 och februari 1983 till något över 400 milj. kr. per budgetår. Denna beräkning bygger på vissa bestämda antaganden bl. a. beträffande försvarets sammanlagda importberoende och fördelningen av dess import på olika länder. Försvarets forskningsanstalt har

med vissa variationer i de grundläggande förutsättningarna beräknat köpkraftsförlusten till mellan 40 och 820 milj. kr. per budgetår vid en omräkning av försvarsramen från prisläget februari 1981 till prisläget februari 1983. Som ett troligt mellanalternativ anges en minskning av köpkraften om ca 500 milj. kr. per budgetår. Beräkningar inom regeringskansliet ger vid handen att försvaret till följd av växelkursförändringar och utländsk prisutveckling förlorat ungefär 500 milj. kr. i köpkraft per budgetår vid en omräkning av försvarets utgiftsram från prisläget februari 1981 till prisläget februari 1983. Dessa beräkningar baserar sig på en jämförelse mellan gällande försvarsprisindex och en index i vilken hänsyn har tagits såväl till utvecklingen av växelkurserna för flera av de valutor som är viktiga för försvaret som till prisutvecklingen i flera av de länder som försvaret köper materiel från. Dessutom har den internationella utvecklingen av oljepri- serna samt devalveringens genomslag i den svenska prisutvecklingen be- aktats.

Jag förordar att försvarsprisindex under återstoden av innevarande för- svarsbeslutsperiod kompletteras med hänsyn till de faktorer som jag nyss har nämnt för att kompensera det militära försvaret för löne-, pris- och växelkursförändringar fr. o. m. februari 1983. Detta bör gälla både för omräkningen av basbeloppet från ett februariprisläge till nästa och vid beräkningen av de prisregleringsmedel som fördelas under löpande budget- år.

Priskompensationssystemet efter innevarande försvarsbeslutsperiod kommer att ses över av den försvarskommitté som inom kort kommer att tillkallas och som har att lämna förslag om försvarets utveckling efter budgetåret 1986/87.

Den förlust av köpkraft som försvaret har drabbats av har som tidigare redovisats resulterat i omfattande begränsningar av verksamhet och mate- rielanskaffning i förhållande till tidigare planering. Jag har också i det föregående redogjort för mina prioriteringar i fråga om krigsorganisatio- nens utveckling och vilka begränsningar som jag i detta avseende inte anser mig kunna förorda. För att undvika att vitala delar av vår försvars- förmåga skall gå förlorade krävs det i nuvarande situation ett medelstill- skott till försvaret. Detta tillskott har jag bl. a. med hänsyn till den för- svaret ogynnsamma växelkursutvecklingen beräknat till 600 milj. kr. att ingå i det basbelopp som jag i det följande förordar för budgetåret 1984/85. Vid min beräkning av den särskilda kompensationen har jag tagit hänsyn till de besparingar som efter hand kan vara möjliga att erhålla genom en lämplig omfördelning av importen. Den årsvisa planeringsramen för över- befälhavarens programplanering för perioden 1985/86–1989/90 blir därmed 19 530 milj. kr.

Med basbeloppet och utgiftsramen som grund beräknar jag planeringsramen för perioden 1984/85–1988/89 enligt vad som framgår av följande tabell (pris-, löne- och växelkursläge februari 1983; milj. kr.).

	Budgetår					1984/85– 1988/89
	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89	
Basbelopp	19 530	19 530	19 530	19 530	19 530	97 650
Justering	6	–	–	–	–	6
Planeringsram	19 536	19 530	19 530	19 530	19 530	97 656

Stabiliteten i försvarsplaneringen är i betydande utsträckning beroende av de planerings- och budgeteringsrutiner som tillämpas. Möjligheten att enligt försvarsbeslutet överföra outnyttjade medel från ett budgetår till nästa i en omfattning som svarar mot högst två procent av utgiftsramen har härvid betydelse.

Jag avser att återkomma till regeringen under våren 1984 med förslag om anvisningar till överbefälhavaren för programplaneringen för perioden 1985/86–1989/90. I samband härmed kommer flygvapnets långsiktiga utveckling att uppmärksammas. Beräkningar inom regeringskansliet av flygvapnets ekonomi på lång sikt har påvisat risker för stora obalanser under 1990-talet, risker som inte framgår av en femårig programplan. Jag avser därför föreslå regeringen att ge överbefälhavaren i uppdrag att jämsides med den programplan som lämnas in hösten 1984 redovisa en särskild och detaljerad analys av flygvapnets ekonomi fram till sekelskiftet. Genom en sådan analys kan klagöras om ytterligare åtgärder behöver vidtas redan före det försvarsbeslut som avses att fattas år 1987 för att säkerställa en balanserad utveckling även på lång sikt. Till dess att analysen föreligger är det nödvändigt med återhållsamhet vad gäller nya utgiftsåtaganden inom flygvapnet. Det bör ankomma på överbefälhavaren att särskilt övervaka detta.

7.2 Ramberäkning för budgetåret 1984/85 m. m.

7.2.1 Överbefälhavaren

Överbefälhavaren beräknar utgiftsramen för det militära försvaret till 18934 milj. kr. i prisläget februari 1983. Han förutsätter därvid att medel för anställda med s. k. NOM-garanti och anställda med lönebidrag täcks utanför utgiftsramen.

7.2.2 Föredragandens överväganden

I enlighet med gällande metod för ramberäkningarna (prop. 1974: 1 bil. 6 s. 60, FöU 19, rskr 190) och med hänvisning till vad jag har anfört i det föregående (s. 43 f.) beräknar jag utgiftsramen för det militära försvaret för budgetåret 1984/85 till 19 535 720 000 kr. i prisläget februari 1983. Till detta kommer beräknad kompensation för pris- och löneökningar enligt försvarsprisindex med de begränsningar i detta avseende som riksdagen har beslutat om hösten 1983 (prop. 1983/84: 40 bil. 2, FöU 7, rskr 88) samt med beaktande av växelkursförändringar m. m. efter februari 1983 enligt vad jag har förordat i det föregående (s. 45).

Basbelopp (prisläge februari 1982)		17 981 225 000
<i>Tillkommer:</i>		
Prisomräkning februari 1982– februari 1983	+956 600 000	
Särskild omräkning med hänsyn till växelkursförändringar m. m. ¹	+600 000 000	+ 1 556 600 000
<i>Avgår:</i>		
Överföring av personal till FN-verksamheten	– 970 000	
Finansiering av kartplan –85	– 2 900 000	
Överföring till flygtekniska försöksanstalten	– 4 000 000	– 7 870 000
Basbelopp (prisläge februari 1983)		19 529 955 000
<i>Tillkommer:</i>		
Omlokaliseringskostnader för vissa myndigheter		+ 5 765 000
Utgiftsram (pris- och växelkurs- läge februari 1983)		19 535 720 000
<i>Tillkommer:</i>		
Beräknad priskompensation februari 1983 – medelprisläget 1984/85		+ 1 650 000 000
Beräknat utfall den 30 juni 1985		21 185 720 000

¹ Växelkursläge februari 1983.

I anslutning till ramberäkningen vill jag anföra följande.

Som jag har anfört i det föregående (s. 43 f.) bör vid omräkningen från prisläget februari 1982 till prisläget februari 1983 hänsyn tas till den effekt på försvarets köpkraft som de kraftigt ökade växelkurserna m. m. har haft. Basbeloppet bör därför för budgetåret 1984/85 ökas med 600 milj. kr.

Lönerna för viss förrådspersonal som f. n. belastar anslaget B 1. Arméförband: Ledning och förbandsverksamhet bör fr. o. m. budgetåret 1984/85

belasta anslaget K 3. Beredskapsstyrka för FN-tjänst. Basbeloppet bör minskas med ett belopp som motsvarar lönerna för den nämnda personalen beräknade i löneläget februari 1983.

I 1984 års budgetproposition (prop. 1983/84: 100 bil. 13) har regeringen lagt fram förslag om en tioårsplan för att förbättra kartförsörjningen. Bl. a. det militära försvaret bedöms få stor nytta av den förbättrade försörjningen med kartor m. m. Som ett bidrag till finansieringen av planen bör basbeloppet minskas med 2,9 milj. kr. räknat i prisläget februari 1983.

I 1984 års forskningspolitiska proposition (prop. 1983/84: 107 bil. 2) föreslås att anslaget K 2. Flygtekniska försöksanstalten skall ökas till ca tio procent av omslutningen för att behålla kontinuitet och kompetens. Detta kommer det militära försvaret till godo. Därför bör basbeloppet för det militära försvaret minskas med 4 milj. kr. räknat i prisläget februari 1983.

Kostnaderna för investeringar, flyttningar och särskilda förmåner till personalen i samband med att vissa myndigheter inom försvarsmakten omlokaliseras skall enligt riksdagens beslut (prop. 1972: 1 bil. 6 s. 11, FöU 17, rskr 231) beräknas utanför utgiftsramen. För nästa budgetår har jag beräknat kostnader av denna art för arméns tekniska skola, fortifikationsförvaltningen och försvarets förvaltningsskola till ett sammanlagt belopp av 5 765 000 kr. Utgiftsramen bör tillfälligt ökas med motsvarande belopp.

Medel för sysselsättningsskapande åtgärder under nuvarande tionde huvudtiteln har under en följd av år i vissa fall ställts till förfogande för att betala byggnadsarbeten, materiel m. m. för försvarsmakten. Efter samråd med chefen för arbetsmarknadsdepartementet förutsätter jag att medel får disponeras under budgetåret 1984/85 för sysselsättningsskapande åtgärder i form av byggnadsarbeten utöver utgiftsramen till ett belopp av 50 milj. kr.

För budgetåret 1983/84 har riksdagen vid 1982/83 års riksmöte (prop. 1982/83: 100 bil. 6 s. 57, FöU 9, rskr 271) bemyndigat regeringen att justera utgiftsramen för det militära försvaret med hänsyn till prisutvecklingen enligt försvarsprisindex. Jag förordar att regeringen begär motsvarande bemyndigande för budgetåret 1984/85 med beaktande av riksdagens beslut om begränsning av den automatiska ökningen av utgiftsramen (prop. 1983/84: 40 bil. 2, FöU 7, rskr 88) samt av växelkursutvecklingen m. m. efter februari 1983.

Genom det nyss nämnda beslutet vid 1982/83 års riksmöte har riksdagen bemyndigat regeringen att justera de beställningsbemyndiganden som har lämnats för prisreglering med hänsyn till skillnaden mellan den prognosticerade prisutvecklingen enligt nettoprisindex och den verkliga. Ett motsvarande bemyndigande bör begäras för budgetåret 1984/85.

Genom det nämnda beslutet vid 1982/83 års riksmöte har riksdagen bemyndigat regeringen att justera utgiftsramen för det militära försvaret för budgetåret 1983/84 på grund av över- eller underutnyttjande av ramen

för budgetåret 1982/83. Jag förordar att regeringen begär bemyndigande för budgetåret 1984/85 enligt samma principer.

För budgetåret 1983/84 har riksdagen genom nämnda beslut vid 1982/83 års riksmöte även bemyndigat regeringen att av konjunkturskäl medge överskridande av utgiftsramen för det militära försvaret. Ett sådant överskridande regleras genom motsvarande justering av utgiftsramen för ett eller flera efterföljande budgetår. Ett motsvarande bemyndigande för regeringen behövs också för budgetåret 1984/85 och bör därför begäras.

För budgetåret 1983/84 har riksdagen vidare genom nämnda beslut bemyndigat regeringen att överskrida utgiftsramen för det militära försvaret samt lämnade beställningsbemyndiganden om beredskapsbudgeten för totalförsvaret sätts i kraft, dvs. vid krigsfara eller krig. Bemyndigandet omfattar också beredskapsåtgärder i andra situationer än direkt krigsfara eller krig. Här avses sådana åtgärder som att värnpliktiga av beredskapskäl kallas in till krigsförbandsövning eller beredskapsövning eller att andra särskilda åtgärder måste vidtas av samma skäl. Ett motsvarande bemyndigande behövs för budgetåret 1984/85. Jag förordar därför att regeringen begär riksdagens bemyndigande att överskrida utgiftsramen för det militära försvaret samt lämnade beställningsbemyndiganden, om det behövs av beredskapsskäl.

7.3 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna vad jag har förordat i fråga om planeringsram för det militära försvaret under perioden 1984/85–1988/89,
2. för budgetåret 1984/85 fastställa utgiftsramen för det militära försvaret till 19 535 720 000 kr. i prisläget februari 1983,
3. bemyndiga regeringen att justera utgiftsramen för det militära försvaret för budgetåret 1984/85 med hänsyn till prisutvecklingen enligt försvarsprisindex med beaktande av tidigare riksdagsbeslut (prop. 1983/84: 40, FöU 7, rskr 88) och av växelkursförändringar m. m. efter februari 1983,
4. bemyndiga regeringen att justera lämnade beställningsbemyndiganden med hänsyn till prisutvecklingen enligt nettoprisindex,
5. bemyndiga regeringen att justera utgiftsramen för det militära försvaret för budgetåret 1984/85 på grund av över- eller underutnyttjande av utgiftsramen för budgetåret 1983/84,

6. bemyndiga regeringen att under budgetåret 1984/85 medge överskridande av utgiftsramen för det militära försvaret samt av lämnade beställningsbemyndiganden, om det behövs av konjunktur- eller beredskapsskäl.
-

Fjärde huvudtiteln

B. Arméförband

Chefen för armén är programmyndighet för huvudprogrammet Arméförband som omfattar följande delprogram.

- 1.1 Fördelningsförband m. m.
- 1.2 Infanteribrigad m. m.
- 1.3 Norrlandsbrigad m. m.
- 1.4 Pansarbrigad m. m.
- 1.5 Centrala och högre regionala lednings- och underhållsförband
- 1.6 Lokalförsvarsförband
- 1.7 Hemvärdet
- 1.99 Gemensamma produktionsresurser

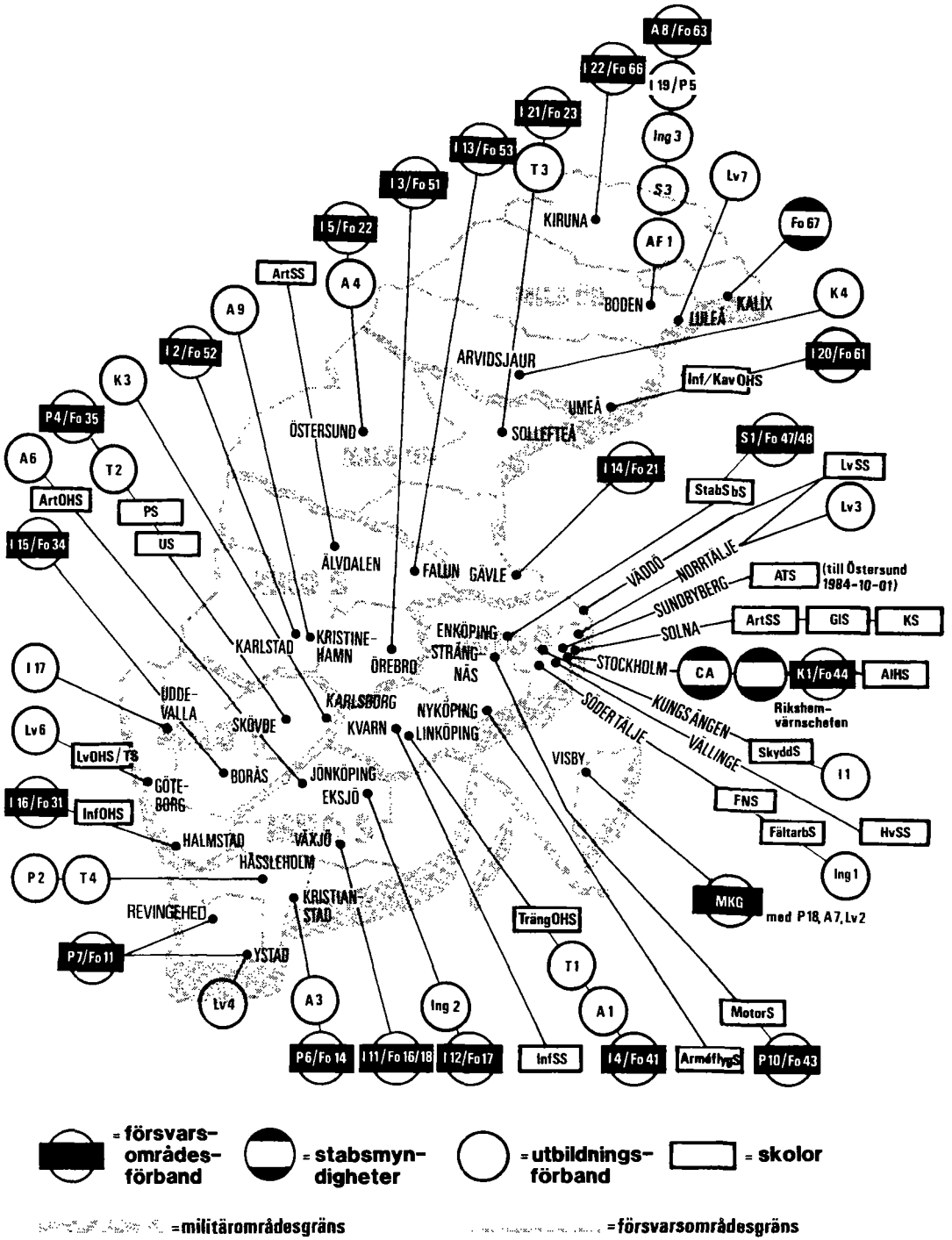
Arméns fredsorganisation består i stort av följande stabsmyndigheter, förband och skolor.

Chefen för armén
Rikshemvärnschefen
Ett försvarsområde
Tjugoen försvarsområdesförband
Tjugofyra utbildningsförband
Tjugoen skolor

Lokaliseringen av arméns myndigheter framgår av följande karta (intagen på s. 52). Verksamheten leds centralt av chefen för armén och regionalt av militärbefälhavare (se s. 103).

Verksamheten under huvudprogrammet Arméförband budgeteras på ett antal primäruppdrag inom huvudproduktionsområdena Ledning och förbandsverksamhet, Materielanskaffning, Anskaffning av anläggningar samt Forskning och utveckling. Verksamheten finansieras från följande anslag.

- B1. Arméförband: Ledning och förbandsverksamhet
- B2. Arméförband: Materielanskaffning
- B3. Arméförband: Anskaffning av anläggningar
- B4. Arméförband: Forskning och utveckling

B 1. Arméförband: Ledning och förbandsverksamhet

1982/83 Utgift	5 136 822 351
1983/84 Anslag	4 956 000 000
1984/85 Förslag	5 200 000 000

Under anslaget bedrivs dels allmän ledning och förbandsverksamhet, operativ och krigsorganisatorisk verksamhet, utbildning till och av fast anställd personal m. fl. samt grundutbildning och repetitionsutbildning av värnpliktiga inom armén, dels allmän ledning och förbandsverksamhet inom hemvärnet.

Verksamhetens omfattning

Verksamhet	1982/83		1983/84		1984/85
	Planerat	Utfall	Planerat	Chefen för armén	
Antal utexaminerade officerare exkl. reservofficerare	280	234	320	220	
Grundutbildning av värnpliktiga					
Antal man	39 050	40 514	38 800	37 100	
Antal tjänstgöringsdagar (1 000-tal dagar)	10 208	10 010	9 831	9 547	
Repetitionsutbildning					
Antal man	84 240	75 865	93 340	85 230	
Antal tjänstgöringsdagar (1 000-tal dagar)	1 223	1 168	1 258	1 244	

Kostnader och medelsbehov (1 000-tal kr.)

Primäruppdrag m. m.	1982/83		1983/84		1984/85
	Planerat	Utfall	Planerat	Chefen för armén	Föredraganden
Arméförband:					
Allmän ledning och förbandsverksamhet	1 199 747	1 564 190	1 285 974	1 506 435	1 526 000
Operativ och krigsorganisatorisk verksamhet	168 665	267 705	195 951	227 697	267 000
Utbildning till och av fast anställd personal m. fl.	477 733	422 454	522 630	447 674	401 000
Grundutbildning av värnpliktiga	1 955 192	2 090 078	2 158 527	2 194 271	2 131 000
Repetitionsutbildning	618 029	663 721	707 234	754 933	740 000
Allmän ledning och förbandsverksamhet för delprogrammet Hemvärnet	112 555	128 674	116 480	129 292	135 000
Kostnader	4 531 921	5 136 822	4 986 796	5 260 302	5 200 000
<i>Tillkommeravgår:</i>					
Överplanering, reserver m. m.	- 20 821	-	- 30 796	- 47 302	-
Medgiven prisreglering	+ 695 900	-	-	-	-
Medelsbehov	5 207 000	5 136 822	4 956 000	5 213 000	5 200 000

Personal

Personalkategori	Antal anställda omräknat till personår				
	1982/83		1983/84		
	Planerat	Utfall	Planerat	Chefen för armén	Föredraganden
Militär personal ¹	8 593	8 992	10 591	10 220	9 952 ²
Civilmilitär personal ³	1 155	979	—	—	—
Civil personal	8 191	7 972 ⁴	7 850 ⁵	8 180 ⁵	7 932 ^{2, 5}
	17 939	17 943	18 441	18 400	17 884

¹ Inkl. yrkesofficersaspiranter.

² En förnyad granskning har gjorts av personalredovisningen.

³ Hänförs fr. o. m. den 1 juni 1983 till militär personal.

⁴ Exkl. 291 lönebidragsanställda och 87 beredskapsarbetare (personår).

⁵ Exkl. lönebidragsanställda och beredskapsarbetare.

Budgetåret 1982/83

Chefen för armén anger i sin redovisning för budgetåret 1982/83 att verksamheten har gett godtagbart resultat. Målen har i huvudsak uppnåtts. Resultatet har kunnat nås genom att ett ambitiöst arbete nedlagts på alla nivåer och genom att ett gott förhållande funnits mellan värnpliktiga och befäl. Andra positiva erfarenheter från verksamhetsåret är att

- gjorda insatser inom utbildningsområdet, t. ex. i form av utbildningshjälpmedel, har gett gott resultat,
- materielskador och förluster fortsätter att minska,
- förbandens förmåga att uppträda rörligt har ökat,
- förband som enligt planerna skulle genomföra repetitionsutbildning, med ett fåtal undantag, har inkallats.

I likhet med tidigare budgetår finns efter genomförd utbildning brister inom såväl grund- som repetitionsutbildningen.

Bristerna inom grundutbildningen återfinns inom både befattnings- och förbandsutbildningen. För några enstaka kompanieheter är dessa så allvarliga att de avsevärt påverkar förmågan att lösa huvuduppgiften. Möjligheterna att återta bristerna under krigsförbandsövningar är begränsade, varför särskilda åtgärder måste vidtas. Genom en fortsatt utveckling av utbildningsmetoder och utbildningshjälpmedel bedöms det möjligt att, inom ramen för i huvudsak nuvarande utbildningstider, förbättra utbildningen så att allvarliga brister undviks.

Huvuddelen av de förband som under andra hälften av 1970-talet berördes av inställda repetitionsövningar har nu genomfört erforderlig utbildning. Förbandens krigsanvändbarhet har återställts.

Budgetåret 1983/84

Inriktningen överensstämmer i allt väsentligt med den planering som ligger till grund för regleringsbrevets uppdrag.

Den ekonomiska situationen är dock ansträngd vid arméns förband och skolor. Strävan är att detta inte skall påverka utbildningsverksamheten. Chefen för armén följer i särskild ordning upp begränsningar som beordrats i fråga om främst personal-, materiel- och byggkostnader. Särskild uppmärksamhet ägnas åt att

- förbättra produktionsledningssystemet,
- fullfölja övningar i större förband i för dessa aktuell krigsterräng,
- avsluta översynen av repetitionsutbildningssystemet,
- vidareutveckla lednings- och utbildningsmetodikerna,
- förbättra metoderna för analys och uppföljning,
- följa upp utbildning och läge vad avser materieltjänst,
- förbättra utbildningsbetingelserna bl. a. inom områdena ABC och fältarbeten,
- fullfölja utbildning och övningar i mobilisering samt
- lämna fortsatt stöd för rationaliseringsverksamheten.

Budgetåret 1984/85

Chefen för armén

Verksamheten inriktas under budgetåret 1984/85 på att i första hand säkerställa förbandsproduktionen i enlighet med militärbefälhavarnas förbandsomsättningsplaner. Under 1984/85 genomförs repetitionsutbildningen i överensstämmelse med överbefälhavarens direktiv och anvisningar för försvarsmaktens repetitionsutbildning. Utbildningen anpassas till de förändrade krav som följer av det nya taktiska reglementet.

Utbildningen av befäl och befälsuttagna prioriteras före övrig utbildning. Då behov föreligger att prioritera mellan grund- och repetitionsutbildning, avvägs resurserna så att uppställda mål i första hand nås för repetitionsutbildningsförbanden.

Ledningssystemet utvecklas vidare bl. a. genom fortsatt decentralisering med stöd av erfarenheter från den decentraliserade produktionsledningen (DEPROL) inom Nedre Norrlands militärområde. I 1982 års försvarsbeslut fastställda fredsorganisatoriska förändringar fullföljs. Samordningen i garnison vid arméns myndigheter fortsätter.

Hemvärnets utbildning förbättras successivt genom ökad satsning på såväl befäls- som förbandsutbildning. Vissa hemvärnsenheter ges marina uppgifter.

Organisations- och metodförsök genomförs och berör främst norrlandsbrigaderna, de mekaniserade förbanden, pansarluftvärnet samt pansarvärnsförbanden med robot TOW.

I all verksamhet beaktas de ökande kraven på insats- och mobiliseringsberedskap. All fast anställd personal skall ges en sådan utbildning att kompetens erhålls för att lösa avsedda uppgifter i freds- och krigsorganisationen. All personal skall inom ramen härför ges utvecklingsmöjligheter.

Yrkesofficerarnas förmåga skall förbättras genom befälsutbildning. Prioriterade områden är ledarskap, taktik, mobiliseringstjänst, materiel-tjänst och folkrätt.

Reservofficersutbildningen skall så långt som det är möjligt samordnas med yrkesofficersutbildningen inom ramen för befälsordningen. En krigshögskolans reservofficerskurs för dem som skall krigsplaceras som kompanichefer (motsvarande) införs.

Frivillig grundutbildning av kvinnor som önskar bli yrkesofficerare fortsätter. De första kvinnliga yrkesofficersaspiranterna bedöms under året påbörja utbildning vid officershögskolan.

Arméns myndigheter skall lämna frivilligorganisationerna fortsatt bistånd. Prioritet ges för organisationer med ändamål att bedriva frivillig befälsutbildning eller att rekrytera A- och B-personal för krigsplacering efter tjänstgöring i andra former inom totalförsvaret.

Målet för grundutbildningen är att i princip alla värnpliktiga skall kunna krigsplaceras i fältförband samt förband inom särskilt utsatta områden och/eller med speciellt krävande uppgifter. 37 100 värnpliktiga beräknas rycka in till grundutbildning 1984/85 vilket innebär en minskning med 1 700 jämfört med 1983/84.

Repetitionsutbildningen har planerats med hänsyn till förbandens operativa uppgifter, utbildnings- och omsättningssituation samt lokala utbildningsförhållanden. Ca 85 000 värnpliktiga inkallas vilket är en minskning med ca 8 000 värnpliktiga jämfört med 1983/84.

I syfte att öva förband från flera försvarsgrenar genomförs en försvarsmaktsövning.

Förändringarna i förhållande till budgetåret 1983/84 detaljmotiverar chefen för armén på följande sätt.

A. Pris- och löneomräkning

Pris- och löneomräkningen innebär att kostnaderna ökar med 320 266 000 kr.

B. Uppgiftsförändringar m. m.

1. Chefen för armén föreslår budgettekniska förändringar som främst syftar till att skapa bättre överensstämmelse mellan budgetering och redovisning. Förändringarna innebär att en större del av kostnaderna redovisas på primäruppdraget Allmän ledning och förbandsverksamhet.

2. Kostnaderna för primäruppdraget Allmän ledning och förbandsverksamhet ökar med 40 936 000 kr. som en följd av bl. a. reviderade personalkostnadsberäkningar.

3. Kostnaderna för primäruppdraget Operativ och krigsorganisatorisk verksamhet ökar med 20 068 000 kr. som en följd av bl. a. ökat antal beredskapsförband.

4. Kostnaderna för primäruppdraget Utbildning till och av fast anställd personal m. fl. minskar med 92 155 000 kr. som en följd av bl. a. betydligt färre elever vid officershögskolan.

5. Kostnaderna för primäruppdragsgruppen Grundutbildning av värnpliktiga minskar med 41 083 000 kr. som en följd av bl. a. minskad utbildningsvolym.

6. Kostnaderna för primäruppdragsgruppen Repetitionsutbildning av värnpliktiga ökar med 19 348 000 kr. som en följd av att fler kostnadskrävande förband genomför krigsförbandsövning.

7. Kostnaderna för primäruppdraget Allmän ledning och förbandsverksamhet för delprogrammet Hemvärnet ökar med 6 126 000 kr. som en följd av ändrad personalbudgetering.

8. En allmän åtstramning minskar medelsbehovet under anslaget med 47 302 000 kr. i förhållande till summan av kostnaderna för primäruppdragen.

Överbefälhavarens yttrande

I sitt yttrande över myndigheternas anslagsframställningar anför överbefälhavaren att medelstilledningen bör ökas med 6 milj. kr. på grund av att transporten för en gemensam försvarsmaktsövning skall finansieras samlat över anslaget och minskas med 1,9 milj. kr. därför att visst rationaliseringsstöd inte längre skall finansieras över anslaget.

Föredragandens överväganden

Beträffande inriktningen av verksamheten under programplaneperioden får jag hänvisa till vad jag har anfört i avsnittet om det militära försvarets fortsatta utveckling (s. 15 f.).

Jag kan i huvudsak godta chefens för armén förslag till uppgifter under budgetåret 1984/85. I min beräkning av kostnader för primäruppdragen och medelsbehov för anslaget har jag utgått från chefens för armén beräkning. Vidare har jag beaktat vad överbefälhavaren har anfört i sitt yttrande över anslagsframställningen samt det slutliga utfallet under anslaget för budgetåret 1982/83. Jag har även fördelat arméchefens allmänna åtstramning på primäruppdragen.

Min beräkning av det totala medelsbehovet framgår av sammanställningen över kostnader och medelsbehov. Med hänvisning till denna hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Arméförband: Ledning och förbandsverksamhet* för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 5 200 000 000 kr.

B2. Arméförband: Materielanskaffning

1982/83 Utgift	1 268 572 826
1983/84 Anslag	1 351 000 000
1984/85 Förslag	1 310 000 000

Verksamheten under anslaget omfattar materielunderhåll – utom sådant underhåll som är en direkt följd av materielens förrådshållning eller utbildning och övning vid förbanden – samt anskaffning av materiel för krigsorganisationen och av viss materiel för fredsbruk. Verksamheten inriktas genom tilldelning av beställningsbemyndiganden medan anskaffningstidpunkt och anskaffningstakt bestäms av medelstillelningen.

Bemyndigandeskulden under anslaget var den 30 juni 1983 4 282 290 820 kr. För budgetåret 1983/84 har riksdagen lämnat ett beställningsbemyndigande om 2 365,1 milj. kr. och anvisat ett anslag av 1 351 milj. kr. Den beräknade bemyndigandeskulden den 30 juni 1984 blir därmed (4 282 290 820 + 2 365 100 000 – 1 351 000 000) 5 296 390 820 kr.

Beställningsbemyndiganden och betalningsmedel (1 000-tal kr.)

Primäruppdrag m. m.	1983/84		1984/85			
			Chefen för armén		Föredraganden	
	Bem.	Bet.	Bem.	Bet.	Bem.	Bet.
Arméförband:						
Centralt vidtaget materielunderhåll m. m. för delprogrammen 1.1–1.99 (se s. 51)	132 500	60 800	19 200	54 900	19 200	54 900
Arméförband:						
Centralt vidtagen materielanskaffning m. m. (inkl. sjukvårdsmateriel) för delprogrammen 1.1–1.99 (se s. 51)	1 857 600	1 410 300	1 155 600	1 403 400	1 089 600	1 457 400
Kostnader	1 990 100	1 471 100	1 174 800	1 458 300	1 108 800	1 512 300
Prisreglering	+520 000	–	+438 300	–	+393 700	–
Justering på grund av						
– överplanering m. m.	–	+ 24 900	–	– 32 300	–	– 32 300
– inkomster	–145 000	–145 000	–170 000	–170 000	–170 000	–170 000
Medelsbehov	–	1 351 000	–	1 256 000	–	1 310 000
Bemyndigandebehov	2 365 100	–	1 443 100	–	1 332 500	–

Budgetåret 1982/83

Chefen för armén anger i sin redovisning av verksamheten under budgetåret 1982/83 att tilläggsbeställningar har lagts av bl. a. haubitssystem 77 och bandvagnar. Ett nytt handeldvapen (automatkarbin 5) med tillhörande ammunition har beställts liksom ombyggnad av äldre infanterikanonvagnar till pansarvärnsbandvagn 551 och luftvärnsrobotbandvagn 701. Under budgetåret har bl. a. levererats haubits 77 med ammunition, pansarvärnsammunition, luftvärnsrobotar samt materiel till en ny flytande bro.

Budgetåret 1983/84

Bemyndigandeplan har fastställts i regleringsbrevet för budgetåret 1983/84 och ändrats genom beslut den 1 december 1983. Under budgetåret beställs *renovering och modifiering* av stridsvagn 103 (S). Därigenom kommer alla stridsvagnar inom armén att bli moderniserade. Vidare beställs bl. a. artilleriammunition, laseravståndsmätare för eldledningsgrupper och maskeringsmateriel.

Budgetåret 1984/85

Chefen för armén

Anslaget bör föras upp med 1 256 milj. kr. och ett beställningsbemyndigande om 1 482,6 milj. kr. inhämtas. Därutöver begär chefen för armén 40 milj. kr. utöver den medelsram som överbefälhavaren har tilldelat armén.

Under budgetåret kommer pansarvärnssystemet att förstärkas genom beställning av pansarvärnshelikoptrar. Förmågan till strid i mörker förbättras genom anskaffning av ny mörkerobservationsutrustning. Renovering av vissa radarstationer inom luftvärnet kommer att beställas. Förbandens rörlighet kommer att förbättras genom anskaffning av ytterligare materiel till flytande broar. Delar av sambandssystemet kommer att förnyas genom beställning av ett nytt truppradiosystem (truppradio 8000) samt ersättning för nuvarande freds- och krigsfjärrskriftnät (Miltex).

Fördelningen på funktioner (motsvarande) av de beställningsbemyndiganden som begärs för budgetåret 1984/85 samt vilka viktigare objekt som avses beställas framgår av följande sammanställning (prisläge februari 1983; 1 000-tal kr.).

<i>Primäruppdrag</i> Funktion/objekt (motsvarande)	Bemyndigande
<i>Centralt vidtaget materielunderhåll m. m.</i>	
Pansarvärn	2 400
Luftvärn	5 100
Övrig eldkraft	2 200
Rörlighet	6 000
Underrättelsetjänst och telekrigföring	—
Ledning och samband	1 700
Skydd	900
Intendenturmateriel	—
Övrigt	900
<i>Centralt vidtagen materielanskaffning m. m.</i> <i>(inkl. sjukvårdsmateriel)</i>	
Pansarvärn	156 700
Viktigare objekt: Pansarvärnshelikopter	
Luftvärn	19 500
Viktigare objekt: Renovering av radar PS 04	
Övrig eldkraft	98 700
Viktigare objekt: Ammunition till pansarbandvagn	
Närlysammunition	
Mörkerobservationsutrustning	
Rörlighet	29 500
Viktigare objekt: Materiel till däcksbro 200	
Underrättelsetjänst och telekrigföring	15 100
Ledning och samband	596 800
Viktigare objekt: Truppradio 8000	
Freds- och krigsfjärrskriftutrustning	
Skydd	29 400
Viktigare objekt: ABC-skyddsmateriel	
Intendenturmateriel	97 200
Sjukvårdsmateriel	64 100
Övrigt	48 600

Därutöver har bemyndiganden om 438 milj. kr. begärts för prisreglering.

Överbefälhavarens yttrande

I sitt yttrande över myndigheternas anslagsframställningar föreslår överbefälhavaren att förevarande anslag förs upp med 1 254 808 000 kr.

Föredragandens överväganden

Min beräkning av det totala bemyndigande- och medelsbehovet framgår av sammanställningen över beställningsbemyndiganden och betalningsmedel. Jag har därvid förutsatt att ett tidigare medgivet och ännu inte utnyttjat beställningsbemyndigande för artillerilokaliseringsradar om 216 milj. kr. i prisläget februari 1983 skall användas för andra materielobjekt. Vid beräkningen av bemyndigande- och medelsbehovet har jag vidare tagit hänsyn till växelkursförändringarna och till den inriktning som jag har förordat i avsnittet om det militära försvarets fortsatta utveckling (s. 15 f.) samt till en tillägsbeställning av automatkarbin 4.

Med utnyttjande av de belopp som har tagits upp i sammanställningen blir bemyndigandeskulden den 30 juni 1985 (5 296 390 820 + 1 332 500 000—1 310 000 000) 5 318 890 820 kr. Detta belopp bör emellertid justeras med hänsyn till den beräknade fördelningen av prisregleringsmedel för budgetåren 1983/84 och 1984/85. Den beräknade bemyndigandeskulden den 30 juni 1985 blir därmed ca 5 165 milj. kr.

Liksom tidigare bör det få ankomma på regeringen att ta ställning till vilka anskaffningar m. m. som bör ske inom ramen för det beställningsbemyndigande som riksdagen kan komma att lämna.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att medge att beställningar av materiel m. m. för arméförband får läggas ut inom en kostnadsram av 1 332 500 000 kr.,
2. till *Arméförband: Materielanskaffning* för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 1 310 000 000 kr.

B 3. Arméförband: Anskaffning av anläggningar

1982/83 Utgift	404 281 826
1983/84 Anslag	334 250 000
1984/85 Förslag	415 000 000

Verksamheten under anslaget omfattar nybyggnad m. m. av och centralt beslutade ombyggnads- och underhållsåtgärder i lokaler m. m., befästningar och ammunitionsförråd för armén samt markförvärv för dessa ändamål och för övnings- och skjutfält m. m.

Kostnader och medelsbehov (1 000-tal kr.)

Primäruppdrag m. m.	1983/84	Beräknad ändring 1984/85	
		Chefen för armén	Föredraganden
Arméförband:			
Markanskaffning för delprogrammen			
Lokalförsvarförband	200	250	250
Gemensamma produktionsresurser	13 500	6 000	6 000
Nybyggnad m. m. för delprogrammen			
Fördelningsförband m. m.	2 000	2 000	2 000
Gemensamma produktionsresurser	222 520	312 890	312 890
Centralt beslutade ombyggnads- och underhållsåtgärder för delprogrammet			
Gemensamma produktionsresurser	130 500	113 100	113 100
Summa	368 720	434 240	434 240
Utrednings- och projekteringskostnader	+32 250	+27 000	+27 000
Inkomster från bostäder, försäljning av mark och byggnader samt vissa ränteinkomster	-11 000	-12 000	-12 000
Reducering på grund av överplanering	-55 720	-34 240	-34 240
Beräknat medelsbehov	334 250	415 000	415 000

Budgetåret 1982/83

Förtifikationsförvaltningen anmäler i sin redovisning för budgetåret 1982/83 att mark i huvudsak har kunnat anskaffas i planerad omfattning. Den planerade markanskaffningen för att få ett större övningsområde till Visby garnison har dock inte kunnat genomföras.

Befästningsobjekt har i huvudsak anskaffats enligt planerna. Detsamma gäller i stort sett nybyggnad och ombyggnad av kaserner m. m.

Av större kasernobjekt har bl. a. utbyggnaden vid förbanden i Skåne med anledning av Södra skånska regementets (P7) och Skånska luftvärnsregementets (Lv4) flyttning samt utbyggnaden för Upplands regemente (S1) i Enköping avslutats och en militärrestaurang vid Norrlands artilleriregemente (A4) i Östersund färdigställt. Tre förläggningskaserner vid Göta luftvärnsregemente (Lv6) i Göteborg, en förläggningsbyggnad vid infanteriets stridsskola (InfSS) i Kvarn och gymnastikbyggnaden vid Gotlands regemente (P18) i Visby har byggts om.

Nybyggnad av en militärområdesverkstad vid Skaraborgs regemente (P4) i Skövde och utbyggnaden för arméns tekniska skola (ATS) i Östersund har pågått under budgetåret.

Under budgetåret har nybyggnad påbörjats av en smörj- och tvätthall vid Hälsinge regemente (I14) i Gävle, en stabs- och förvaltningsbyggnad vid Hallands regemente (I16) i Halmstad, fjärrvärmeanslutning av Norrbottens regemente (I19) i Boden, två verkstadsförråd vid Södermanlands regemente (P10) i Strängnäs och en tvätt- och smörjhall vid Bergslagens artilleriregemente (A9) i Kristinehamn.

Ombyggnad har påbörjats av bok- och blankettförrådet vid Bohusläns regemente (I17) i Uddevalla, sjukhuset vid P7 i Revinge, fyra förläggningskaserner vid Svea artilleriregemente (A1) i Linköping, en förläggningskasern och sjukhuset vid Värmlands regemente (I2) i Karlstad, elevhotellet vid artilleriskjutskolan (ArtSS) i Älvdalen samt gymnastikbyggnaden vid I19.

Därutöver har ett antal mindre ny- och ombyggnader samt tekniska försörjningsanordningar avslutats vid ett flertal förband.

Budgetåret 1983/84

Under budgetåret beräknas bl. a. markanskaffningen fortsätta för de nya övnings- och skjutfälten i Halland och i Skövde. Anskaffning av mark för utvidgning av artilleriskjutfältet i Boden beräknas kunna påbörjas. Avvecklingen av byggnader och mark som inte längre används för försvarsändamål kommer att fortsätta.

Av större kasernprojekt, vilka har påbörjats före budgetåret 1983/84, kan nämnas utbyggnaden av en tvätt- och smörjhall vid I14, en stabs- och förvaltningsbyggnad vid I16 och en militärområdesverkstad vid P4 liksom utbyggnaden för ATS.

Under budgetåret beräknas nybyggnad påbörjas av en militärrestaurang

vid I 19 samt byggnadsarbeten med anledning av de beslutade fredsorganisatoriska förändringarna.

Med ändring av anskaffningsplanen i prop. 1982/83: 100 (bil. 6) kommer därutöver att påbörjas lokaler för en beredskapsstyrka i Kiruna, uppställningsplattor för helikoptrar vid Norrbottens arméflygbataljon (AF 1) i Boden, lokaler för artilleriets officershögskola vid A 9 samt diverse lokaler föranledda av beredskaps- och krigsorganisatoriska förändringar. Detta har medfört att följande i nyssnämnda proposition angivna projekt har måst uppskjutas eller utgå ur planeringen, nämligen nybyggnaden av en militärområdesverkstad vid I 14, en militärrestaurang vid P 10, en värme-central vid luftvärnsskjutskolan (LvSS) på Väddö, en militärområdesverkstad vid InfSS, en skolbyggnad för tolkskolan (TolkS) vid Upplands flygflottilj (F 16) samt ombyggnad av två förläggingskaserner vid Dalregementet (I 13) i Falun, sjukhuset vid Lapplands jägarregemente (I 22) i Kiruna, en förläggingskasern vid P 10, packningshallen för fallskärmar vid arméns fallskärmsjägarskola (FJS) i Karlsborg, kanslihuset vid Bodens ingenjörregemente (Ing 3) i Boden samt en förläggingskasern vid krigsskolan (KS) i Solna.

Budgetåret 1984/85

Chefen för armén

Medelsbehovet för budgetåret 1984/85 beräknas till 415 milj. kr. enligt vad som framgår av sammanställningen över kostnader och medelsbehov.

För nybyggnadsprojekt som har påbörjats eller avses bli påbörjade före den 1 juli 1984 beräknas medelsåtgången under budgetåret 1984/85 till 124,6 milj. kr. I övrigt avses medel tas i anspråk under budgetåret 1984/85 för att påbörja bl. a. nybyggnad av en militärrestaurang vid P 10 samt en militärrestaurang vid Gotlands militärkommando (MKG) i Visby. Militärrestaurangen vid MKG ingår i de åtgärder som föranleds av samlokaliseringen av förbanden i Visby. Kostnaderna för dessa åtgärder beräknas till totalt 90,3 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1983.

I övrigt påbörjas ny- och ombyggnader föranledda av 1982 års försvarsbeslut med bl. a. om- och tillbyggnad av militärrestaurangen vid P 2 och en militärrestaurang och ett skolhus vid P 4. Byggnadskostnaderna för genomförande av de olika projekten i 1982 års försvarsbeslut bedöms för nedläggningen av Livgardets dragoner (K 1) och avvecklingen av Frösunda till 64,5 milj. kr., för Göta trängregementes (T 2) flyttning inom Skövde och trängofficershögskolans i Linköping flyttning till Skövde till 98 milj. kr., för Skånska trängregementets (T 4) flyttning till Skånska dragonregementet (P 2) i Hässleholm till 140,2 milj. kr., för nedläggningen av Smålands artilleriregemente (A 6) i Jönköping till 9,3 milj. kr. samt för Livregementets husarers (K 3) i Skövde flyttning till Karlsborg till 6,1 milj. kr.

För ombyggnads- och underhållsprojekt som har påbörjats eller avses påbörjas före den 1 juli 1984 beräknas medelsbehovet till 6,4 milj. kr. för

budgetåret 1984/85. För centralt beslutade ombyggnads- och underhållsätgärder som avses påbörjas under budgetåret 1984/85 beräknas ett medelsbehov av 106,7 milj. kr.

Överbefälhavarens yttrande

I sitt yttrande över myndigheternas anslagsframställningar lämnar överbefälhavaren chefens för armén anslagsframställning utan erinran.

Föredragandens överväganden

Jag förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt sammanställningen över kostnader och medelsbehov (intagen på s. 61) och följande anskaffningsplan.

Fortifikationsförvaltningen skall redovisa huvudhandlingar för de nya byggnadsprojekt som finns intagna i anskaffningsplanen. Det ankommer på regeringen att, efter prövning av huvudhandlingarna och inom ramen för det anslag som riksdagen anvisar, besluta om de redovisade byggnadsföretagen.

Jag vill i detta sammanhang anmäla följande. Riksdagen beslöt år 1963 om utvidgning av pansarövningsfältet i Revingehed (prop. 1963: 109, SU 96, rskr 221). I propositionen anförde föredragande departementschefen att ett antal enklaver med bostäder för såväl permanentbruk som fritidsbruk förutsattes kunna lämnas kvar inom övningsfältet. Eftersom det dock inte torde kunna undvikas att den militära övningsverksamheten skulle komma att medföra störningar och andra obehag för de inom fältet kvarboende borde staten vara beredd att – i den mån ägarna själva så önskade – inlösa byggnader med tillhörande mark inom övningsfältet under förutsättning att förvärv kunde ske till skäligt pris. Riksdagen hade inte något att erinra mot detta.

Den vidsträckt inlösensskyldighet, som staten sålunda påtog sig, har hittills lett till att permanent- och fritidsbostäder inom övningsfältet har lösts in för ca 14 milj. kr. Enligt fortifikationsförvaltningens beräkningar finns inom fältet ytterligare bostäder till ett uppskattat värde av ca 11 milj. kr. som omfattas av inlösensskyldigheten. Möjligheterna för försvaret att på ett meningsfullt sätt utnyttja inlösta bostäder eller på annat sätt kompensera sig för de kostnader som uppkommer vid inlösen är ytterst begränsade. Från ekonomisk synpunkt är därför skyldigheten att lösa in hembjudna bostäder betungande för försvarsmakten. Eftersom så lång tid förflutit sedan beslutet om fältets utvidgning fattades finns det enligt min mening berättigad anledning utgå från att de som nu har permanent- eller fritidsbostad inom fältet har funnit sig kunna godta de störningar som övningsverksamheten medför. Jag anser det därför rimligt att försvarsmakten befrias från inlösensskyldigheten. En viss övergångstid bör dock fastställas. Jag förordar att skyldigheten till inlösen upphör den 1 januari 1985.

Efter denna tidpunkt kommer då de regler att gälla som allmänt tillämpas inom försvarsmakten, dvs. i varje särskilt fall prövas om störningar och olägenheter av militär verksamhet har sådan art och omfattning att inlösen bör ske eller ekonomisk gottgörelse på annat sätt bör lämnas.

Anskaffningsplan (1 000-tal kr.)

Objekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart år-mån.	Färdigstäl- lande år-mån.
	82-02-01	83-02-01	Faktisk 83-06-30	Beräknad för t. o. m. 1983/84 1984/85			
A. Markanskaffning							
Delprogram 1.6							
1. Mark för förråd samt mindre markförvärv	—	450	—	200	250	—	—
Delprogram 1.99							
2. Nytt skjutfält för Skövde garnison	28 000	30 000	27 000	2 500	500	—	—
3. I 16. Nytt övnings- och skjutfält i Halland	21 000	37 900	30 400	7 000	500	—	—
4. Utökning av Tofta skjutfält m. m. i Visby garnison	3 000	5 000	—	2 000	2 000	—	—
5. Utökning av artilleriskjutfältet i Bodens garnison	4 000	4 000	—	2 000	1 000	—	—
6. Diverse mindre markförvärv	—	2 000	—	—	2 000	—	—
Summa A	56 000	79 350	57 400	13 700	6 250	—	—
B. Nybyggnad m. m.							
a. Företag påbörjade före 1983-07-01	381 570	381 570	189 790	145 200	46 580	—	—
b. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1983/84	181 110	158 640	—	89 820¹	71 720	—	—
c. Företag avsedda att påbörjas 1984/85							
Delprogram 1.1							
1. Betongförråd	—	2 000	—	—	2 000	—	—
Delprogram 1.99							
2. I 4. Nybyggnad av en tvätt- och smörjhall	—	15 000	—	—	7 600	84-10	86-04
3. P 10. Nybyggnad av en militärrestaurang	—	20 000	—	—	2 000	85-04	86-12
4. P 10. Nybyggnad av en tvätt- och smörjhall	—	21 400	—	—	10 000	84-10	86-04
5. Lv 6. Nybyggnad av en tvätt- och smörjhall	—	12 800	—	—	6 000	84-10	86-06
6. Lv 7. Tillbyggnad av en övnings- och vårdhall	—	9 200	—	—	9 200	84-10	85-06
7. AF 1. Nybyggnad av en hangar	—	34 000	—	—	16 500	84-10	86-06
5 Riksdagen 1983/84. 1 saml. Nr 112							

Objekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart år-mån.	Färdigstäl- lande år-mån.
	82-02-01	83-02-01	Faktisk 83-06-30	Beräknad för			
				t. o. m. 1983/84	1984/85		
8. F 16. Nybyggnad av en skolbyggnad för TolKS	—	4 900	—	—	4 900	84-10	85-06
9. Diverse projekt	—	94 890	—	—	70 990	—	—
<i>Byggnadsverksamhet med anledning av fredsorganisationsförändringar</i>							
10. P2. Byggnadsåtgärder etapp I föränledda av samlokalisering av förbanden i Hässleholm	—	76 000	—	—	14 600	85-02	86-06
11. P4. Byggnadsåtgärder etapp I föränledda av samlokalisering av förbanden i Skövde	—	59 700	—	—	29 500	84-10	87-02
12. MKG. Byggnadsåtgärder föränledda av samlokaliseringen av förbanden i Visby	—	90 300	—	—	23 300	84-10	88-12
Summa c	—	440 190	—	—	196 590	—	—
Summa B (a-c)	562 680	980 400	189 790	235 020 ¹	314 890	—	—
<i>C. Centralt beslutade ombyggnads- och underhållsåtgärder</i>							
a. Företag påbörjade före 1983-07-01	80 300	79 545	42 645	33 100	3 800	—	—
b. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1983/84	—	100 000	—	97 400	2 600	—	—
c. Företag avsedda att påbörjas 1984/85							
Delprogram 1.99							
1. AF 1. Om- och tillbyggnad av en stabstjänstbyggnad		8 800	—	—	7 000	84-09	86-03
2. KS. Ombyggnad av en kasern		11 400	—	—	8 000	84-09	86-02
3. Diverse projekt		23 000	—	—	23 000	—	—
4. Tekniska försörjningsanordningar		4 700	—	—	4 700	—	—
5. Underhåll av kaser- ner m. m.		39 000	—	—	39 000	—	—
Delprogram 1.99							
6. Underhåll av be- fästningar		7 000	—	—	7 000	—	—
7. Underhåll av öv- nings- och skjut- fält		13 000	—	—	13 000	—	—
8. Avveckling av bygg- nader och anlägg- ningar		5 000	—	—	5 000	—	—
Summa c	—	111 900	—	—	106 700	—	—
Summa C (a-c)	80 300	291 445	42 645	130 500	113 100	—	—
Summa A-C	698 980	1 351 195	289 835	379 220 ¹	434 240	—	—

Objekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart år-mån.	Färdigstäl- lande år-mån.
	82-02-01	83-02-01	Faktisk 83-06-30	Beräknad för			
				t. o. m. 1983/84	1984/85		
Utrednings- och projekteringskostnader	—	—	+32 250	+27 000	—	—	—
Inkomster från bostäder och försäljning av mark och byggnader	—	—	—	-11 000	-12 000	—	—
Reducering på grund av överplanering	—	—	—	-55 720	-34 240	—	—
Beräknat medelsbehov	—	—	—	344 750¹	415 000	—	—

¹ Inkl. medgivet överskridande om 10,5 milj. kr. för sysselsättningskapande åtgärder.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna vad jag har förordat om upphävande av statens skyldighet att lösa in fastigheter inom pansarövningsfältet i Revingehed,
2. till *Arméförband: Anskaffning av anläggningar* för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 415 000 000 kr.

B 4. Arméförband: Forskning och utveckling

1982/83 Utgift	159 999 584
1983/84 Anslag	221 000 000
1984/85 Förslag	300 000 000

Verksamheten under anslaget omfattar utveckling av materiel för armén. Verksamheten inriktas genom tilldelning av beställningsbemyndiganden medan anskaffningstidpunkt och anskaffningstakt bestäms av medelstildelningen.

Bemyndigandeskulden under anslaget var den 30 juni 1983 423 035 416 kr. För budgetåret 1983/84 har riksdagen lämnat ett beställningsbemyndigande om 893 milj. kr. och anvisat ett anslag av 221 milj. kr. Den beräknade bemyndigandeskulden den 30 juni 1984 blir därmed (423 035 416 + 893 000 000 - 221 000 000) 1 095 035 416 kr.

Beställningsbemyndiganden och betalningsmedel (1 000-tal kr.)

Primäruppdrag m. m.	1983/84		1984/85			
			Chefen för armén		Föredraganden	
	Bem.	Bet.	Bem.	Bet.	Bem.	Bet.
Arméförband: Utvecklingsarbete för delprogrammen 1.1 – 1.99 (se s. 51)	743 000	264 600	420 100	257 200	540 100	297 800
Kostnader	743 000	264 600	420 100	257 200	540 100	297 800
Prisreglering	+150 000	–	+97 000	–	+107 400	–
Justering på grund av överplanering m. m.	–	–43 600	–	+2 800	–	+2 200
Medelsbehov	–	221 000	–	260 000	–	300 000
Bemyndigandebehov	893 000	–	517 100	–	647 500	–

Budgetåret 1982/83

Chefen för armén anger i sin redovisning för budgetåret 1982/83 att verksamheten i stort sett har följt uppgjorda planer. Studier har genomförts inför utvecklingen av slutfasstyrd granatkastammunition för pansarsbekämpning. Försöken för att få underlag för beslut om utveckling av ett nytt lätt stridsfordon har fortsatt liksom utvecklingen av en ny lätt pansarvärnsrobot. Fördelningsluftvärn med mörkerkapacitet och ett nytt telesystem har studerats.

Budgetåret 1983/84

Bemyndigandeplan har fastställts i regleringsbrevet för budgetåret 1983/84 och ändrats genom beslut den 1 december 1983. Planen innebär bl. a. fortsatt utveckling av pansarvärnsrobot 56 och truppradio 8000. Vidare beställs utveckling av fördelningsluftvärn med mörkerkapacitet och av ett sikte för kommande pansarvärnshelikoptrar. Studierna av slutfasstyrd ammunition fortsätter.

Budgetåret 1984/85

Chefen för armén

Anslaget bör föras upp med 260 milj. kr. och ett beställningsbemyndigande om 517,1 milj. kr. inhämtas.

Under budgetåret avses utveckling beställas av ett nytt lätt stridsfordon. Försök kommer att bedrivas med det nya telesystemet och siktet till pansarvärnshelikoptrarna. Studierna av ett nytt artillerisystem kommer att fortsätta.

Av begärda bemyndiganden avser 97 milj. kr. prisreglering.

Överbefälhavarens yttrande

I sitt yttrande över myndigheternas anslagsframställningar föreslår överbefälhavaren att förevarande anslag förs upp med 260 milj. kr.

Föredragandens överväganden

Min beräkning av det totala bemyndigande- och medelsbehovet framgår av sammanställningen över beställningsbemyndiganden och betalningsmedel. Jag har därvid tagit hänsyn till växelkursförändringarna och till den inriktning som jag har förordat i avsnittet om det militära försvarets fortsatta utveckling (s. 15 f.).

Med utnyttjande av de belopp som har tagits upp i sammanställningen blir bemyndigandeskulden den 30 juni 1985 (1 095 035 416 + 647 500 000 - 300 000 000) 1 442 535 416 kr. Detta belopp bör emellertid justeras med hänsyn till den beräknade fördelningen av prisregleringsmedel för budgetåren 1983/84 och 1984/85. Den beräknade bemyndigandeskulden den 30 juni 1984 blir därmed ca 1 375 milj. kr.

Liksom tidigare bör det få ankomma på regeringen att ta ställning till vilket utvecklingsarbete som bör beställas inom ramen för det beställningsbemyndigande som riksdagen kan komma att lämna.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att medge att utvecklingsarbete för arméförband får beställas inom en kostnadsram av 647 500 000 kr.,
 2. till *Arméförband: Forskning och utveckling* för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 000 kr.
-

C. Marinförband

Chefen för marinen är programmyndighet för huvudprogrammet Marinförband som omfattar följande delprogram.

- 2.1 För flera delprogram gemensamma lednings-, bas- och underhållsförband m. m.
- 2.2 Helikopterförband
- 2.3 Ytattackförband m. m.
- 2.4 Ubåtsförband
- 2.5 Minröjningsförband
- 2.6 Fasta kustartilleriförband
- 2.7 Rörliga kustartilleriförband
- 2.99 Gemensamma produktionsresurser

Marinens fredsorganisation den 1 juli 1984 (organisationen har ännu inte fastställts) består i stort av följande stabsmyndighet samt förband och skolor.

Chefen för marinen

Åtta områdesförband

Ett utbildningsförband

Fyra skolor

Lokaliseringen av marinens myndigheter framgår av följande karta (intagen på s. 71). Verksamheten leds centralt av chefen för marinen.

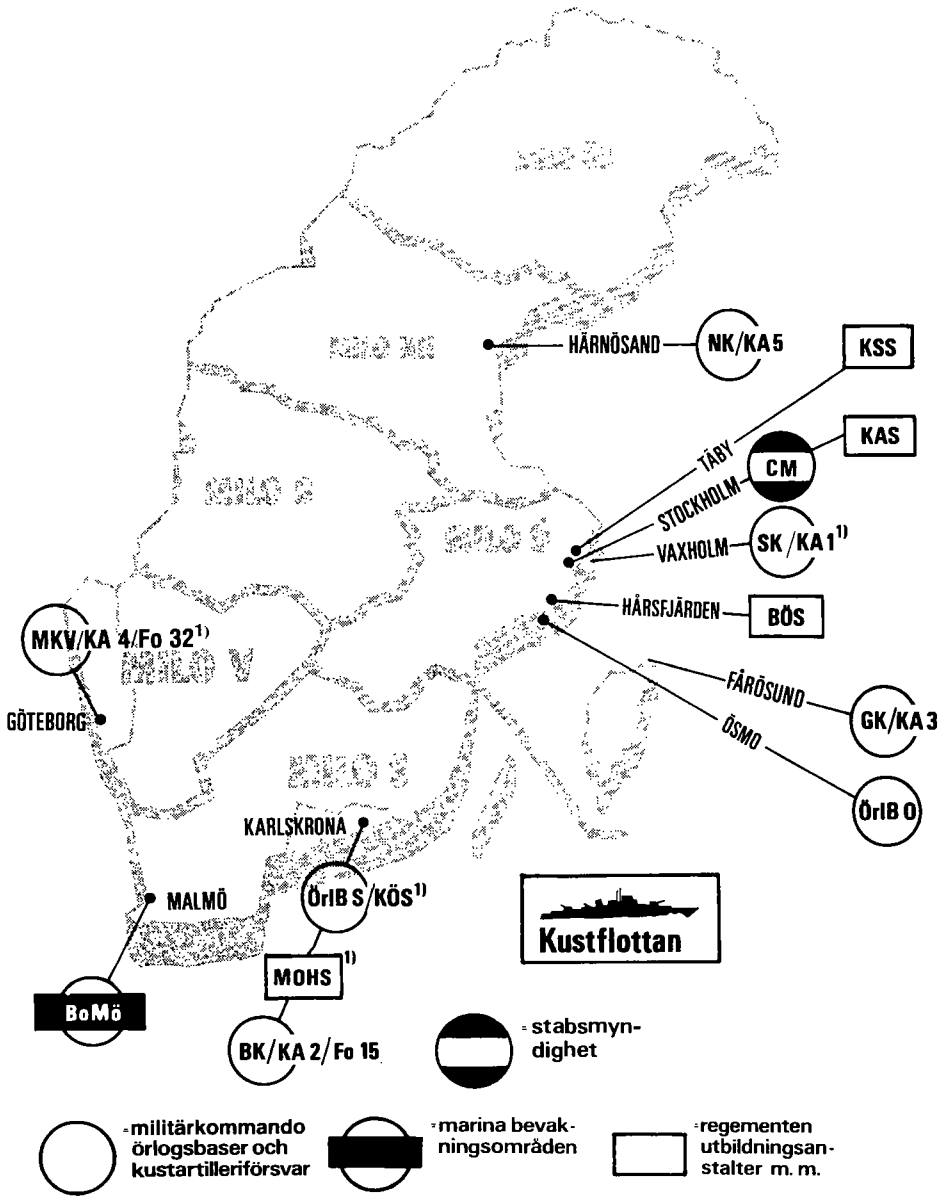
Verksamheten under huvudprogrammet Marinförband budgeteras på ett antal primärupdrag inom huvudproduktionsområdena Ledning och förbandsverksamhet, Materielanskaffning, Anskaffning av anläggningar samt Forskning och utveckling. Verksamheten finansieras från följande anslag.

- C 1. Marinförband: Ledning och förbandsverksamhet
- C 2. Marinförband: Materielanskaffning
- C 3. Marinförband: Anskaffning av anläggningar
- C 4. Marinförband: Forskning och utveckling

C 1. Marinförband: Ledning och förbandsverksamhet

1982/83 Utgift	1 639 393 893
1983/84 Anslag	1 565 000 000
1984/85 Förslag	1 645 000 000

Under anslaget bedrivs allmän ledning och förbandsverksamhet, operativ och krigsorganisatorisk verksamhet, utbildning till och av fast anställd

1) Organisationen ej fastställd

--- = militärområdesgräns

--- = försvarsområdesgräns

personal m. fl. samt grundutbildning och repetitionsutbildning av värnpliktiga inom marinen.

Verksamhetens omfattning

Verksamhet	1982/83		1983/84		1984/85
	Planerat	Utfall	Planerat	Chefen för marinen	
Antal utexaminerade officerare exkl. reservofficerare	136	143	122	181	
Grundutbildning av värnpliktiga					
Antal man	6 400	6 320	6 256	6 200	
Antal tjänstgöringsdagar (1 000-tal dagar)	1 845	1 834	1 820	1 805	
Repetitionsutbildning					
Antal man	11 222	11 200	12 532	7 150	
Antal tjänstgöringsdagar (1 000-tal dagar)	145,5	144,9	120,4	102,5	

Kostnader och medelsbehov (1 000-tal kr.)

Primäruppdrag m. m.	1982/83		1983/84		1984/85
	Planerat	Utfall	Planerat	Chefen för marinen	Föredraganden
Marinförband:					
Allmän ledning och förbandsverksamhet	522 545	576 740	579 525	610 320	610 820
Operativ och krigsorganisatorisk verksamhet	177 776	179 879	219 501	230 430	230 430
Utbildning till och av fast anställd personal m. fl.	151 077	171 148	167 831	171 303	171 303
Grundutbildning av värnpliktiga	537 050	588 015	572 343	651 787	669 447
Repetitionsutbildning	92 063	109 197	92 000	53 400	34 700
Kostnader	1 480 511	1 624 979	1 631 200	1 717 240	1 716 700
<i>Tillkommer/avgår:</i>					
Intäkter av isbrytarverksamhet	-20 000	-23 458	-20 000	-20 000	-20 000
Övriga intäkter/utgifter	-30 911	-	-36 200	-51 700	-51 700
Betalningsmedelsförskjutningar (netto)	- 100	+ 529	-	-	-
Överplanering, reserver m. m.	-14 500	37 872	-10 000	-	-
Medgiven prisreglering	196 500	-	-	-	-
Medelsbehov	1 611 500	1 639 393	1 565 000	1 645 540	1 645 000

Personal

Personalkategori	Antal anställda omräknat till personår				
	1982/83		1983/84		
	Planerat	Utfall	Planerat	Chefen för marinen	Föredraganden
Militär personal ¹	3 487	3 387	3 402	3 530	3 532
Civilmilitär personal ²	135	121	—	—	—
Civil personal	3 255	3 197 ³	3 133 ⁴	3 052 ⁴	3 054 ⁴
	6 877	6 705	6 535	6 582	6 586

¹ Inkl. yrkesofficersaspiranter.

² Hänförs fr. o. m. den 1 juni 1983 till militär personal.

³ Exkl. 39 lönebidragsanställda och 60 beredskapsarbetare (personår).

⁴ Exkl. lönebidragsanställda och beredskapsarbetare.

Budgetåret 1982/83

Chefen för marinen anger i sin redovisning för budgetåret 1982/83 att den planerade verksamheten i stort sett har kunnat genomföras. Den decentraliserade styrningen av produktionen har ytterligare utvecklats.

Ubåtsincidenternas omfattning har inneburit en stor belastning på hela fredsorganisationen. Detta har bl. a. resulterat i att det planerade krigsplanläggningsarbetet inte helt har kunnat genomföras. Beslutade beredskapshöjande åtgärder har vidtagits.

Budgetåret 1983/84

Den inriktning av verksamheten som anges i prop. 1982/83: 100 bil. 6 (FöU 9, rskr 271) och regleringsbrevet för budgetåret 1983/84 beräknas i stort sett kunna följas.

Verksamheten inriktas främst mot att genomföra förbandsproduktionen samt mot att förbättra beredskapen. Som ett led i denna strävan ändras grundutbildningens inriktning i viss mån, bl. a. för att nya ubåtskyddsuppgifter skall kunna lösas. Utbildningen till och av befäl prioriteras. Rekryteringen till yrkesofficer reduceras i förhållande till den nivå som angavs i programplanen för perioden 1983/84–1987/88. En viss ökning av rekryteringen till reservofficer genomförs. Sjöbevakningssystemet utvecklas ytterligare genom organiserandet av lokala vedettbåtsförband och fortsatt samordning med civila resurser. Repetitionsutbildningen har planerats få den volym som anges i regleringsbrevet för budgetåret 1982/83.

Budgetåret 1984/85

Chefen för marinen

Chefen för marinen anför bl. a. följande huvudmotiveringar för den föreslagna verksamheten under budgetåret 1984/85.

Liksom tidigare inriktas verksamheten på att producera förband med förmåga att lösa huvuduppgiften omedelbart efter mobilisering. Härutöver vidtas omfattande åtgärder för att förbättra beredskapen, bl. a. mot ubåtskränkningar.

Förändringarna i förhållande till budgetåret 1982/83 detaljmotiverar chefen för marinen på följande sätt.

A. Pris- och löneomräkning

Pris- och löneomräkningen innebär att kostnaderna ökar med 104,2 milj. kr.

B. Förändringar enligt regeringens beslut

1. Beredskapsåtgärder m. m. innebär att kostnaderna ökar med 19 milj. kr.

2. Överföring av medel för materielunderhåll från huvudproduktionsområde 2 till huvudproduktionsområde 1 ökar kostnaderna med 11,4 milj. kr.

C. Uppgiftsförändringar

1. Planerade personalminskningar minskar medelsbehovet (- 10,1 milj. kr.).

2. Kostnaderna för övnings- och utbildningsverksamheten minskar (- 45,9 milj. kr.). Detta beror främst på en minskning av den tidigare inplanerade repetitionsutbildningen.

3. Planerade rationaliseringsprojekt minskar kostnaderna med 5,1 milj. kr.

4. Beredskapshöjande åtgärder medför ökade kostnader (+ 7,4 milj. kr.).

5. Differensen mellan den verkliga prisutvecklingen och erhållen pris-kompensation gör att ytterligare besparingsåtgärder behövs (- 19,1 milj. kr.).

6. Till följd av en minskad avgångsbenägenhet hos den militära personalen kommer denna att öka jämfört med planeringen för budgetåret 1983/84 (+ 19 milj. kr.).

Överbefälhavarens yttrande

I sitt yttrande över myndigheternas anslagsframställningar anför överbefälhavaren att transporter i samband med en försvarsmaktsövning bör budgeteras under anslaget B 1. Arméförband: Ledning och förbandsverksamhet. Överbefälhavaren tillstyrker i övrigt chefen för marinen planering och förslag till anslagsbelopp.

Föredragandens överväganden

Beträffande inriktningen av verksamheten under programplaneperioden får jag hänvisa till vad jag har anfört i avsnittet om det militära försvarets fortsatta utveckling (s. 15 f.).

Jag kan i huvudsak godta chefens för marinen förslag till uppgifter under budgetåret 1984/85 liksom hans beräkning av kostnaderna under primäruppgiften. Medel för transporter i samband med försvarsmaktsövningen har överförts till anslaget B 1. Arméförband: Ledning och förbandsverksamhet. Jag har vidare tagit hänsyn till att viss personal förs över till marininstaben från försvarets materielverk. I syfte att täcka ökade driftkostnader för ubåtsskyddsåtgärder har jag räknat med en viss reduktion av den föreslagna repetitionsutbildningen.

Min beräkning av det totala medelsbehovet framgår av sammanställningen över kostnader och medelsbehov. Med hänvisning till denna hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Marinförband: Ledning och förbandsverksamhet* för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 1 645 000 000 kr.

C2. Marinförband: Materielanskaffning

1982/83 Utgift	1 113 181 421 ¹
1983/84 Anslag	1 280 694 000
1984/85 Förslag	1 140 000 000

¹ Varav 79,2 milj. kr. i prisregleringsmedel.

Verksamheten under anslaget omfattar översyner av stridsfartyg, åtgärder på grund av haverier m. m., materielunderhåll – utom sådant underhåll som är en direkt följd av materielens förrådshållning eller utbildning och övning vid förbanden – samt anskaffning av materiel för krigsorganisationen och av viss materiel för fredsbruk. Verksamheten inriktas genom tilldelning av beställningsbemyndiganden medan anskaffningstidpunkt och anskaffningstakt bestäms av medelstillelningen.

Bemyndigandeskulden under anslaget var den 30 juni 1983 3 577 987 307 kr. För budgetåret 1983/84 har riksdagen lämnat ett beställningsbemyndigande om 1 757,3 milj. kr. och anvisat ett anslag av 1 280 694 000 kr. Den beräknade bemyndigandeskulden den 30 juni 1984 blir därmed (3 577 987 307 + 1 757 300 000 – 1 280 694 000) 4 054 593 307 kr.

Beställningsbemyndiganden och betalningsmedel (1 000-tal kr.)

Primärupdrag m. m.	1983/84		1984/85			
			Chefen för marinen		Föredraganden	
	Bem.	Bet.	Bem.	Bet.	Bem.	Bet.
Marinförband: Centralt vidtaget materielunderhåll m. m. för delpro- grammen 2.1-2.99 (se s. 70)	89 700	103 000	52 000	78 700	52 000	79 000
Marinförband: Centralt vidtagen materielanskaffning m. m. (inkl. sjuk- vårdsmateriel) för delprogrammen 2.1 - 2.99 (se s. 70)	1 322 900	1 306 000	424 900	1 209 200	711 000	1 311 000
Till regeringens disposition	-	-	-	-	45 000	-
Kostnader	1 412 600	1 409 000	476 900	1 287 900	808 000	1 390 000
Prisreglering Justering på grund av inkomster, över- planering m. m.	+345 700	-	+238 800	-	+220 000	-
Medelsbehov	-	1 280 694	-	1 038 700	-	1 140 000
Bemyndigandebehov	1 757 300	-	713 700	-	1 026 000	-

Budgetåret 1982/83

Chefen för marinen anger i sin redovisning av verksamheten under budgetåret 1982/83 att materielunderhållet och materielanskaffningen i huvudsak har följt uppgjorda planer.

Byggandet av kustkorvetter typ Stockholm och minröjningsfartyg typ Landsort samt konstruktionen av ubåtar typ Västergötland pågår. Materiel för ubåtsskyddsverksamhet har beställts.

Budgetåret 1983/84

Bemyndigandeplan har fastställts i regleringsbrevet för budgetåret 1983/84 och ändrats genom beslut den 1 december 1983 och den 26 januari 1984. Under budgetåret planeras bl. a. anskaffning av minröjningsfartyg. Moderniseringen av övervattensfartyg och ubåtar fortsätter liksom anskaffningen av ERSTA-batterier, sjömålsrobotar, luftvärnssystem 75 M och tunga rörliga batterier.

Budgetåret 1984/85

Chefen för marinen

Anslaget bör föras upp med 1 038,7 milj. kr. och ett beställningsbemyndigande om 713,7 milj. kr. inhämtas. *Chefen för marinen* begär ytterligare 250 milj. kr. under anslaget som ramjustering.

Beställningsbemyndigandena är avsedda bl. a. för moderniseringsarbeten på övervattensfartyg och tunga batterier, för anskaffning av trossbåtar, tunga rörliga batterier, artillerimateriel, materiel till torpeder och minor m. m. samt stridslednings- och sambandsmateriel.

Fördelningen på funktioner (motsvarande) av de bemyndiganden som begärs för budgetåret 1984/85 samt de viktigare objekt som avses beställas framgår av följande sammanställning (prisläge februari 1983; 1 000-tal kr.).

<i>Primäruppdrag</i> Funktion/objekt (motsvarande)	Bemyndigande
<i>Centralt vidtaget materielunderhåll m. m.</i>	
Översyner av stridsfartyg	25 700
Skeppsteknisk materiel	11 700
Vapenmateriel	1 200
Haverier	10 600
Övrigt	2 800
<i>Centralt vidtagen materielanskaffning m. m.</i> <i>(inkl. sjukvårdsmateriel)</i>	
Fartygsobjekt m. m.	71 200
Viktigare objekt: fartygsmoderniseringar skeppsteknisk materiel m. m. trängfartyg fartyg och båtar för kustartilleriet	
Vapenmateriel för flottan	232 400
Viktigare objekt: sjömålsrobot helikoptermateriel spaningsradar signalspaningsutrustning	
Vapenmateriel för kustartilleriet	80 900
Viktigare objekt: luftvärnssystem 75 M granatkastare mörkersiktmateriel	
Intendenturmateriel	25 900
Sjukvårdsmateriel	10 800
Övrigt	3 700

Därutöver har bemyndiganden om 238,8 milj. kr. begärts för prisreglering.

Överbefälhavarens yttrande

I sitt yttrande över myndigheternas anslagsframställningar föreslår överbefälhavaren att förevarande anslag skall minskas med 520 000 kr. som ramanpassning.

I övrigt lämnar överbefälhavaren chefens för marinen anslagsframställning utan erinran.

I sin slutliga programplan för perioden 1984/85–1988/89 begär överbefälhavaren för budgetåret 1984/85 ytterligare 80 milj. kr. för att nå upp till 1983 års riksdagsbeslut.

Föredragandens överväganden

Min beräkning av det totala bemyndigande- och medelsbehovet framgår av sammanställningen över beställningsbemyndiganden och betalningsmedel. Jag har därvid tagit hänsyn till växelkursförändringarna och till den inriktning som jag har förordat i avsnittet om det militära försvarets fortsatta utveckling (s. 15 f.). I min beräkning har jag också tagit hänsyn till behovet av att förstärka ubåtsskyddsfunktionen och då särskilt de fasta och rörliga undervattensbevakningssystemen.

I 1984 års budgetproposition (prop. 1983/84: 100 bil. 6 s. 210) har jag förordat att ett av generallutstyrelsens flygplan för samordnad övervakning m. m. till sjöss skall bytas ut under budgetåret 1984/85. Jag har under förevarande anslag beräknat bemyndiganden till regeringens disposition för anskaffning av flygplan samt den del av medlen för anskaffningen som faller på marinen. Återstående del av de medel som erfordras för anskaffningen bör tillföras prisregleringsmedlen för det aktuella budgetåret.

Med utnyttjande av de belopp som jag har tagit upp i sammanställningen blir bemyndigandeskulden den 30 juni 1985 (4 054 593 307 + 1 026 000 000 – 1 140 000 000) 3 940 593 307 kr. Detta belopp bör emellertid justeras med hänsyn till den beräknade fördelningen av prisregleringsmedel för budgetåren 1983/84 och 1984/85. Den beräknade bemyndigandeskulden den 30 juni 1985 blir därmed ca 3 765 milj. kr.

Liksom tidigare bör det få ankomma på regeringen att ta ställning till vilka anskaffningar m. m. som bör ske inom ramen för det beställningsbemyndigande som riksdagen kan komma att lämna.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att medge att beställningar av materiel m. m. får läggas ut inom en kostnadsram av 1 026 000 000 kr.,
2. till *Marinförband: Materielanskaffning* för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 1 140 000 000 kr.

C 3. Marinförband: Anskaffning av anläggningar

1982/83 Utgift	191 723 967
1983/84 Anslag	153 000 000
1984/85 Förslag	136 000 000

Verksamheten under anslaget omfattar nybyggnad m. m. av och centralt beslutade ombyggnads- och underhållsåtgärder i lokaler m. m., befästningar och ammunitionsförråd för flottan och kustartilleriet samt markförvärv för dessa ändamål och för övnings- och skjutfält m. m.

Kostnader och medelsbehov (1000-tal kr.)

Primäruppdrag m. m.	1983/84	1984/85	
		Chefen för marinen	Före- draganden
Marinförband: Markanskaffning för delprogrammen			
Fasta kustartilleriförband	700	750	750
Gemensamma produktionsresurser	700	750	750
Nybyggnad m. m. för delprogrammen			
För flera delprogram gemensamma lednings-, bas- och underhållsförband m. m.	18 350	39 000	39 000
Fasta kustartilleriförband	17 650	21 300	21 300
Gemensamma produktionsresurser	63 200	43 600	43 600
Centralt beslutade ombyggnads- och underhållsåtgärder för delprogrammen			
För flera delprogram gemensamma lednings-, bas- och underhållsförband m. m.	16 450	5 200	5 200
Fasta kustartilleriförband	28 200	19 800	19 800
Gemensamma produktionsresurser	30 650	24 200	24 200
Summa	175 900	154 600	154 600
Utrednings- och projekteringskostnader	+ 7 600	+ 8 500	+ 8 500
Inkomster från bostäder och försäljning av mark och byggnader	- 4 650	- 5 500	- 5 500
Reducering på grund av överplanering	-25 850	-21 600	-21 600
Beräknat medelsbehov	153 000	136 000	136 000

Budgetåret 1982/83

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sin redovisning för budgetåret 1982/83 att behovet att förvärva ny mark har varit av begränsad omfattning. Den genomförda produktionen av befästningar har omfattat ny- och ombyggnad av ett antal minstationer samt fortsatt ombyggnad av ett antal äldre kustartilleribatterier och stabsplatser. En ny plåtverkstad vid KA 3 i Fårösund har färdigställt under budgetåret. Vid Karlskrona kustartilleriregemente (KA 2) i Karlskrona pågår nybyggnad av en skolbyggnad och ett förråd som beräknas bli färdiga under budgetåret 1983/84.

Under året har nybyggnad av en kasern vid KA 2, av en hamnanläggning och två skolbyggnader vid Berga örlogsskolor (BÖS) samt en skolbyggnad vid Gotlands kustartilleriregemente (KA 3) i Fårösund påbörjats.

Dessutom har ombyggnad av tyghuset vid Sydkustens örlogsbas (ÖrlBS) i Karlskrona, marketenteriet vid BÖS samt en kasern vid Vax-

holms kustartilleriregemente (KA 1) i Vaxholm påbörjats under budgetåret.

Budgetåret 1983/84

Mark för övningsändamål beräknas kunna anskaffas vid Slite på Gotland. Den planerade produktionen av befästningar omfattar fortsatt anskaffning av minstationer och ombyggnad av ett antal äldre minstationer, kustartilleribatterier och stabsplatser. Under året beräknas en skolbyggnad, ett förråd och en kasern vid KA 2, en hamnanläggning och två skolbyggnader vid BÖS samt en skolbyggnad vid KA 3 bli klara.

Dessutom påbörjas nybyggnad av en kasern vid BÖS, en tvätt- och smörjhall vid KA 3 samt en stabsbyggnad vid Härnösands kustartilleriregemente (KA 5) i Härnösand.

Budgetåret 1984/85

Chefen för marinen

Medelsbehovet för budgetåret 1984/85 beräknas till 136 milj. kr. enligt vad som framgår av sammanställningen över kostnader och medelsbehov. Chefen för marinen begär ytterligare 10 milj. kr. under anslaget som ramjustering.

För nybyggnadsprojekt som har påbörjats eller avses bli påbörjade före den 1 juli 1984 beräknas medelsåtgången under budgetåret 1984/85 till 20,1 milj. kr. I övrigt avses medel tas i anspråk under budgetåret 1984/85 för att påbörja bl. a. nybyggnad av en kansli- och skolbyggnad vid KA 2 samt en stabsbyggnad vid BÖS. För ombyggnads- och underhållsarbeten som har påbörjats eller avses bli påbörjade före den 1 juli 1984 beräknas medelsbehovet till 4,6 milj. kr. för budgetåret 1984/85. För centralt beslutade ombyggnads- och underhållsåtgärder som avses påbörjas under budgetåret 1984/85 beräknas ett medelsbehov under nämnda budgetår av 44,6 milj. kr. Av detta belopp avses 10 milj. kr. för modernisering av äldre tunga kustartilleribatterier.

Överbefälhavarens yttrande

I sitt yttrande över myndigheternas anslagsframställningar lämnar överbefälhavaren chefens för marinen anslagsframställning utan erinran.

Föredragandens överväganden

Jag förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt sammanställningen över kostnader och medelsbehov (intagen på s. 79) och följande anskaffningsplan.

Fortifikationsförvaltningen skall redovisa huvudhandlingar för de nya byggnadsprojekt som finns intagna i anskaffningsplanen. Det ankommer på regeringen att, efter prövning av huvudhandlingarna och inom ramen för det anslag som riksdagen anvisar, besluta om de redovisade byggnadsföretagen.

Anskaffningsplan (1 000-tal kr.)

Objekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart år-mån.	Färdigstäl- lande år-mån.
	82-02-01	83-02-01	Faktisk t. o. m. 83-06-30	Beräknad för			
				1983/84	1984/85		
A. Markanskaffning							
Delprogram 2.6							
1. Mark för kustartil- leribatterier samt diverse mindre markförvärv	1 450	1 450	–	700	750	–	–
Delprogram 2.99							
2. Diverse mindre markförvärv och oförutsedda ut- gifter	1 450	1 450	–	700	750	–	–
Summa A	2 900	2 900	–	1 400	1 500	–	–
B. Nybyggnad m. m.							
a. Företag påbörjade före 1983-07-01	224 460	225 630	175 010	49 620	–	–	–
b. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1983/84	81 520	78 480	–	49 580	20 100	–	–
c. Företag avsedda att påbörjas 1984/85							
Delprogram 2.1							
1. Testverkstad	–	4 900	–	–	4 900	–	–
2. Torpedverkstad	–	8 500	–	–	8 500	–	–
3. Diverse projekt	–	5 100	–	–	11 000	–	–
Delprogram 2.6							
4. Minstationer	–	18 400	–	–	16 800	–	–
5. Diverse projekt	–	8 300	–	–	8 300	–	–
Delprogram 2.99							
6. KA 2. Nybyggnad av en kansli- och skolbyggnad	–	10 000	–	–	7 000	84-10	85-12
7. BÖS. Nybyggnad av en stabsbyggnad	–	5 900	–	–	5 900	84-10	85-06
8. BÖS. Nybyggnad av en distributionsanlägg- ning för drivmedel	–	4 500	–	–	4 500	84-10	85-03
9. KA 5. Om- och till- byggnad av kansli- huset	–	5 600	–	–	5 600	83-10	85-09
10. Diverse projekt	–	14 000	–	–	12 600	–	–
Summa c	–	76 700	–	–	83 800	–	–
Summa B (a-c)	305 980	380 810	175 010	99 200	103 900	–	–

Objekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart år-mån.	Färdigstäl- lande år-mån.
	82-02-01	83-02-01	Faktisk t. o. m. 83-06-30	Beräknad för			
				1983/84	1984/85		
<i>C. Centralt beslutade ombyggnads- och underhållsåtgärder</i>							
<i>a. Företag påbörjade före 1983-07-01</i>	41 250	40 250	21 200	18 350	—	—	—
<i>b. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1983/84</i>	45 800	61 550	—	56 950	4 600	—	—
<i>c. Företag avsedda att påbörjas 1984/85</i>							
Delprogram 2.1							
1. Diverse objekt	—	5 800	—	—	5 200	—	—
Delprogram 2.6							
2. Modernisering av tunga kustartilleribatterier	—	10 000	—	—	10 000	—	—
3. Diverse objekt	—	5 200	—	—	5 200	—	—
Delprogram 2.99							
4. BÖS. Ombyggnad av en kasern	—	4 100	—	—	4 100	84-09	85-06
5. Diverse projekt	—	2 700	—	—	1 000	—	—
6. Underhåll av byggnader samt tekniska försörjningsanordningar	—	27 700	—	—	19 100	—	—
Summa c	—	55 500	—	—	44 600	—	—
Summa C (a-c)	87 050	157 300	21 200	75 300	49 200	—	—
Summa A-C	393 030	541 010	196 210	175 900	154 600	—	—
Utrednings- och projekteringskostnader	—	—	—	+ 7 600	+ 8 500	—	—
Inkomster från bostäder och försäljning av mark och byggnader	—	—	—	- 4 650	- 5 500	—	—
Reducering på grund av överplanering	—	—	—	-25 850	-21 600	—	—
Beräknat medelsbehov	—	—	—	153 000	136 000	—	—

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Marinförband: Anskaffning av anläggningar* för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 136 000 000 kr.

C 4. Marinförband: Forskning och utveckling

1982/83 Utgift	87 087 888
1983/84 Anslag	82 000 000
1984/85 Förslag	110 000 000

Verksamheten under anslaget omfattar utveckling av materiel för marinen. Verksamheten inriktas genom tilldelning av beställningsbemyndiganden medan anskaffningstidpunkt och anskaffningstakt bestäms av medeltilldelningen.

Bemyndigandeskulden under anslaget var den 30 juni 1983 186 159 298 kr. För budgetåret 1983/84 har riksdagen lämnat ett beställningsbemyndigande om 225,5 milj. kr. och anvisat ett anslag av 82 milj. kr. Den beräknade bemyndigandeskulden den 30 juni 1984 blir därmed (186 159 298 + 225 500 000 - 82 000 000) 329 659 298 kr.

Beställningsbemyndiganden och betalningsmedel (1 000-tal kr.)

Primäruppdrag m. m.	1983/84		1984/85			
	Bem.	Bet.	Chefen för marinen		Föredragen	
	Bem.	Bet.	Bem.	Bet.	Bem.	Bet.
Marinförband: Utvecklingsarbete för delprogrammen 2.1 - 2.99 (se s. 70)	194 600	101 000	202 700	131 500	235 000	143 300
Kostnader	194 600	101 000	202 700	131 500	235 000	143 300
Prisreglering	+ 30 900	-	+ 34 600	-	+ 34 000	-
Justering på grund av överplanering m. m.	-	-19 000	-	-33 300	-	-33 300
Medelsbehov	-	82 000	-	98 200	-	110 000
Bemyndigandebehov	225 500	-	237 300	-	269 000	-

Budgetåret 1982/83

Chefen för marinen anger i sin redovisning av verksamheten under budgetåret 1982/83 att planerat utvecklingsarbete för marinförbanden i stort sett har kunnat genomföras.

Budgetåret 1983/84

Bemyndigandeplan har fastställts i regleringsbrevet för budgetåret 1983/84 och ändrats genom beslut den 1 december 1983. Planen innebär bl. a. att systemutvecklingen för fartyg och projekteringen av övervattensfartyg och ubåtar fortsätter.

Budgetåret 1984/85

Chefen för marinen

Anslaget bör föras upp med 98,2 milj. kr. och ett beställningsbemyndigande om 237,3 milj. kr. inhämtas. Chefen för marinen begär ytterligare 20 milj. kr. under anslaget som ramjustering.

Under budgetåret 1984/85 inriktas verksamheten främst på fortsatt systemutveckling och projektering av övervattensfartyg och ubåtar samt på allmän utveckling och projektering av vapenmateriel.

Av begärda bemyndiganden avser 34,6 milj. kr. prisreglering.

Överbefälhavarens yttrande

I sitt yttrande över myndigheternas anslagsframställningar tillstyrker överbefälhavaren marinchefens anslagsframställning.

Föredragandens överväganden

Min beräkning av det totala bemyndigande- och medelsbehovet framgår av sammanställningen över beställningsbemyndiganden och betalningsmedel. Jag har därvid tagit hänsyn till växelkursförändringarna och till den inriktning som jag har förordat i avsnittet om det militära försvarets fortsatta utveckling (s. 15f.).

Med utnyttjande av de belopp som har tagits upp i sammanställningen blir bemyndigandeskulden den 30 juni 1985 (329 659 298 + 269 000 000 – 110 000 000) 488 659 298 kr. Detta belopp bör emellertid justeras med hänsyn till den beräknade fördelningen av prisregleringsmedel för budgetåren 1983/84 och 1984/85. Den beräknade bemyndigandeskulden den 30 juni 1985 blir därmed ca 480 milj. kr.

Liksom tidigare bör det få ankomma på regeringen att ta ställning till vilket utvecklingsarbete som bör beställas inom ramen för det bemyndigande som riksdagen kan komma att lämna.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att medge att utvecklingsarbete för marinförband får beställas inom en kostnadsram av 269 000 000 kr.,
 2. till *Marinförband: Forskning och utveckling* för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 110 000 000 kr.
-

D. Flygvapenförband

Chefen för flygvapnet är programmyndighet för huvudprogrammet Flygvapenförband som omfattar följande delprogram.

- 3.1 För flera delprogram gemensamma lednings- och strilförband
- 3.2 Jaktförband
- 3.3 JAS-förband
- 3.4 Attackförband
- 3.5 Spaningsförband
- 3.6 Flygtransportförband
- 3.7 Basförband
- 3.99 Gemensamma produktionsresurser

Flygvapnets fredsorganisation består i stort av följande stabsmyndigheter, förband och skolor.

Chefen för flygvapnet
 Chefen för första flygeskadern
 Fyra luftförsvarssektorförband
 Fem utbildningsförband
 Tre skolförband
 Två skolor

Lokaliseringen av flygvapnets myndigheter framgår av följande karta (intagen på s. 86). Verksamheten leds centralt från chefen för flygvapnet och i vissa fall av chefen för första flygeskadern.

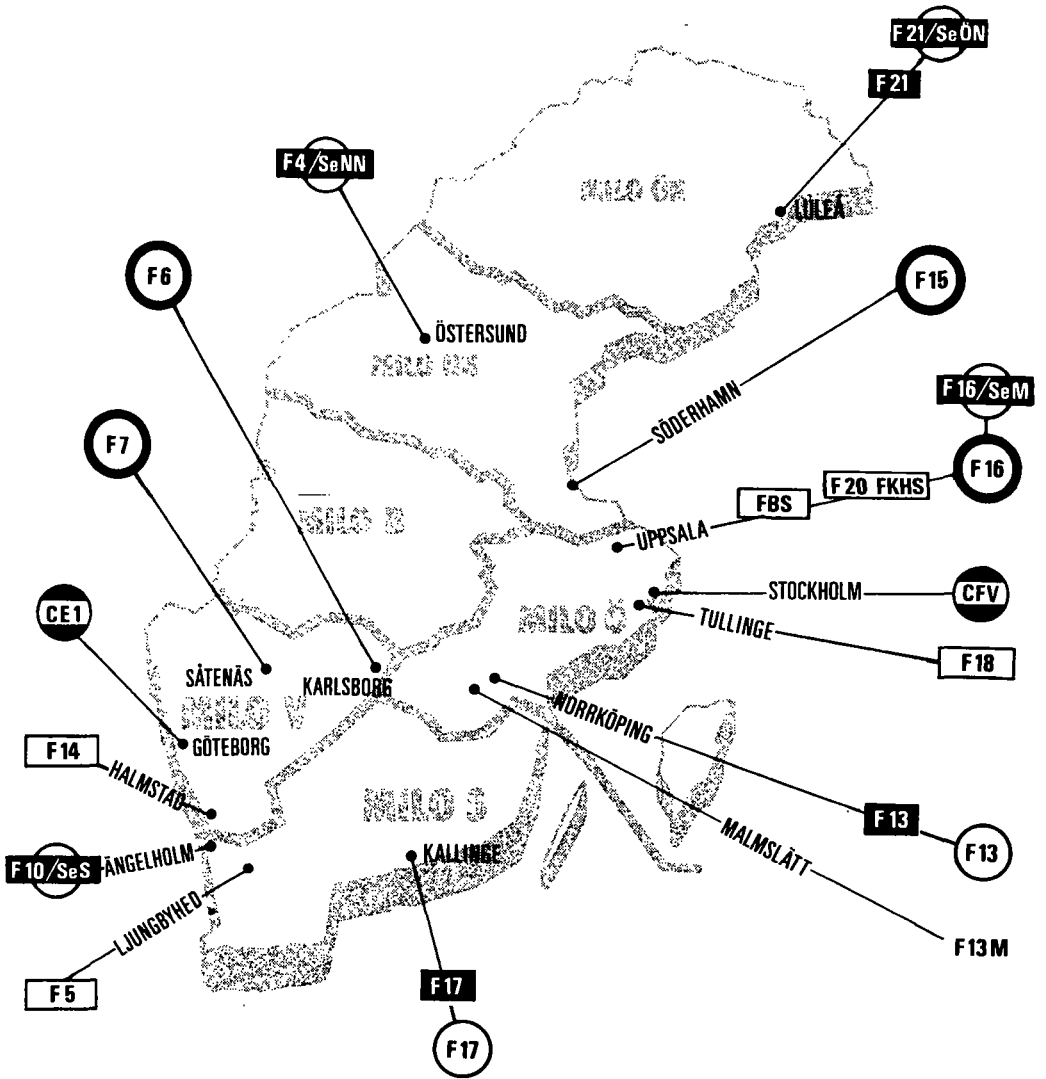
Verksamheten under huvudprogrammet Flygvapenförband budgeteras på ett antal primärupdrag inom huvudproduktionsområdena Ledning och förbandsverksamhet, Materielanskaffning, Anskaffning av anläggningar samt Forskning och utveckling. Verksamheten finansieras från följande anslag.

- D1. Flygvapenförband: Ledning och förbandsverksamhet
- D2. Flygvapenförband: Materielanskaffning
- D3. Flygvapenförband: Anskaffning av anläggningar
- D4. Flygvapenförband: Forskning och utveckling

D1. Flygvapenförband: Ledning och förbandsverksamhet

1982/83 Utgift	2 691 635 387
1983/84 Anslag	2 544 000 000
1984/85 Förslag	2 775 900 000

Under anslaget bedrivs allmän ledning och förbandsverksamhet, operativ och krigsorganisatorisk verksamhet, utbildning till och av fast anställd

○ = jakt

○ = attack

■ = spanning

□ = utbildningsförband m.m.

⋯ = militärområdesgräns

◐ = stabsmyndighet

◑ = sektorflottilj

personal m. fl. samt grundutbildning och repetitionsutbildning av värnpliktiga inom flygvapnet.

Verksamhetens omfattning

Verksamhet	1982/83		1983/84		1984/85
	Planerat	Utfall	Planerat	Utfall	Chefen för flygvapnet
Antal flygtimmar	86 250	80 169	80 690		81 400
Antal utexaminerade officerare exkl. reservofficerare	160	160	195		168
Grundutbildning av värnpliktiga					
Antal man	4 161	4 786	4 458		4 600
Antal tjänstgöringsdagar (1 000-tal dagar)	1 319	1 437	1 414		1 417
Repetitionsutbildning					
Antal man	6 535	5 154	8 725		7 100
Antal tjänstgöringsdagar (1 000-tal dagar)	49,6	48	69,4		64,7

Kostnader och medelsbehov (1 000-tal kr.)

Primäruppdrag m. m.	1982/83		1983/84		1984/85
	Planerat	Utfall	Planerat	Utfall	Chefen för flygvapnet Föredragen
Flygvapenförband: För flera delprogram gemensamma lednings- och strilförband	287 448	304 285	310 710	330 437	326 968
Jaktförband	381 484	400 244	411 788	488 265	487 230
Attackförband	252 709	248 608	276 204	288 051	287 608
Spaningsförband	115 670	132 362	133 008	146 271	145 975
Flygtransportförband	81 129	83 642	89 487	96 497	96 349
Basförband	564 229	598 026	624 464	687 660	681 024
Gemensamma produktionsresurser	660 331	777 802	718 339	776 819 ¹	770 746 ¹
Kostnader	2 343 000	2 544 969	2 564 000	2 814 000	2 795 900
<i>Tillkommer/avgår:</i>					
Intäkter	- 10 000	- 117 514	- 20 000	- 20 000	- 20 000
Skillnad mellan budgeterade kostnader och behov av betalningsmedel	-	+ 264 180	-	-	-
Överplanering, reserver m. m.		-	-	-	-
Medgiven prisreglering	+ 350 000	-	-	-	-
Medelsbehov	2 683 000	2 691 635	2 544 000	2 794 000	2 775 900

¹ Inkl. trafikflygarhögskolan 18 400 000 kr.

Personal

Personalkategori	Antal anställda omräknat till personår				
	1982/83		1983/84		1984/85
	Planerat	Utfall	Planerat	Chefen för flygvapnet	Föredraganden
Militär personal ¹	2 430	2 254	4 367	4 300	4 300
Civilmilitär personal ²	2 070	2 038	—	—	—
Civil personal	4 215	4 109 ³	3 983 ⁴	3 923 ⁴	3 923 ⁴
	8 715	8 401	8 350	8 223⁵	8 223⁵

¹ Inkl. yrkesofficersaspiranter.

² Hänförs fr. o. m. den 1 juni 1983 till militär personal.

³ Exkl. 80 lönebidragsanställda och 22 beredskapsarbetare (personår).

⁴ Exkl. lönebidragsanställda och beredskapsarbetare.

⁵ Exkl. trafikflygarhögskolan

Budgetåret 1982/83

Chefen för flygvapnet anger i sin redovisning av verksamheten under budgetåret 1982/83 bl. a. att likviditetsläget under senare delen av budgetåret krävde åtgärder för att begränsa behovet av betalningsmedel. Bl. a. minskades övningsverksamheten. En ny krigsorganisation har införts för huvuddelen av stridslednings- och luftbevakningsförbanden. Avvecklingen av äldre radarförband har fortsatt samtidigt som ny radarmateriel tillförts. Projekteringen av ett nytt låghöjdsradarsystem har fortsatt liksom anpassningen av äldre luftförsvarscentraler till bl. a. flygplan JA 37. Projektering av framtida stridslednings- och luftbevaknings(stril)centraler (Stril C 90) har påbörjats.

Den fortsatta omskolningen till flygplan JA 37 har genomförts planenligt. Vid Norrbottens flygflottilj (F 21/Se ÖN) har organiserats en division utrustad med flygplan JA 37. Vid förutvarande Västmanlands flygflottilj (F 1) har två divisioner med flygplan J 35 dragits in. Vid F 21/Se ÖN har en lätt attackdivision avvecklats samtidigt som en lätt attackenhet har organiserats vid divisionen för grundläggande taktisk utbildning vid Upplands flygflottilj (F 16/Se M).

Försök med s. k. kompletteringsflygning med flygplan SK 60 har påbörjats. Utbildning och omskolning av personal för de nya flygplanen av typ Tp 84 har påbörjats. Flygplan Tp 79 har börjat avvecklas. Personalen har utbildats på ett nytt klargöringssystem.

Andra anpassningar av fredsorganisationen, bl. a. inom underhållsverksamheten och bevaknings- och förplägnadstjänsten, samt samordning av verksamheten med andra myndigheter har fortsatt.

F 1: s flottiljadministration, transportdivisionen samt den lätta målflygorganisationen vid Bråvalla flygflottiljs detachement på Malmslätt (F 13 M) har avvecklats. Flygvapnets väderskola (VädS) har omlokaliseras till krigsflygskolan (F 5) i Ljungbyhed.

Budgetåret 1983/84

I förhållande till prop. 1982/83: 100 (bil. 6, FöU 9, rskr 271) och regleringsbrevet för budgetåret 1983/84 krävs kraftiga begränsningar av verksamheten på grund av den bristande likviditeten. Kostnaderna för den verksamhet som anges i regleringsbrevet måste sålunda reduceras med 100 milj. kr. Den anpassning som har vidtagits innebär att verksamheten förändras till sitt innehåll och sin omfattning samtidigt som en gradvis ökad kvalitetsförsämring måste godtas i förmågan att lösa ålagda uppgifter. Härvid bör särskilt noteras att flygtidsuttaget begränsas till ett absolut minimum per flygförare.

Projekteringen av ett nytt låghöjdsradarsystem samt vissa nya strilcentraler fortsätter. Projekteringen av framtida strilcentraler (Stril C 90) fortsätter på lägsta möjliga nivå. Planering inför ett överförande av civilförsvarets alarmeringsfunktion till flygvapnet påbörjas.

Den påbörjade omskolningen till system JA 37 fortsätter liksom utvecklingen av ledningssystemet ATLE. Målsättning och uppgifter för spaningsflyggrupperna ses över. Utbildningen och omskolningen för flygplan Tp 84 fortsätter. Flygvapnets transportflygorganisation omorganiseras och centraliseras till Skaraborgs flygflottilj (F 7).

Basorganisationen förändras successivt. Anpassningen av bassystemet och omskolningen av personalen till flygbassystem 90 och flygplan 37 fortgår.

Försöken med decentraliserad produktionsledning – DEPROL – fortsätter och omfattar förutom Jämtlands flygflottilj (F 4) Hälsinge flygflottilj (F 15) till följd av att militärområdesgränsen ändrats. En trafikflygarhögskola (TFHS) organiseras vid F 5 för utbildning av piloter för den civila luftfarten m. m. Flygvapnets flygbefälsskola (FBS) omlokaliseras till Uppsala. Flygvapnets kadett- och aspirantskola för marklinjen (KAS/M) avvecklas under budgetåret.

Budgetåret 1984/85

Chefen för flygvapnet

Chefen för flygvapnet anför följande huvudmotiveringar för den föreslagna verksamheten under budgetåret 1984/85.

Likviditetssläget kräver alltså betydande begränsningar av verksamheten.

Äldre radarstationer och viss sambandsmateriel avvecklas och ersätts med modernare utrustning. Proven med ledningssystemet SEFIR-P fortsätter.

Anpassningen av bassystemet fortgår liksom omskolningen till flygplan 37. Del av flygutbildningen genomförs med flygplan SK 60. Utvecklingen av det datorstödda ledningssystemet ATLE fortsätter. Utbildningen och omskolningen för flygplan Tp 84 genomförs. Basorganisationen förändras successivt. Införande av flygbassystem 90 fortsätter i avsevärt lägre takt

än tidigare planerat. Tolkskoleavdelningen ur arméns stabs- och sambandsskola (TolkS) överförs till flygvapnet och lokaliseras till Uppsala.

Förändringarna i förhållande till budgetåret 1983/84 detaljmotiverar chefen för flygvapnet på följande sätt.

A. Pris- och löneomräkning

Pris- och löneomräkningen innebär att kostnaderna ökar med 231,4 milj. kr.

B. Förändringar enligt regeringens beslut

Organisationsändringar (främst förbandsindragningar) minskar personalkostnaderna med 12,9 milj. kr.

C. Uppgiftsförändringar

1. Kostnaderna för materielunderhåll ökar med 27,5 milj. kr. eftersom underhållet bl. a. anpassas till att 12 jaktdivisioner fortfarande är verksamma.

2. Flygvapnets del av kostnaderna för luftfartsverkets områdekontroller (ATCAS) ökar med 12,9 milj. kr. på grund av att anläggningarna nu är i full drift.

3. Drivmedelskostnaderna ökar med 24,3 milj. kr. därför att antalet divisioner utrustade med flygplan JA 37 ökar med en och att 12 jaktdivisioner fortfarande är verksamma.

4. Ombeväpning till flygplan JA 37 ökar ammunitionskostnaderna med 1 milj. kr.

5. På grund av ett minskat antal tjänstgöringsdagar för repetitionsutbildning minskar värnpliktskostnaderna med 1 milj. kr.

6. Extra övningskostnader med 14 milj. kr. uppstår på grund av utprovning av en ny basorganisation.

7. Anskaffning och utveckling av ett lokalt personaladministrativt informationssystem kostar 5 milj. kr.

8. Kostnaderna för investeringar i och drift av en trafikflygarhögskola utgör 18,4 milj. kr. utanför den ram för anslaget som överbefälhavaren har angett.

9. En anpassning till det faktiska utfallet för budgetåret 1982/83 minskar kostnaderna med 600 000 kr.

10. Likviditetsläget inom flygvapnet kräver begränsning av verksamheten med 70 milj. kr. i förhållande till tidigare budgetårs normalverksamhet.

Överbefälhavarens yttrande

I sitt yttrande över chefens för flygvapnet anslagsframställning förutsätter överbefälhavaren i likhet med chefen för flygvapnet att försvarsmakten tillförs medel i särskild ordning för kostnaderna för inrättande av trafikflygarhögskolan.

Överbefälhavaren anför vidare bl. a. att chefen för flygvapnet i sina löneberäkningar har valt ett löneläge som ligger 1,5% för högt och att 15 milj. kr. bör föras över till anslaget D2. Flygvapenförband: Materielanskaffning. Vidare bör anslaget minska med 350 000 kr. resp. 3 milj. kr. som förs över till anslaget F9. Försvarets rationaliseringsinstitut och B1. Arméförband: Ledning och förbandsverksamhet för rationaliseringsstöd resp. finansiering av transporter till försvarsmaktsövningar.

I övrigt lämnar överbefälhavaren flygvapenchefens anslagsframställning utan erinran.

Föredragandens överväganden

Beträffande inriktningen av verksamheten under programplaneprodukten får jag hänvisa till vad jag har anført i avsnittet om det militära försvarets fortsatta utveckling (s. 15f.).

Jag kan i huvudsak godta chefens för flygvapnet förslag till uppgifter under budgetåret 1984/85 liksom hans beräkning av kostnaderna under primäruppdragen. Jag har dock räknat med en något mindre lönekostnadsökning än chefen för flygvapnet. Vid min beräkning av kostnaderna har jag vidare tagit hänsyn till överbefälhavarens förslag beträffande överföring av medel till anslaget B1. Arméförband: Ledning och förbandsverksamhet för transporter i samband med försvarsmaktsövningar samt till anslaget F9. Försvarets rationaliseringsinstitut för rationaliseringsstöd. Jag har dessutom med hänvisning till vad jag tidigare anført om regeringens beslut att inrätta en trafikflygarhögskola för civil pilotutbildning beräknat medel för detta ändamål under anslaget.

Min beräkning av det totala medelsbehovet framgår av sammanställningen över kostnader och medelsbehov.

Med hänvisning till vad jag har anført och till sammanställningen hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Flygvapenförband: Ledning och förbandsverksamhet* för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 2 775 900 000 kr.

D2. Flygvapenförband: Materielanskaffning

1982/83 Utgift	2 380 069 636 ¹
1983/84 Anslag	2 040 500 000
1984/85 Förslag	2 521 528 000

¹ Varav 240 milj. kr i prisregleringsmedel.

Verksamheten under anslaget omfattar materielunderhåll – utom sådant underhåll som är en direkt följd av materielens förrådshållning eller utbild-

ning och övning vid förbanden – samt anskaffning av materiel för krigsorganisationen och av viss materiel för fredsbruk. Verksamheten inriktas genom tilldelning av beställningsbemyndiganden medan anskaffningstidpunkt och anskaffningstakt bestäms av medelstillelningen.

Bemyndigandeskulden under anslaget var den 30 juni 1983 13 514 530 364 kr. För budgetåret 1983/84 har riksdagen lämnat ett beställningsbemyndigande om 2 643,3 milj. kr. och anvisat ett anslag om 2 040,5 milj. kr. Den beräknade bemyndigandeskulden den 30 juni 1984 blir därmed (13 514 530 364 + 2 643 300 000 – 2 040 500 000) 14 117 330 364 kr.

Beställningsbemyndiganden och betalningsmedel (1 000-tal kr.)

Primäruppdrag m. m.	1983/84		1984/85			
	Bem.	Bet.	Chefen för flygvapnet		Föredragen	
	Bem.	Bet.	Bem.	Bet.	Bem.	Bet.
Flygvapenförband: Centralt vidtaget materielunderhåll m. m. för delprogrammen 3.1–3.99 (se s. 85)	107 400	102 200	88 800	87 700	88 800	87 700
Flygvapenförband: Centralt vidtagen materielanskaffning m. m. (inkl. sjukvårdsmateriel) för delprogrammen 3.1 – 3.99 (se s. 85)	1 410 300	2 602 800	723 900	2 082 800	723 900	2 457 328
Kostnader	1 517 700	2 705 000	812 700	2 170 500	812 700	2 545 028
Prisreglering	+1 151 600	–	+1 693 400	–	+731 200	–
Reducering på grund av – överplanering m. m.	–	–638 500	–	–20 500	–	–20 500
– inkomster	– 26 000	– 26 000	– 3 000	– 3 000	– 3 000	– 3 000
Medelsbehov	–	2 040 500	–	2 147 000	–	2 521 528
Bemyndigandebehov	2 643 300	–	2 503 100	–	1 540 900	–

Budgetåret 1982/83

Chefen för flygvapnet anger i sin redovisning av verksamheten under budgetåret 1982/83 att materielanskaffningen för flygvapenförbanden har präglats av stora omplaneringar och att flera objekt har reducerats, uppskjutits eller helt utgått ur planeringen i förhållande till vad som angavs i regleringsbrevet. Exempel på större objekt som har behandlats på detta sätt är jaktrobotar samt tung attackbeväpning och viss underhållsutrustning till Viggensystemet. Vidare har reduceringar skett inom Drakenssystemet.

Utbyggnaden av spaningsradarsystemet PS 870 och installationen av systemet PS 860 har fortsatt liksom utbyggnaden av flygbassystem 90.

Långtidskontrakt på underhåll av motorn i flygplan 37 Viggen har tecknats med förenade fabriksverken.

Under budgetåret har beställts vissa förbättringar på flygplan JA 37, igenkänningsutrustning till flygplan 35 Draken samt åtgärder för att ge helikopter 4 A ökad användningstid. Vidare har beställts sjömålsrobotsystem 15 F och en första delserie om 30 flygplan JAS.

Budgetåret 1983/84

Bemyndigandeplan har fastställts i regleringsbrevet för budgetåret 1983/84 och ändrats genom beslut den 1 december 1983. Planen innefattar fortsatt utbyggnad av spaningsradarsystemet PS 870 och kompletteringar till systemet PS 860. I övrigt beställs i huvudsak endast absolut nödvändig årlig verksamhet, t. ex. typservice, typförbättringar, provning o. d.

Budgetåret 1984/85

Chefen för flygvapnet

Anslaget bör föras upp med 2 147 milj. kr. och ett beställningsbemyndigande om 2 503,1 milj. kr. inhämtas. Chefen för flygvapnet begär som ramjustering ytterligare 500 milj. kr. för huvudprogrammet utan fördelning på anslag.

Beställningsbemyndigandena för delprogrammet Gemensamma lednings- och strilförband avser viss fortsatt anskaffning av utrustning för radaranläggningarna PS 870.

Inom delprogrammet Jaktförband avser huvuddelen av beställningsbemyndigandena nödvändig typservice m. m.

Beställningsbemyndigandena för delprogrammet Attackförband avser kompletterande beställningar till samt underhåll av flygplan AJ 37.

Inom delprogrammet Spaningsförband avser beställningsbemyndigandena främst komplettering av den datorstödda tolkutrustningen.

Inom delprogrammet Basförband planeras en reducerad anskaffning av fordon och sambandsutrustning samt materiel för den nya basorganisationen.

Fördelningen på funktioner (motsvarande) av de beställningsbemyndiganden som begärs för budgetåret 1984/85 samt vilka viktigare objekt som avses beställas framgår av följande sammanställning (prisläge februari 1983; 1 000-tal kr.).

<i>Primäruppdrag</i> Funktioner/objekt (motsvarande)	Bemyndigande
<i>Centralt vidtaget materielunderhåll m. m.</i>	
Jakt	2 200
Attack	700
Transportflyg m. m.	—
Bas	1 400
Övrigt	84 500
<i>Centralt vidtagen materielanskaffning m. m.</i> <i>(inkl. sjukvårdsmateriel)</i>	
Ledning samt stridsledning och luftbevakning	199 000
Jakt	210 400
JAS	—
Attack	38 900
Spaning	2 700
Transportflyg m. m.	5 400
Bas	124 600
Sjukvårdsmateriel	2 900
Övrigt	140 000

Därutöver har bemyndiganden om 1 693,4 milj. kr. begärts för prisreglering.

Överbefälhavarens yttrande

I sitt yttrande över myndigheternas anslagsframställningar föreslår överbefälhavaren att förevarande anslag skall minskas med 1 150 000 kr. som ramanpassning och föras upp med 2 160 850 000 kr. Av detta belopp har 13 850 000 kr. förts över från anslaget D 1. Flygvapenförband: Ledning och förbandsverksamhet.

I sin slutliga programplan för det militära försvaret för perioden 1984/85–1988/89 begär överbefälhavaren för budgetåret 1984/85 ytterligare 610 milj. kr. under anslaget för att kunna förverkliga sakinnehållet i 1983 års riksdagsbeslut (prop. 1982/83: 100 bil. 6, FöU 9, rskr 271).

Föredragandens överväganden

Min beräkning av det totala bemyndigande- och medelsbehovet framgår av sammanställningen över beställningsbemyndiganden och betalningsmedel. Jag har därvid tagit hänsyn till växelkursförändringarna och till den inriktning som jag har förordat i avsnittet om det militära försvarets fortsatta utveckling (s. 15 f.). Jag har också beaktat behovet av bemyndiganden och medel för anskaffning av jaktrobotar, komplettering av materiel till radarstationer samt utbyggnad av försvarets telenät.

Med utnyttjande av de belopp som har tagits upp i sammanställningen blir bemyndigandeskulden den 30 juni 1985 (14 117 330 364 + 1 540 900 000–2 521 528 000) 13 136 702 364 kr. Detta belopp bör emellertid justeras med hänsyn till den beräknade fördelningen av prisregleringsmedel för budgetåren 1983/84 och 1984/85. Den beräknade bemyndigandeskulden den 30 juni 1985 blir därmed ca 12 690 milj. kr.

Liksom tidigare bör det få ankomma på regeringen att ta ställning till vilka anskaffningar m. m. som bör ske inom ramen för det beställningsbemyndigande som riksdagen kan komma att lämna.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att medge att beställningar av materiel m. m. för flygvapenförband får läggas ut inom en kostnadsram av 1 540 900 000 kr.,
2. till *Flygvapenförband: Materielanskaffning* för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 2 521 528 000 kr.

D3. Flygvapenförband: Anskaffning av anläggningar

1982/83 Utgift	259 293 544
1983/84 Anslag	261 000 000
1984/85 Förslag	220 000 000

Verksamheten under anslaget omfattar nybyggnad m. m. av och centralt beslutade ombyggnads- och underhållsätgärder i lokaler m. m., befästningar, flygfält och ammunitionsförråd för flygvapnet samt markförvärv för dessa ändamål och för övnings- och skjutfält. Verksamheten omfattar vidare kompletteringsarbeten m. m. på eller i anslutning till befintliga flygbaser, anläggningar för el- och teleutrustning vid baserna samt inlösen av flygbullerstörda fastigheter.

Kostnader och medelsbehov (1 000-tal kr.)

Primäruppdrag m. m.	1983/84	1984/85	
		Chefen för flygvapnet	Föredraganden
Flygvapenförband: Markanskaffning för delprogrammen			
För flera delprogram gemensamma lednings- och strilförband	500	—	—
Basförband	800	—	—
Gemensamma produktionsresurser	1 000	1 000	1 000
Nybyggnad m. m. för delprogrammen			
För flera delprogram gemensamma lednings- och strilförband	33 500	23 800	43 800
Basförband	31 600	30 500	30 500
Gemensamma produktionsresurser	87 160	91 000	91 000
Centralt beslutade ombyggnads- och underhållsätgärder för delprogrammen			

Primäruppdrag m. m.	1983/84	1984/85	
		Chefen för flygvapnet	Före- draganden
För flera delprogram gemensamma lednings- och strilförband	7 475	4 600	4 600
Basförband	11 200	18 000	18 000
Gemensamma produktionsresurser	48 325	45 100	38 700
Summa	221 560	214 000	227 600
Utrednings- och projekteringskostnader	+19 600	+12 000	+12 000
Inkomster	- 3 000	- 3 500	- 3 500
Reducering på grund av överplanering	-30 160	-22 500	-16 100
Beräknat medelsbehov	208 000	200 000	220 000

Budgetåret 1982/83

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sin redovisning för budgetåret 1982/83 att behovet av mark har ökat. Uppkomna behov har i huvudsak kunnat tillgodoses. Avvecklingen av mark och byggnader som inte längre behövs har fortsatt i ökad omfattning.

Av befästningsobjekten har utbyggnaden av en luftförsvarscentral och nya radarstationer fortsatt planenligt. I fråga om anskaffning av kaserner m. m. har produktionen kunnat genomföras på ett i huvudsak tillfredsställande sätt. Under budgetåret har en väderstation för övningsändamål vid krigsflygskolan (F 5) i Ljungbyhed, en hangar vid Hälsinge flygflottilj (F 15) i Söderhamn och en simulatorbyggnad vid Norrbottens flygflottilj (F 21) i Luleå blivit färdiga. Nybyggnad av en hangar vid Jämtlands flygflottilj (F 4) i Östersund, en servicehangar vid Bråvalla flygflottilj (F 13) i Norrköping, en skolbyggnad vid flygvapnets Halmstadsskolor (F 14) i Halmstad, ett kontrolltorn och en hangar vid Upplands flygflottilj (F 16) i Uppsala, en matinrättning vid robotavdelningens försöksplats Norrland (RFN) i Vidsel och ett flygvapenmuseum på Malmslätt i Linköping har påbörjats. Kanslihuset vid F 4 och skolbyggnaden vid F 16 har byggts om. Smärre ombyggnadsåtgärder har skett för räddningsstationer vid F 4, F 5, Västgöta flygflottilj (F 6) i Karlsborg, Skaraborgs flygflottilj (F 7) i Sätenäs och Blekinge flygflottilj (F 17) i Ronneby samt för brandskyddet i hangarerna vid F 4, F 6, F 7, F 13, F 16 och F 21.

Budgetåret 1983/84

Behovet av att anskaffa mark beräknas öka liksom avvecklingen av byggnader och markområden som inte behövs.

Den planerade produktionen av befästningar och flygfält omfattar fortsatt anskaffning av radarstationer, utbyggnad av basanordningar på flyg-

baser, anpassning och utbyggnad av baser för flygbassystem 90 samt el- och teleanläggningar. På grund av likviditetssituationen inom flygvapnet minskas dock verksamheten avsevärt i förhållande till tidigare planer. Detta innebär bl. a. att utbyggnaden av flygbassystem 90 och av grupperingsplatser för radarstationer försenas. Utbyggnaden av el- och teleanläggningar vid flygbaserna kan endast genomföras till hälften. Av kasernprojekt beräknas en hangar vid vardera F 4 och F 16, en servicehangar vid F 13, en skolbyggnad vid F 14 och en matinrättning vid RFN bli färdiga. Av större projekt som beräknas kunna påbörjas märks nybyggnad av en simulatorbyggnad vid F 7 och en hangar vid F 21 samt ombyggnad av en kasern vid F 14 och en kasern vid F 16. Det blir dock inte möjligt att som tidigare planerats börja bygga en militärrestaurang vid F 21. Detta projekt liksom ett mindre antal nybyggnads- och underhållsprojekt har fått uppskjutas.

Budgetåret 1984/85

Chefen för flygvapnet

Medelsbehovet för budgetåret 1984/85 beräknas till 200 milj. kr. enligt vad som framgår av sammanställningen över kostnader och medelsbehov (intagen på s. 95).

För nybyggnadsprojekt som har påbörjats eller avses komma att påbörjas före den 1 juli 1984 beräknas medelsåtgången under budgetåret 1984/85 till 40,4 milj. kr. I övrigt avses medel tas i anspråk under budgetåret för att påbörja bl. a. utbyggnad av grupperingsplatser för radaranläggningar till en kostnad av 38,7 milj. kr., åtgärder för att anpassa flygbaserna till flygbassystem 90 till en kostnad av 18 milj. kr., nybyggnad av en skolbyggnad vid F 14 till en kostnad av 15,7 milj. kr., nybyggnad av anläggning för mottagning av fjärrvärme vid sistnämnda förband till en kostnad av 12 milj. kr., nybyggnad av en servicehangar vid F 16 till en kostnad av 19,1 milj. kr. samt nybyggnad av en militärrestaurang vid F 21 till en kostnad av 18,2 milj. kr., allt enligt prisläget den 1 februari 1983. För ombyggnads- och underhållsarbeten, som har påbörjats eller avses komma att påbörjas före den 1 juli 1984, beräknas medelsbehovet under budgetåret 1984/85 till 2,7 milj. kr. För projekt som avses påbörjas under sistnämnda budgetår beräknas bl. a. medelsbehovet för underhåll och ombyggnad av flygfält till 18 milj. kr., för ombyggnad av en kasern vid F 6 till 6,4 milj. kr., för ombyggnad av matinrättningen vid F 15 till 7,3 milj. kr. samt för centralt beslutat underhåll av byggnader, övnings- och skjutfält m. m. till 13,6 milj. kr.

Överbefälhavarens yttrande

I sitt yttrande över myndigheternas anslagsframställningar lämnar överbefälhavaren chefens för flygvapnet anslagsframställning utan erinran.

Föredragandens överväganden

Min beräkning av medelsbehovet framgår av sammanställningen över kostnader och medelsbehov (intagen på s. 95). Jag har därvid beräknat

medel för utbyggnad av skyddade grupperingsplatser för radarstationer i sådan utsträckning att denna utbyggnad i huvudsak kan genomföras i enlighet med vad som tidigare har planerats i samband med 1982 års försvarsbeslut. Jag förordar att medel anvisas enligt följande anskaffningsplan.

Fortifikationsförvaltningen skall redovisa huvudhandlingar för de nya byggnadsprojekt som finns intagna i anskaffningsplanen. Det ankommer på regeringen att, efter prövning av huvudhandlingarna och inom ramen för det anslag som riksdagen anvisar, besluta om de redovisade byggnadsföretagen.

Anskaffningsplan (1 000-tal kr.)

Objekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart år-mån.	Färdigstäl- lande år-mån.
	82-02-01	83-02-01	Faktisk t. o. m. 83-06-30	Beräknad för			
				1983/84	1984/85		
A. Murkanskaffning							
Delprogram 3.1							
1. Mark för strilän- läggningar m. m.	—	500	—	500	—	—	—
Delprogram 3.7							
2. Mark för krigsflyg- fält samt diverse mindre markförvärv	—	800	—	800	—	—	—
Delprogram 3.99							
3. Diverse mindre markförvärv	—	2 000	—	1 000	1 000	—	—
Summa A	—	3 300	—	2 300	1 000	—	—
B. Nybyggnad m. m.							
a. Företag påbörjade före 1983-07-01	252 980	258 480	169 400	80 380	8 700	—	—
b. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1983/84	184 660	106 680	—	71 880	34 800	—	—
c. Företag avsedda att påbörjas 1984/85							
Delprogram 3.1							
1. Grupperingsplatser för radaranläggningar	—	58 700	—	—	29 300	—	—
2. Diverse projekt	—	6 100	—	—	6 100	—	—
Delprogram 3.7							
3. Anpassning för flygbassystem 90	—	38 000	—	—	10 000	—	—
4. Diverse projekt	—	9 900	—	—	8 000	—	—
5. El- och teleanlägg- ningar	—	5 000	—	—	5 000	—	—
Delprogram 3.99							
6. F 14. Nybyggnad av en skolbyggnad	—	15 750	—	—	13 000	84-07	85-08
7. F 14. Utbyggnad för mottagning av fjärr- värme	—	12 000	—	—	6 000	84-10	86-02
8. F 16. Nybyggnad av en servicehangar	—	25 000	—	—	15 400	84-10	85-11

Objekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart år-mån.	Färdigstäl- lande år-mån.
	82-02-01	83-02-01	Faktisk t. o. m. 83-06-30	Beräknad för			
				1983/84	1984/85		
9. F 17. Om- och tillbyggnad av en skolbyggnad	—	4 200	—	—	4 200	84-10	85-06
10. F 17. Om- och tillbyggnad av en hangar	—	4 200	—	—	4 200	84-10	85-06
11. F 21. Nybyggnad av en militärrestaurang	—	18 500	—	—	10 000	84-10	86-04
12. Diverse byggnadsprojekt och tekniska försörjningsanordningar	—	13 600	—	—	10 600	—	—
Summa c	—	210 950	—	—	121 800	—	—
Summa B (a-c)	437 640	576 110	169 400	152 260	165 300	—	—
<i>C. Centralt beslutade ombyggnads- och underhållsåtgärder</i>							
<i>a. Företag påbörjade före 1983-07-01</i>							
	18 810	18 510	13 335	5 175	—	—	—
<i>b. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1983/84</i>							
	73 390	64 825	—	61 825	2 700	—	—
<i>c. Företag avsedda att påbörjas 1984/85</i>							
Delprogram 3.1							
1. Mindre ombyggnader av befästningar m. m.	—	3 900	—	—	3 900	—	—
Delprogram 3.7							
2. Reparation och underhåll av flygfält	—	13 200	—	—	13 200	—	—
3. Smärre ombyggnads- och underhållsåtgärder på flygfält	—	4 800	—	—	4 800	—	—
Delprogram 3.99							
4. F 15. Ombyggnad av matinrättning	—	7 350	—	—	5 400	84-10	85-10
5. Diverse ombyggnads- och underhållsåtgärder m. m.	—	17 700	—	—	17 700	—	—
6. Underhåll av byggnader och övnings- och skjutfält	—	13 600	—	—	13 600	—	—
Summa c	—	60 550	—	—	58 600	—	—
Summa C (a-c)	92 200	143 885	13 335	67 000	61 300	—	—
Summa A-C	532 140	723 285	182 735	221 560	227 600	—	—
Utrednings- och projekteringskostnader	—	—	—	19 600	12 000	—	—
Inkomster från bostäder och försäljning av mark och byggnader	—	—	—	— 3 000	— 3 500	—	—
Reducering på grund av överplanering	—	—	—	— 30 160	— 16 100	—	—
Beräknat medelsbehov	—	—	—	208 000	220 000	—	—

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
att till *Flygvapenförband: Anskaffning av anläggningar* för budget-
året 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 220 000 000 kr.

D4. Flygvapenförband: Forskning och utveckling

1982/83 Utgift	875 998 725 ¹
1983/84 Anslag	1 105 000 000
1984/85 Förslag	1 308 000 000

¹ Varav 176 milj. kr. i prisregleringsmedel.

Verksamheten under anslaget omfattar utveckling av materiel för flygvapnet. Verksamheten inriktas genom tilldelning av beställningsbemyndiganden medan anskaffningstidpunkt och anskaffningstakt bestäms av medelstilldelningen.

Bemyndigandeskulden under anslaget var den 30 juni 1983 9 118 791 275 kr. För budgetåret 1983/84 har riksdagen lämnat ett beställningsbemyndigande om 2 039,5 milj. kr. och anvisat ett anslag av 1 105 milj. kr. Den beräknade bemyndigandeskulden den 30 juni 1984 blir därmed (9 118 791 275 + 2 039 500 000 - 1 105 000 000) 10 053 291 275 kr.

Beställningsbemyndiganden och betalningsmedel (1 000-tal kr.)

Primäruppdrag m. m.	1983/84		1984/85			
			Chefen för flygvapnet		Föredraganden	
	Bem.	Bet.	Bem.	Bet.	Bem.	Bet.
Flygvapenförband: Utvecklingsarbete för delprogrammen 3.1-3.99 (se s. 85)	1 192 000	1 209 900	182 000	1 367 200	182 000	1 377 100
Kostnader	1 192 000	1 209 900	182 000	1 367 200	182 000	1 377 100
Prisreglering	+847 600	-	+999 800	-	+1 002 200	-
Justering på grund av						
- överplanering m. m.	-	-104 800	-	-69 000	-	-69 000
- inkomster	- 100	- 100	- 100	- 100	- 100	- 100
Medelsbehov	-	1 105 000	-	1 298 100	-	1 308 000
Bemyndigandebehov	2 039 500	-	1 181 600	-	1 184 100	-

Budgetåret 1982/83

Chefen för flygvapnet anger i sin redovisning för budgetåret 1982/83 att verksamheten främst har omfattat typarbete för system JAS, styrd glidbomb med länksystem för attacksystemet samt system- och projekteringsarbete inom stridsledningssystemet.

Budgetåret 1983/84

Bemyndigandeplan har fastställts i regleringsbrevet för budgetåret 1983/84 och ändrats genom beslut den 1 december 1983. Planen innebär bl. a. att utvecklingsarbetet för flygplanssystemet JAS samt stridslednings- och luftbevakningsförbanden fortsätter.

Budgetåret 1984/85

Chefen för flygvapnet

Anslaget bör föras upp med 1 298,1 milj. kr. och ett beställningsbemyndigande om 1 181,6 milj. kr. inhämtas. Chefen för flygvapnet begär som ramjustering ytterligare 500 milj. kr. för huvudprogrammet utan fördelning på anslag.

Inom delprogrammet Gemensamma lednings- och strilförband fortsätter projekteringen av stridslednings- och luftbevakningscentralerna (Stril C 90) m. m.

Verksamheten inom delprogrammet JAS-förband avser i huvudsak utveckling av JAS-flygplanet.

Beställningsbemyndigandet för delprogrammet Gemensamma produktionsresurser är främst avsett för drift och underhåll av försöksplatser.

Av begärda bemyndiganden avses 999,8 milj. kr. för prisreglering.

Överbefälhavarens yttrande

I sitt yttrande över myndigheternas anslagsframställningar föreslår överbefälhavaren att förevarande anslag förs upp med 1 298 milj. kr.

I sin slutliga programplan för det militära försvaret för perioden 1984/85–1988/89 begär överbefälhavaren för budgetåret 1984/85 ytterligare 130 milj. kr. under anslaget för att kunna förverkliga sakinnehållet i 1983 års riksdagsbeslut (prop. 1982/83: 100 bil. 6, FöU 9, rskr 271).

Föredragandens överväganden

Min beräkning av det totala bemyndigande- och medelsbehovet framgår av sammanställningen över beställningsbemyndiganden och betalningsmedel. Jag har därvid tagit hänsyn till vissa investeringar vid flygtekniska försöksanstalten samt till växelkursförändringarna och den inriktning som jag har förordat i avsnittet om det militära försvarets fortsatta utveckling (s. 15f.).

Med utnyttjande av de belopp som har tagits upp i sammanställningen blir bemyndigandeskulden den 30 juni 1985 (10053 291 275 + 1 184 100 000–1 308 000 000) 9929 391 275 kr. Detta belopp bör emellertid justeras med hänsyn till den beräknade fördelningen av prisregleringsmedel för budgetåren 1983/84 och 1984/85. Den beräknade bemyndigandeskulden den 30 juni 1985 blir därmed ca 9 700 milj. kr.

Liksom tidigare bör det få ankomma på regeringen att ta ställning till vilket utvecklingsarbete som bör ske inom ramen för det beställningsbemyndigande som riksdagen kan komma att lämna.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att medge att utvecklingsarbete för flygvapenförband får beställas inom en kostnadsram av 1 184 100 000 kr.,
 2. till *Flygvapenförband: Forskning och utveckling* för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 1 308 000 000 kr.
-

E. Operativ ledning m. m.

Överbefälhavaren är programmyndighet för huvudprogrammet Operativ ledning m. m. som omfattar följande delprogram.

- 4.1 Operativ planläggning m. m.
- 4.2 Beredskap m. m.
- 4.3 Krigsorganisation av centrala och högre regionala staber m. m.
- 4.99 Gemensamma produktionsresurser

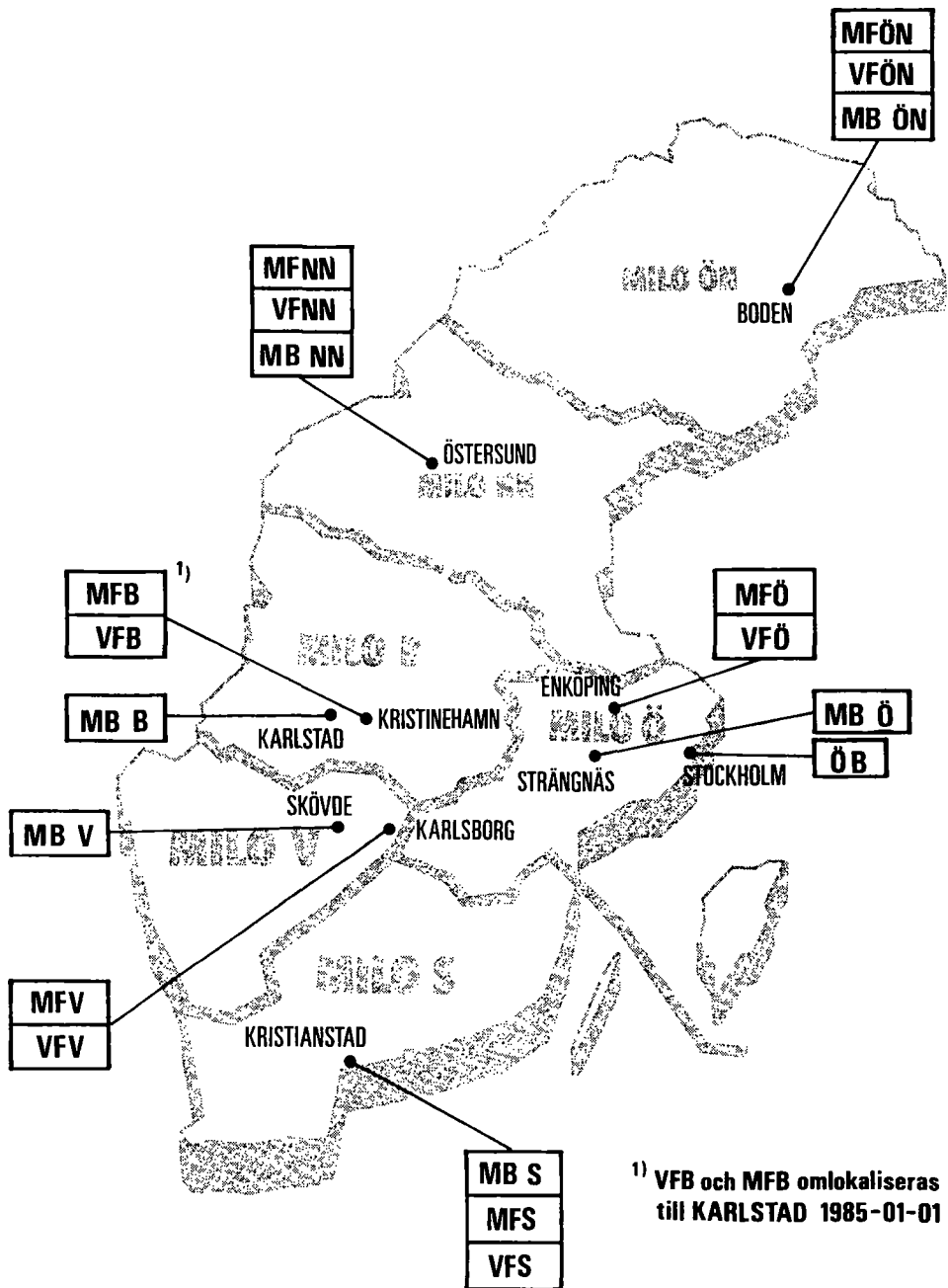
Huvudprogrammet omfattar i fred i stort följande stabsmyndigheter och militärområdesförvaltningar.

Överbefälhavaren
Sex militärbefälhavare
Tolv militärområdesförvaltningar

Lokaliseringen av nämnda stabsmyndigheter m. m. framgår av följande karta (intagen på s. 104).

Verksamheten under huvudprogrammet Operativ ledning m. m. budgeteras på ett antal primäruppdrag inom huvudproduktionsområdena Ledning och förbandsverksamhet, Materielanskaffning samt Anskaffning av anläggningar. Verksamheten finansieras från följande anslag.

- E 1. Operativ ledning m. m.: Ledning och förbandsverksamhet
- E 2. Operativ ledning m. m.: Materielanskaffning
- E 3. Operativ ledning m. m.: Anskaffning av anläggningar

 = militärområdesgräns

E1. Operativ ledning m. m.: Ledning och förbandsverksamhet

1982/83 Utgift	629 032 761
1983/84 Anslag	548 460 000
1984/85 Förslag	588 600 000

Under anslaget bedrivs dels allmän ledning och förbandsverksamhet, dels operativ och krigsorganisatorisk verksamhet.

Kostnader och medelsbehov (1 000-tal kr.)

Primäruppdrag m. m.	1982/83		1983/84		1984/85
	Planerat	Utfall	Planerat	Överbefälhavaren	Föredraganden
Operativ ledning m. m.:					
Operativ planläggning m. m.	54 602	58 524	66 775	73 991	71 100
Beredskap m. m.: Särskild verksamhet	25 906	29 175	28 197	30 382	30 380
Beredskap m. m.: Insatsberedskap	79 855	117 439	88 256	92 243	91 720
Beredskap m. m.: Beredskapsåtgärder vid SJ m. m.	10 700	12 310	11 770	9 770	12 420
Krigsorganisation av centrala och högre regionala staber m. m.	123 858	138 380	106 749	107 927	106 680
Gemensamma produktionsresurser: Överbefälhavarens och militärbefälhavarnas fredsorganisation m. m. ¹	226 818	248 898	262 908	293 774	285 220
Gemensamma produktionsresurser: Borttagande av pansarhinder o. d.	4 509	4 802	4 960	—	—
Gemensamma produktionsresurser: Genomförande av Struktur-90	—	—	—	17 000	16 000
Kostnader	526 248	609 528	569 615	625 087	613 520
<i>Tillkommer/avgår:</i>					
Intäkter	— 10 645	— 52 110	— 10 255	— 12 088	— 12 088
Gemensamma kostnader (netto)	—	+ 71 615	—	—	—
Överplanering, reserver m. m.	— 10 703	—	— 10 900	— 22 000	— 12 832
Medgiven prisreglering	+ 112 800	—	—	—	—
Medelsbehov	617 700	629 033	548 460	590 999	588 600

¹ Under primäruppdraget har beräknats kostnader för bidrag till soldathemsverksamhet, tidningen Värnpliktsnytt och för värnpliktiga arbetsgruppens verksamhet.

Personal

Personalkategori	Antal anställda omräknat till personår				
	1982/83		1983/84		
	Planerat	Utfall	Planerat	Överbefälhavaren	Föredraganden
Militär personal	650	591	713	716	717
Civilmilitär personal ¹	60	61	—	—	—
Civil personal	1 350	1 345 ²	1 266 ³	1 221 ³	1 261 ³
	2 060	1 997⁴	1 979^{4,5}	1 937⁴	1 978^{4,6}

¹ Hänförs fr. o. m. den 1 juni 1983 till militär personal.

² Exkl. 19 lönebidragsanställda och 3 beredskapsarbetare (personår).

³ Exkl. lönebidragsanställda och beredskapsarbetare.

⁴ Inkl. beredskapspersonal.

⁵ Inkl. personal som har överförs från fortifikationsförvaltningen.

⁶ Inkl. personal (41 personår) som har överförs från anslaget B 1. Arméförband: Ledning och förbandsverksamhet.

Budgetåret 1982/83

Överbefälhavaren anger i sin redovisning för verksamheten under budgetåret 1982/83 att den slutligt planerade verksamheten med vissa inskränkningar har kunnat genomföras inom ramen för disponibla resurser.

Mot bakgrund av förändringar i det militärpolitiska läget samt inträffade ubåtsincidenter har beredskapshöjningar och insatser av stor omfattning fått vidtas.

Budgetåret 1983/84

Den inriktning av verksamheten som anges i prop. 1982/83: 100 bil. 6 (FöU 9, rskr 271) och regleringsbrevet för budgetåret 1983/84 för de delprogram m. m. som nu ingår i anslaget beräknas med vissa inskränkningar kunna följas.

Personalminskningar och decentralisering av beslutsbefogenheter m. m. genomförs enligt beslutet (prop. 1977/78: 63, FöU 9, rskr 174 och prop. 1979/80: 135, FöU 15, rskr 318) om försvarsmaktens centrala ledning m. m. samt om organisation av försvarsmaktens högre regionala ledning m. m.

Förberedelser vidtas för samlokalisering av materieförvaltningen och verkstadsförvaltningen i Bergslagens militärområde med militärbefälhavaren i militärområdet.

Under året fortsätter arbetet med försvarets materielverks projekt "För-råd 90", vilket får konsekvenser för huvudprogrammet.

Vidare fortsätter arbetet med att genomföra riksdagsbeslutet (prop. 1982/83: 138, FöU 15, rskr 324) om vissa materielunderhållsfrågor inom försvaret. Detta bedöms få viss inverkan på huvudprogrammet.

Budgetåret 1984/85*Överbefälhavaren*

Överbefälhavaren anför följande huvudmotiveringar för den föreslagna verksamheten under budgetåret 1984/85.

Verksamheten inriktas i första hand på att säkerställa den operativa ledningen under beredskap och krig.

Strävan skall vara att begränsa de administrativa kostnaderna till förmån för operativt krigsförberedelsearbete och krigsorganisation.

Personaltjänsten prioriteras i syfte att möta negativa verkningar för de anställda av de fredsorganisatoriska förändringarna, personalminskningarna m. m.

Förändringarna i förhållande till budgetåret 1983/84 motiverar överbefälhavaren på följande sätt.

A. Pris- och löneomräkning

Preis- och löneomräkningen innebär att kostnaderna ökar med 28 490 000 kr.

B. Uppgiftsförändringar

1. Vakansuppfyllnad av tjänster ökar kostnaderna med 10 195 000 kr.

2. För genomförande av "Struktur 90" behövs ytterligare 15 milj. kr.

3. För omsättning av standardfordon förs 7 milj. kr. över från huvudprogram 1.

4. För utbildning av reparationsledare och för ökad personaltjänstutbildning behövs 900 000 kr.

5. Överföring av primäruppdraget Borttagande av pansarhinder till E 3. Operativ ledning m. m.: Anskaffning av anläggningar innebär att kostnaderna minskar med 4 960 000 kr.

6. Övriga volymförändringar gör att kostnaderna minskar med 1 153 000 kr.

7. Medelsbehovet under anslaget minskar på grund av ökade intäkter (1 833 000 kr.), ökad överplanering (9,1 milj. kr.) och överföring av 2 milj. kr. för en försvarsmaktsövning till anslaget B 1. Arméförband: Ledning och förbandsverksamhet.

Föredragandens överväganden

Beträffande inriktningen av verksamheten under programplaneperioden får jag hänvisa till vad jag har anfört i avsnittet om det militära försvarets fortsatta utveckling (s. 15 f.).

Upplysningar om primäruppdraget Beredskap m. m.: Särskild verksamhet kommer att lämnas riksdagens försvarsutskott.

Min beräkning av det totala medelsbehovet framgår av sammanställningen över kostnader och medelsbehov.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Operativ ledning m. m.: Ledning och förbandsverksamhet* för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 588 600 000 kr.

E 2. Operativ ledning m. m.: Materielanskaffning

1982/83 Utgift	90 381 414 ¹
1983/84 Anslag	100 000 000
1984/85 Förslag	122 000 000

¹ Varav 12,5 milj. kr. i prisregleringsmedel.

Verksamheten under anslaget omfattar bl. a. anskaffning av telemateriel för försvarets telenät och för försvarets gemensamma stabspplatser samt uppbyggnad av signalförbindelser. Verksamheten inriktas genom tilldelning av beställningsbemyndiganden medan anskaffningstidpunkt och anskaffningstakt bestäms av medelstildelningen.

Bemyndigandeskulden var den 30 juni 1983 200 092 778 kr. För budgetåret 1983/84 har riksdagen lämnat ett beställningsbemyndigande om 139,2 milj. kr. och anvisat ett anslag om 100 milj. kr. Den beräknade bemyndigandeskulden den 30 juni 1984 blir därmed (200 092 778 + 139 200 000 - 100 000 000) 239 292 778 kr.

Beställningsbemyndiganden och betalningsmedel (1 000-tal kr.)

Primäruppdrag m. m.	1983/84		1984/85			
			Överbefälhavaren		Föredraganden	
	Bem.	Bet.	Bem.	Bet.	Bem.	Bet.
Operativ ledning m. m.: Materiel- anskaffning för delprogrammen 4.1-4.99 (se s. 103)	117 300	105 300	173 200	113 600	186 400	118 000
Kostnader	117 300	105 300	173 200	113 600	186 400	118 000
Prisreglering	+21 900	-	25 400	-	+28 000	-
Justering på grund av över- planering m. m.	-	-5 300	-	+4 000	-	+4 000
Medelsbehov	-	100 000	-	117 600	-	122 000
Bemyndigandebehov	139 200	-	198 600	-	214 400	-

Budgetåret 1982/83

Överbefälhavaren anger i sin redovisning av verksamheten under budgetåret 1982/83 att den materielanskaffning som var planerad i stort sett har kunnat genomföras.

Budgetåret 1983/84

Bemyndigandeplan har fastställts i regleringsbrevet för budgetåret 1983/84 och ändrats genom beslut den 1 december 1983. Planeringen inne-

bär bl. a. att verksamheten under budgetåret främst inriktas mot en fortsatt anskaffning av materiel och installationer för försvarsmaktens gemensamma sambandsnät och sambandsnätet för vissa staber. På grund av kostnadsökningar har viss tidigare planlagd materielanskaffning måst senareläggas.

Budgetåret 1984/85

Överbefälhavaren

Anslaget bör föras upp med 117,6 milj. kr. och ett beställningsbemyndigande om 198,6 milj. kr. inhämtas.

Verksamheten inriktas främst mot en fortsatt anskaffning och installation av utrustning för det gemensamma freds- och krigsfjärrskriftnätet, transportabel sambandsutrustning samt signalskyddsmateriel för försvarsmaktens gemensamma staber m. m. Härutöver planeras anskaffning av datorutrustning för det operativa ledningssystemet och garnisonsväxlar för fredsstabsplatser.

Av begärda bemyndiganden avser 25,4 milj. kr. prisreglering.

Föredragandens överväganden

Min beräkning av det totala bemyndigande- och medelsbehovet framgår av sammanställningen över beställningsbemyndiganden och betalningsmedel. Jag har därvid tagit hänsyn till växelkursförändringarna och till den inriktning som jag har förordat i avsnittet om det militära försvarets fortsatta utveckling (s. 15 f.). Jag har också beaktat behovet av bemyndiganden och medel för utbyggnad av försvarets telenät.

Med utnyttjande av de belopp som har tagits upp i sammanställningen blir bemyndigandeskulden den 30 juni 1985 (239 292 778 + 214 400 000 - 122 000 000) 331 692 778 kr. Detta belopp bör emellertid justeras med hänsyn till den beräknade fördelningen av prisregleringsmedel för budgetåren 1983/84 och 1984/85. Den beräknade bemyndigandeskulden den 30 juni 1985 blir därmed ca 300 milj. kr.

Liksom tidigare bör det få ankomma på regeringen att ta ställning till vilka anskaffningar m. m. som bör ske inom ramen för det beställningsbemyndigande som riksdagen kan komma att lämna.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att medge att beställningar av materiel m. m. för operativ ledning m. m. får läggas ut inom en kostnadsram av 214 400 000 kr.,
2. till *Operativ ledning m. m.: Materielanskaffning* för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 122 000 000 kr.

E3. Operativ ledning m. m.: Anskaffning av anläggningar

1982/83 Utgift	103 354 299
1983/84 Anslag	89 950 000
1984/85 Förslag	108 000 000

Verksamheten under anslaget omfattar nybyggnad m. m. av och centralt beslutade ombyggnads- och underhållsåtgärder i lokaler m. m. och befästningar för huvudprogrammen Operativ ledning m. m. och Gemensamma myndigheter m. m. samt markförvärv för dessa ändamål.

Kostnader och medelsbehov (1 000-tal kr.)

Primäruppdrag	1983/84	Beräknad ändring 1984/85	
		Överbefälhavaren	Föredraganden
Operativ ledning m. m.:			
Markanskaffning för delprogrammen			
Krigsorganisation för centrala och högre regionala staber m. m.	400	400	400
Försvarets radioanstalt	200	200	200
Nybyggnad m. m. för delprogrammen			
Krigsorganisation för centrala och högre regionala staber m. m.	46 700	63 800	63 800
Gemensamma produktionsresurser	14 050	2 850	2 850
Centralt beslutade ombyggnads- och underhållsåtgärder för delprogrammen			
Krigsorganisation för centrala och högre regionala staber m. m.	16 550	21 750	21 750
Gemensamma produktionsresurser	10 250	15 000	15 000
Summa	88 150	104 000	104 000
Utrednings- och projekteringskostnader	+3 200	+4 000	+4 000
Reducering på grund av överplanering	-1 400	-	-
Beräknat medelsbehov	89 950	108 000	108 000

Budgetåret 1982/83

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sin redovisning för verksamheten under budgetåret 1982/83 att planerad verksamhet i huvudsak kunnat genomföras. Nybyggnad av en stabsplats har påbörjats liksom ombyggnad av befintliga stabsplatser. En ny stabs- och förvaltningsbyggnad vid Gotlands militärkommando (MKG) har färdigställts. Nybyggnad av en apteringsverkstad för försvarets materielverk (FMV) i Karlsborg och en expeditionbyggnad för försvarets radioanstalt (FRA) på Lovön i Stockholm har

påbörjats. Ombyggnad av militärstabsbyggnaden på Östermalmsgatan har avslutats och ombyggnad av förvaltningsbyggnaden Tre Vapen påbörjats.

Budgetåret 1983/84

Planerad verksamhet beräknas till övervägande del kunna genomföras. Anskaffning av en ny stabsplats beräknas kunna påbörjas. Ombyggnadsverksamheten i ett antal stabsplatser, teleanläggningar m. m. beräknas fortsätta. Apteringsverkstaden för FMV i Karlsborg och expeditionsbyggnaden för FRA på Lovön beräknas bli färdiga. Ombyggnad av restaurang Vingen inom Tre Vapen avses påbörjas.

Budgetåret 1984/85

Överbefälhavaren

Medelsbehovet för budgetåret 1984/85 beräknas till 108 milj. kr. enligt vad som framgår av sammanställningen över kostnader och medelsbehov (intagen på s. 110).

För nybyggnads- resp. ombyggnads- och underhållsprojekt som har påbörjats eller avses komma att påbörjas före den 1 juli 1984 beräknas medelsåtgången under budgetåret 1984/85 till 51 milj. kr. För ombyggnad av stabsplatser beräknas 8,8 milj. kr. För nybyggnad av mindre objekt samt för angelägna ombyggnads- och underhållsåtgärder beräknas 43,5 milj. kr., varav 6 milj. kr. för brandskyddsåtgärder och underhållsarbeten i förvaltningsbyggnaden Tre Vapen.

Föredragandens överväganden

Jag förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt sammanställningen över kostnader och medelsbehov (intagen på s. 110) och följande anskaffningsplan.

Fortifikationsförvaltningen skall redovisa huvudhandlingar för de nya byggnadsprojekt som finns intagna i anskaffningsplanen. Det ankommer på regeringen att, efter prövning av huvudhandlingarna och inom ramen för det anslag som riksdagen anvisar, besluta om de redovisade byggnadsföretagen.

Anskaffningsplan (1 000-tal kr.)

Objekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart år-mån.	Färdigstäl- lande år-mån.
	82-02-01	83-02-01	Faktisk t. o. m. 83-06-30	Beräknad för			
				1983/84	1984/85		
<i>A. Markanskaffning</i>							
Delprogram 4.3							
1. Diverse mindre markförvärv	800	800	—	400	400	—	—
Delprogram 5.6							
2. Diverse mindre markförvärv för försvarets radio- anstalt	400	400	—	200	200	—	—
Summa A	1 200	1 200	—	600	600	—	—
<i>B. Nybyggnad m. m.</i>							
a. Företag påbörjade före 1983-07-01	65 700	67 500	22 780	32 720	12 000	—	—
b. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1983/84	70 480	70 630	3 000	28 030	31 500	—	—
c. Företag avsedda att påbörjas 1984/85							
Delprogram 4.3							
1. Diverse projekt	—	20 300	—	—	20 300	—	—
Delprogram 4.99							
3. Diverse projekt	—	2 850	—	—	2 850	—	—
Summa c	—	23 150	—	—	23 150	—	—
Summa B (a-c)	136 180	161 280	25 780	60 750	66 650	—	—
<i>C. Centralt beslutade ombyggnads- och underhållsätgärder</i>							
a. Företag påbörjade före 1983-07-01	49 600	55 740	32 540	9 200	6 000	—	—
b. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1983/84	12 000	19 100	—	17 600	1 500	—	—
c. Företag avsedda att påbörjas 1984/85							
Delprogram 4.3							
3. Stabsplatser	—	18 700 ¹	—	—	8 800	—	—
4. Diverse ombyggnads- och underhållsät- gärder	—	13 550	—	—	12 950	—	—
Delprogram 4.99							
5. Diverse ombyggnads- och underhållsät- gärder	—	9 000	—	—	7 500	—	—
Summa c	—	41 250	—	—	29 250	—	—
Summa C (a-c)	61 600	116 090	32 540	26 800	36 750	—	—
Summa A-C	198 980	278 570	58 320	88 150	104 000	—	—

Objekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart år-mån.	Färdigstäl- lande år-mån.
	82-02-01	83-02-01	Faktisk t. o. m. 83-06-30	Beräknad för			
				1983/84	1984/85		
Utrednings- och projekteringskostnader	-	-	-	+ 3 200	+ 4 000	-	-
Reducering på grund av överplanering	-	-	-	- 1 400	-	-	-
Beräknat medelsbehov	-	-	-	89 950	108 000	-	-

¹ Del av kostnaderna skall belasta anslaget C 3. Marinförband: Anskaffning av anläggningar.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
att till *Operativ ledning m.m.: Anskaffning av anläggningar* för
budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 108 000 000 kr.

F Gemensamma myndigheter m. m.

F 19. Reglering av prisstegringar för det militära försvaret

1982/83 Utgift	— ¹
1983/84 Anslag	2 500 000 000
1984/85 Förslag	1 650 000 000

¹ Utgifterna redovisas under övriga anslag inom utgiftsramen för det militära försvaret.

Anslagen inom utgiftsramen för det militära försvaret är för budgetåret 1984/85 beräknade i pris- och löneläget februari 1983. Anslaget Reglering av prisstegringar för det militära försvaret är avsett att täcka sådana pris- och löneökningar som inträffar från februari intill utgången av budgetåret 1984/85. Detta innebär att ungefär två års pris- och löneökningar räknas in i anslaget. Anslaget är ett s. k. täckningsanslag som inte skall belastas.

Budgetåret 1982/83

Riksdagen har för budgetåret 1982/83 anvisat 2 500 milj. kr. till reglering av prisstegringar för det militära försvaret. Beloppet avsåg kompensation för prisstegringar enligt nettoprisindex (NPI) från prisläget i februari 1981 till medelprisläget för budgetåret 1982/83.

Riksdagen har vid 1981/82 års riksmöte beslutat om ett nytt priskompensationssystem – försvarsprisindex (FPI) – skall införas för det militära försvaret (prop. 1981/82: 102 bil. 2 s. 47, FöU 18, rskr 374).

Resultatet av beräkningarna av NPI och FPI för budgetåret 1982/83 framgår av följande sammanställning (februari 1981 = 100).

	Augusti 1982	November 1982	Februari 1983	Maj 1983	Medeltal 1982/83
NPI	112,59	115,98	116,75	118,87	116,05
FPI	111,47	113,68	115,54	118,51	114,80

För prisreglering av de rambundna anslagen disponeras alltså (0,148 x 1661000000) 2453 280 000 kr. Från detta belopp skall emellertid dras 324 895 000 kr. enligt den sammanställning som har redovisats i 1984 års budgetproposition (prop. 1983/84: 100 bil. 6 s. 32).

För prisreglering disponeras på detta sätt totalt (2453 280 000 – 324 895 000) 2 128 385 000 kr.

Regeringen har i december 1982 samt mars och juni 1983 beslutat om överskridanden av vissa anslag på grund av pris- och löneomräkning m. m.

Därvid har 100 milj. kr. innehållits i besparingssyfte. Genom besluten har sammanlagt 2 136 970 000 kr. ställts till förfogande för ändamål som avses med resp. anslag. Enligt den princip som tillämpas vid prisreglering av försvarsutgifterna har medlen inte fördelats proportionellt till alla anslag utan satts in efter behoven. Tilldelningen har angetts under de olika anslagen.

Budgetåret 1983/84

Hittills beräknade indextal för FPI (februari 1982 = 100) utgör för augusti 1983 108,50 och för november 1983 109,84. De beräknade indextalen för NPI (februari 1982 = 100) utgör för augusti 1983 109,17 och för november 1983 111,22. Under budgetåret skall indextalet beräknas även för februari och maj 1984.

Regeringen föreslog i oktober 1983 i propositionen om vissa ekonomisk-politiska åtgärder m. m. (prop. 1983/84: 40 bil. 2 s. 2, FöU 7, rskr 88) bl. a. att för år 1984 begränsa priskompensationen av utgiftsramen för det militära försvaret till högst den förutsatta inflationsnivån, dvs. till 4%. Riksdagen biföll i december 1983 regeringens förslag.

Budgetåret 1984/85

Under avsnittet Ramberäkning för budgetåret 1984/85 m. m. (s. 47 f.) har jag angett hur jag har beräknat kompensationen för pris- och lönestegringar för nästa budgetår. Med hänvisning till vad jag har anfört där hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Reglering av prisstegringar för det militära försvaret* för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 1 650 000 000 kr.

K Övriga ändamål

Flygtekniska försöksanstalten

Flygtekniska försöksanstalten har till uppgift att främja utvecklingen av flygtekniken inom landet. Förutom den s. k. uppdragsforskningen bedriver försöksanstalten egen, främst grundläggande forskning av allmän flygteknisk karaktär.

Flygtekniska försöksanstalten ligger i Stockholm. Den leds av en styrelse. Chef för försöksanstalten är en generaldirektör. Försöksanstalten är organiserad på ett kansli och en aerodynamisk avdelning, en hållfasthetsavdelning och en teknisk avdelning.

Verksamheten under delprogrammet Flygtekniska försöksanstalten budgeteras på ett primäruppdrag inom delproduktionsområdet Allmän ledning och förbandsverksamhet samt två primäruppdrag inom huvudproduktionsområdet Forskning och utveckling. Denna verksamhet finansieras från förslagsanslaget Flygtekniska försöksanstalten. Uppdragsverksamheten redovisas som självbärande verksamhet under detta anslag.

Planering för perioden 1984/85–1988/89

Beträffande utvecklingen under delprogrammet anför *flygtekniska försöksanstalten* bl. a. följande.

Flygtekniska försöksanstaltens verksamhet kommer i hög grad att påverkas av hur intentionerna i betänkandet (Ds Fö 1983: 1) Svensk flygteknisk forskning – långsiktig inriktning och resursbehov förverkligas. Försöksanstalten kommer vidare att påverkas av den inriktning och omfattning som stödet till den civila flygplansutvecklingen får, av utvecklingsprogrammet för vindkraft och av hur de internationella kontakterna inom forskningen utvecklas.

Det ekonomiska läget inom försvarsmakten medför att försvarets materielverk har aviserat minskningar av sina beställningar och investeringar vid flygtekniska försöksanstalten. Härutöver har Saab-Scania AB lagt en allt större del av sina beställningar utomlands, eftersom försöksanstalten inte har konkurrenskraftiga vindtunnlar. Saab-Scania AB beställer numera också i stor utsträckning modeller utomlands som är så stora att de endast kan användas i femfots- och större transsoniska vindtunnlar. Detta leder till ett minskat kunnande vid försöksanstalten och minskad beläggning av både prov- och verkstadsresurserna. Trots planerade besparingsåtgärder genom bl. a. personalreduceringar leder minskningen av beställningarna till att försöksanstalten inte genom egna åtgärder kan undvika ett underskott i verksamheten under budgetåret 1984/85.

Utredningen om den flygtekniska forskningen har bl. a. föreslagit anskaffning av en transsonisk vindtunnel. En sådan förnyelse av resurserna har både syftet att stimulera rekrytering, utbildning och forskning och att göra det möjligt att öka beställningsvolymen från inhemska och utländska kunder. Försöksanstalten anser det därför synnerligen viktigt att en transsonisk vindtunnel anskaffas.

Flygtekniska försöksanstalten har utarbetat ett förslag till mål för den flygtekniska forskningen vid försöksanstalten under de närmaste åren. Förslaget diskuteras f. n. med försvarets materielverk och SaabScania AB. Det är bl. a. grundat på styrelsens för teknisk utveckling treåriga civila forskningsprogram, ett vid flygtekniska försöksanstalten utarbetat förslag till militärt forskningsprogram och förslagen i utredningen om den flygtekniska forskningen. Avsikten är att dessa program skall utgöra en grund för försöksanstaltens planering och verksamhet i samarbetet med försvarets materielverk, Saab-Scania AB och övriga intressenter.

Sammanfattningsvis är flygtekniska försöksanstaltens verksamhet och framtida möjligheter beroende av att

- den långsiktiga inriktningen och målet för den flygtekniska forskningen fastställs av regeringen,
- investeringar görs i stort enligt förslagen i betänkandet svensk flygteknisk forskning både beträffande personal och resurser i övrigt. En ny transsonisk vindtunnel bedöms av flygtekniska försöksanstalten som nödvändig för att kompetensen och konkurrenskraften skall kunna behållas,
- berörda parter – i första hand försvarets materielverk, Saab-Scania AB, styrelsen för teknisk utveckling, tekniska högskolan och flygtekniska försöksanstalten – enas om uppgiftsfördelningen inom den flygtekniska forskningen inom ramen för fastställda övergripande mål.

Den av flygtekniska försöksanstalten beräknade årsomslutningen under anslaget inkl. kostnaderna för investeringar i anläggningar (endast telefonväxel och ökat säkerhetsskydd) framgår av följande sammanställning (prisläge februari 1983; 1000-tal kr.).

1983/84	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89	Summa 1984/89
70 000 ¹	76 200	71 500 ²	71 500 ²	71 500 ²	71 500 ²	362 200 ³

¹ Prisläge februari 1982.

² Beroende på inriktningen av den flygtekniska forskningen.

³ Intäkterna för perioden 1984/85–1988/89 beräknas till ca 360 milj. kr.

Planerad personalutveckling (antal anställda fördelade på personalkategorier omräknat till personår) inom försöksanstalten framgår av följande sammanställning.

1983/84	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89
265 ¹	258 ²	245 ³	240 ³	240 ³	240 ³

¹ Inkl. tjänstemän från tekniska högskolans flyglaboratorium. Varav 90 akademiskt utbildade, 73 gymnasie/institutsingenjörer (motsvarande), 46 övrig teknisk personal och 56 övriga.

² Personalens fördelning på olika kategorier kan anges först efter utredning om personalreduceringar.

³ Beroende på den fortsatta inriktningen av den flygtekniska forskningen.

K2. Flygtekniska försöksanstalten

1982/83 Utgift	2 478 000 ¹
1983/84 Anslag	2 550 000
1984/85 Förslag	9 400 000

¹ Anslaget H 4. Flygtekniska försöksanstalten.

Kostnader och medelsbehov (1 000-tal kr.)

Primäruppdrag m. m.	1982/83		1983/84		1984/85
	Planerat	Utfall	Planerat	Flygtekniska försöksanstalten	Föredraganden
Flygtekniska försöksanstalten:					
Allmän ledning och förbandsverksamhet	700	778	750	800	800
Utvecklingsarbete (uppdragsverksamhet)	57 200	60 234	67 450	64 000	64 000
Tillämpad forskning	1 700	1 700	1 800	6 700	5 900
Bidrag till utrustning	—	—	—	4 700	2 700
Kostnader	59 600	60 376	70 000	77 525¹	73 400
<i>Avgår:</i>					
Intäkter av uppdragsverksamhet	-57 200	-60 234 ²	-67 450	-64 000	-64 000
Balanserat över/underskott	—	142	—	—	—
Medelsbehov	2 400	2 478	2 550	12 200	9 400

¹ Verksamheten kommer enligt flygtekniska försöksanstalten att ge ett underskott budgetåret 1984/85 om 1 325 000 kr.

² Underskottet i uppdragsverksamheten balanseras till budgetåret 1983/84.

Personal

Personalkategori	Antal anställda omräknat till personår				
	1982/83		1983/84		1984/85
	Planerat	Utfall	Planerat	Flygtekniska försöksanstalten	Föredraganden
Civil personal	240	242	265 ¹	258	258 ²

¹ Inkl. personal vid tekniska högskolan i Stockholm som har förts över till anstalten.

² Anpassas till verksamhetens utveckling.

Budgetåret 1982/83

Flygtekniska försöksanstalten anger i sin redovisning för budgetåret 1982/83 att verksamheten har genomförts med den inriktning och enligt de handlingsregler som har föreskrivits i regleringsbrevet.

Verksamheten har under budgetåret gett ett överskott om 2 336 000 kr. Efter justering av årsresultatet med vissa intäkter hänfödda till rätt budgetår uppkommer dock ett underskott om 5 133 300 kr. Uppdragsverksamheten har gett 60 150 000 kr. i intäkter.

Budgetåret 1983/84

Utvecklingsarbetet vid Saab-Scania AB för flygplanssystemet JAS medför för flygtekniska försöksanstaltens del en fortsatt vindtunnelutprovning av olika aktuella huvudkonfigurationer men huvuddelen av vindtunnelproven för flygplan JAS 39 görs utomlands på grund av försöksanstaltens föråldrade vindtunnelutrustning. Viss konstruktion och tillverkning av modeller för prov i utländska vindtunnlar utförs dock vid försöksanstalten. Beräkningsinsatserna för Saab-Scania AB:s räkning beräknas kvarstå på nuvarande nivå liksom insatserna avseende prestandaanalytiskt arbete och deltagandet i operationsanalytiska studier för försvarets materielverks räkning.

Ett förslag till nytt långsiktigt forskningsprogram för flygplan och robotar för perioden 1983/84 – 1986/87 har tagits fram i koncept och dess första fas bearbetas under budgetåret 1983/84. Programmet kommer i allt väsentligt att styra den militära forskningsverksamheten och kommer tillsammans med det civila forskningsprogrammet att ha stor betydelse för inriktningen av den fortsatta verksamheten vid flygtekniska försöksanstalten.

Framtagningen av optimeringsprogram för kompositkonstruktioner intensifieras i samarbete med Saab-Scania AB. Hela kapaciteten hos anstaltens laboratorium för servohydrauliska utmattningsprov tas i anspråk för utvecklingen av flygplan JAS. Verksamheten beträffande skadetålighet minskar i omfattning. Frigjord kapacitet offereras inom andra områden i konkurrens med utländska anbudsgivare.

Inom det civila flygforskningsprogrammet fortsätter verksamheten utan större förändringar. Den ekonomiska ramen är dock otillräcklig, vilket också har påpekats i betänkandet om flygteknisk forskning, där en ökning föreslås. Förhandlingar med berörda parter pågår. Resultatet berör budgetåret 1984/85 och följande budgetår.

Inom den icke-flygtekniska forskningen väntas endast smärre förändringar. Vindenergiforskningen, som bekostas av statens energiverk, tar som tidigare det största utrymmet. En viss ökning av vindkraftindustrins beställningar väntas. Insatser krävs dock för att värva nya kunder inom den icke-flygtekniska forskningen i övrigt, varför marknadsföring av försöksanstaltens kompetens behöver bedrivas i ökande omfattning.

Tillträdes- och datorskyddet vid flygtekniska försöksanstalten utreds sedan rikspolisstyrelsen har utdömt försöksanstaltens datoranläggning från sekretessynpunkt. Kostnaderna för de ombyggnader som behövs beräknas till 2,7–3 milj. kr. Att täcka dessa kostnader i den planerade driftsbudgeten går inte. Därför begärs särskilt tillskott av medel.

Budgetåret 1984/85

Flygtekniska försöksanstalten

Verksamhetens inriktning och omfattning under budgetåret 1984/85 bestäms främst av arbetet för JAS-projektet och de militära och civila forskningsprogrammen. Modelltillverkningen och vindtunnelprovningen får minskad arbetsvolym medan aerodynamik- och strukturberäkningar liksom komponentprovning väntas fortsätta som tidigare. För den icke-flygtekniska verksamheten bedöms marknadsföringen kunna ge något ökade inkomster.

Förändringarna i förhållande till budgetåret 1983/84 motiverar flygtekniska försöksanstalten på följande sätt.

A. Pris- och löneomräkning för primäruppdragen

Pris- och löneomräkningen ökar kostnaderna med 150 000 kr., varav 50 000 kr. för allmän ledning och förbandsverksamhet och 100 000 kr. för tillämpad forskning.

B. Uppgiftsförändringar

Tillämpad forskning

Anstalten föreslår en ökning av anslaget till 6,7 milj. kr. för att i enlighet med rekommendationerna i betänkandet om flygteknisk forskning kunna initiera egna forskningsuppdrag och för att kunna uppehålla kompetensen hos försöksanstaltens forskare.

Materiel och anläggningar

Flygtekniska försöksanstalten hemställer att anstalten för budgetåret 1984/85 tilldelas ett engångsbidrag om 2 milj. kr. för anskaffning av en ny

växelutrustning samt 2,7 milj. kr. för att kunna svara för sina myndighetsuppgifter avseende hanteringen av sekretessbelagd dataverksamhet.

Föredragandens överväganden

Till att börja med vill jag erinra om att riktlinjerna för den flygtekniska forskningen behandlas i 1984 års forskningspolitiska proposition (prop. 1983/84: 107 bil. 2). Till grund för propositionen ligger betänkandet (Ds Fö 1983: 1) Svensk flygteknisk forskning – långsiktig inriktning och resursbehov. I propositionen framhålls bl. a. att den flygtekniska forskningen i huvudsak har varit inriktad på att tillgodose försvarsmaktens behov. Flygtekniska försöksanstalten är härvid en central instans för vår flygtekniska forskning och provning. För att svensk flygindustri skall kunna överleva måste emellertid basen för verksamheten breddas genom en ökad andel civil produktion. För att bl. a. långsiktigt främja och samordna hela den flygtekniska forskningen föreslås i propositionen inrättandet av ett flygtekniskt råd.

Av den forskningspolitiska propositionen framgår vidare att regeringen av statsfinansiella skäl inte kan förorda anskaffning av en ny transsonisk vindtunnel till flygtekniska försöksanstalten. Försöksanstaltens uppdragsvolym inom området vindtunnelprov beräknas härigenom minska. De minskade möjligheterna till intäkter medför att nedskärningar av verksamheten bedöms nödvändiga och att personalminskningar inte kan undvikas. Jag förutsätter att försöksanstalten genom att anpassa sin organisation till behoven och till möjliga uppdragsinkomster även i fortsättningen inriktar verksamheten på att behålla och utveckla sin kompetens och sina försöksresurser främst för att stödja försvarets anskaffning av flygmateriel och den svenska flygindustrins materielutveckling. Enligt min mening är det också viktigt att försöksanstalten eftersträvar en kunskapsnivå som skapar förutsättningar för ett ökat samarbete med andra nationer för att därigenom bl. a. utnyttja tekniska framsteg inom flygteknikens område i omvärlden. Möjligheterna att på lång sikt behålla flygtekniska försöksanstalten som en central instans för flygteknisk forskning och provning är också beroende av en viss modernisering m. m. av de experimentella resurserna. Inriktningen och omfattningen av denna modernisering bör enligt min mening bl. a. prövas inom det flygtekniska rådet.

För att behålla kontinuiteten och kompetensen hos flygtekniska försöksanstalten som central instans för flygteknisk forskning och provning har jag vid min beräkning av medelsbehovet ökat medlen till primäruppdraget Tillämpad forskning. Jag har vidare beräknat ett engångsbelopp om 2,7 milj. kr. för ett förbättrat säkerhetsskydd, främst inom dataområdet. Regeringen har den 12 januari 1984 uppdragit åt statskontoret att utreda vissa frågor rörande bl. a. anskaffning av telefonväxlar m. m. Jag är därför inte nu beredd att beräkna medel för en sådan anskaffning. Statskontorets

utredning bör avvaktas. Om en anskaffning skulle visa sig ändamålsenlig, räknar jag med att anslaget kan få överskridas med erforderligt belopp.

Med hänvisning till vad jag har anfört och till sammanställningen hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Flygtekniska försöksanstalten* för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 9 400 000 kr.

Ärendet bör behandlas under innevarande riksmöte.

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen vad föredraganden har anfört för den åtgärd eller det ändamål som föredraganden har hemställt om.

Innehåll

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Protokoll från regeringssammanträde 1984-02-23	2
1 Inledning	2
2 Det militära försvarets fortsatta utveckling	4
2.1 Inledning	4
2.2 Utredningen om flygvapnets likviditet m. m.	4
2.3 Överbefälhavaren m. fl.	5
2.3.1 Krigsorganisationens utveckling m. m.	5
2.3.2 Besparingsprogrammet	10
2.3.3 Fredsorganisationens utveckling	13
2.3.4 Personalfrågor	14
2.4 Föredragandens överväganden	15
2.4.1 Inledning	15
2.4.2 Krigsorganisationens utveckling m. m.	15
2.4.3 Besparingsprogrammet	18
2.4.4 Fredsorganisationens utveckling	19
2.4.5 Personalfrågor	22
2.5 Hemställan	26
3 JAS-projektet	27
3.1 Bakgrund	27
3.2 De ekonomiska förutsättningarna för projektet	27
3.3 Teknisk värdering av projektet	28
3.4 Vissa industripolitiska aspekter på projektet	29
3.5 Hemställan	30
4 Vissa beredskapsfrågor	31
4.1 Det nuvarande beredskapssystemet för försvarsmakten	31
4.2 Överbefälhavarens framställning	32
4.3 Utredningen om tillträdesskydd	32
4.4 Föredragandens överväganden	33
4.5 Hemställan	35
5 Vissa frågor rörande försvarsindustrin	36
5.1 Överbefälhavaren	36
5.2 Föredragandens överväganden	37
5.3 Hemställan	40
6 Rörlig kredit för driften vid försvarsmaktens verkstäder, m. m. .	41
7 Ekonomiska resurser för det militära försvaret	42
7.1 Planeringsram för perioden 1984/85–1988/89	42
7.1.1 Överbefälhavaren	42
7.1.2 Föredragandens överväganden	43
7.2 Ramberäkning för budgetåret 1984/85	47
7.2.1 Överbefälhavaren	47
7.2.2 Föredragandens överväganden	47
7.3 Hemställan	49

B. Arméförband	51
Arméförband:	
1. Ledning och förbandsverksamhet	53
2. Materielanskaffning	58
3. Anskaffning av anläggningar	61
4. Forskning och utveckling	67
C. Marinförband	70
Marinförband:	
1. Ledning och förbandsverksamhet	70
2. Materielanskaffning	75
3. Anskaffning av anläggningar	78
4. Forskning och utveckling	83
D. Flygvapenförband	85
Flygvapenförband:	
1. Ledning och förbandsverksamhet	85
2. Materielanskaffning	91
3. Anskaffning av anläggningar	95
4. Forskning och utveckling	100
E. Operativ ledning m. m.	103
Operativ ledning m. m.:	
1. Ledning och förbandsverksamhet	105
2. Materielanskaffning	108
3. Anskaffning av anläggningar	110
F. Gemensamma myndigheter m. m.	114
19. Reglering av prisstegringar för det militära försvaret	114
K. Övriga ändamål	116
2. Flygtekniska försöksanstalten	116
Beslut	122